

S/5- 2-14.

RECEIVED
JAN 15 1964

శ్రీ వేంకటరమణాభయనమః
శుభమస్తు.

5/5-2-14
1920-21

రఘుపతిరామవ్యము.

శా. శ్రీకల్యాణగుణాశ్రయంబు విజయత్రీదేవి కింజరాపుశ్రీ

కాసుస్థానవయ మగ్ధవాదిధికి రాకా పగార్థంక్షయం

జాతైవ ల్యసంబంధున చ్ఛుట కను ద్వద్వీళికౌంత్రంసమై

సంకేతంబున నొప్పు దాశరథి శశ్వత్ప్రేమ సద్రావ్యతన.

ప. కృత్యుడిని రూపింపఁబడిన యాప క్షమము శుభకరమయిన

దిగాఁబెరియుట కు నీత్రం దిలక్షణము మాపింపంబడుచున్నది.

శ్లో. దేవతావాచకా శ్చ యోచనా ద్రాదివాచకాః

తే సర్వేనైవ సింహాస్పర్శి పితౌ గణతౌపివా.

టీ. దేవతావాచకాః శగవ ద్వాచకములయిన, శబ్దాః శబ్ద

ములు, యేః పరిగలప్రేం, అద్రాదివాచకాః మంగళవాచక

ములయిన పరిగలప్రేం, తే సర్వేః ఆ సకలశబ్దములు, ఆ

పితృః లిపివలనను, గణతౌపివాః యతిగణప్రసాదనియ

మములవలనను, సింహాః సింహింపఁబడినది, నైవస్పర్శిః కానేకావృ.

ప. కనుకను పితృత్వము యిట్ల ప్రథమవిశేషణంబును శ్రీకల్యా

ణగుణాశ్రయంబునెడి శబ్దమునకు దాశరథిగుణాభివర్ణకత్యేన

దేవతావాచకత్వమును శ్రీకల్యాణాయ నుటవలనమాంగల్యవాచకత్వ

మునుండుటనతనికృతి లక్షణలక్షితమయియుండుననియెఱు

గం ద గు.

శా. జీవేష్వయుఁడేసెనాత్మనిభళి జేజేలకుంజేజయై

యే విశాత్మక యేరమారమణి యే ముండివరాభాక్షియే

భావాభావవిభాగదుర్వచన సజ్జీవప్రభావంబుతొల

నావిద్యామయినేత ప్రోయ నను నిత్యైకం దమైచ్చెరగన్.

లత్తము. జీవేశావాభాసే నకణీతి, మాయానావిద్యాచక్ర

యమవశవతి. ఇతి తైత్తి రీయ శ్రుతి తిః. నానదా

నీర్నో సదానీత్త దానీ, మితిహం రోక్త శ్రుతిః. తదానీం:

సృష్ట్యాదియం దు అసత్త: అసత్తును, నానీత్త: ఉండవేదు.

సత్త: సత్తును, నోనీత్త: ఉండవేదు, జేజేలకుంజేజే

యై యనునందుకు దాహరణము.

జ్ఞో. లత్తుం త్తరసము ప్రరాజితనయాం ప్రరంగణాపేశ్వరీ

దానీ నూత సమస్త దేవవసితం. లోకైక దివ్యంతురాం

ప్రమత్తందకటాత్మలబ్ధ విశవప్రప్తేంద్ర గంగాధరాం

తొత్త్రోలోక్య కుటుంబ సో సరసిజాంవం దేముకుం దప్రియామ్.

శ్రు. ఈశ్వ రీ గం సర్వభూతొనాం తొమహిమాపహ్న యశ్రియం

ఇతి ఋగ్వేదః.

శా. ప్రరాధాకుచక్రం భమంతు మలసచ్చ గంధవంకాంకిత

ప్రరాజిష్టాన దత్తదుజ్జ్వలయశశ్రోదత్తదత్తనాదు

రావరాటోప విజ్ఞాంభమాణమదగర్వప్రాధవై త్తేంద్రశ్రీ

జ్వరంబా ధ్వర దిక్రితుండగు జగతొనక్రిన్ హరిన్ గొల్చెదన్,
ఉ. శ్రీకమలీర్షహండముల. జెన్నగనాడి రాజహంసమై

లీకములందు, గోడలవెలుంగు వెలుంగుల కొదిమూలమై
మాకుఁబరాధ్ధులుద్ధులగు మానుగ నిచ్చెడి మేటి పల్లుపై
శ్రీకరహంసమండల సు సమసు వెల్లెడు శ్రీరమా ధిభన్
శ్రీకలతే(త్రి)పాదమసుంతున నహరిదిసిల్చిమ్రొక్కెదన్.

టీ. శ్రీ: ప్రకృతిస్వరూపమయిన, కమలీర్షహండములన్; ౧)

ప్రొండములను. జెన్నగను; వెన్నగాను, కునెడు: కనెడు
రాజహంసమై, రాజ: స్వప్రకాశమయిన, హంస: హంతసర్ప
త్ర గర్భాంతి హంస: అనుభ్యుత్పత్తివలన సర్వాంతరామి
యగు పరమేశ్వరుడయి, లీకములందు: భువనములందు
గోడల ప్రభువి భరాతి: విలాసములనొత్త వెలుంగు: ప్రకాశం
చు. వెలుంగులకున్: హరిహరహిరణ్యగర్భేంద్రాది ప్రభుకౌంటికి
అదిమూలమయి: అదికారణమయి. మారున్: ఉపాసనతో
సేడిమాకు పరాధ్ధులుద్ధులగు: బ్రహ్మజ్ఞానముద్ధులగు
మానుగన్: పరాజ్యేష్ఠగలుగునట్లుగా. అచ్చెడి: అచ్చునట్టి.
మేటి పల్లుపై: గొప్ప దైవమయి. శ్రీకర: శోభాకరమయిన
హంసమండల: సూర్యమండలమయొక్క సు సమసు: సుప్రదేశ
మందు. వెల్లెడు: తేజియునున్నట్టి. శ్రీరమాధిభన్: శ్రీమహా
రాయణమూర్తిని. శ్రీకలత: ప్రకాశముతొంగూడిన. త్రి

ప్రిపదాగాయత్రీయస శ్రుతివలన బ్రాహ్మణా ధర్మగాయత్రీ
మంత్రానుష్ఠానమునొత్త. హృది: హృదయమునందను, నిల్చి: నిల్చి
కొని బ్రుక్కెదనీ: నమస్కరించెదను.

గాయత్రీమంత్రార్థంబెట్లనన, సవీనురి సూయతేత్రుతీసవి
తో. ఘోషం: ష్రాణిప్రసవే అనువ్యత్పత్తివలన సవిశ్వేశ
బ్దమునకు సృజించువాడనియర్థము. దేవస్య: దివ్యప్రదాయామ
నువ్యత్పత్తివలన బ్రాహ్మణుడస్థితభువనములియందు ప్రభు
విభూతివిలాసములనొత్త ప్రేడలుసల్పుచున్నహరిహరహి
రణ్యగర్భేంద్రాది రూపవిశేషముకలవాడనియర్థము. నరి: ఉపా
సకులమయినమాంతు ధీయరి: బ్రాహ్మజ్ఞానముజ్ఞులను. ప్ర
హ్లాదయరాత్: కలుగజేయువాడనుట. ఇటువంటి, యం: ఏ
సూర్యమాడలాంతర్వర్తియయిన శ్రమన్తారాయణమునది,
గలడోయనయొక్క వరేణ్యం: కునియూడదనిన; లేత్త:
ప్రశేధమయిన. అర్ణం: తేజోవిశేషమును భీమహి: భర్తానము
పొయుచున్నాము. అర్ణశబ్దమునకు హరితేజోవిశేషము అ
ర్థమనునందులకు చతర్మఖండం యాజ్ఞవల్క్యతా:-
"అర్ణశబ్దాత్ అజగయమేకం భార్యాయామి నీత్యోరపమండల
స్థం" అనునీత్యోదిప్రమాణము తెలిసిగింటనట్లు సావిత్రియా
ప్రముఖోధింతుచున్నయది.

ఉండానీయము:- బ్రాహ్మణుడములను సృజించునటువం

టియును, ప్రభువిభూతిపిలాసములనొకటి గ్రహించు
 మన్నుహరిహరహిరణ్యగర్భేంద్రాదిరూపభేదములుగలగిన
 లువంతియును పాపకులమునమారుకు బ్రాహ్మజ్ఞానబుద్ధు
 లనుగలుగజేయునలువంతియునే సూర్యమండలాంత
 ర్వర్తించునుగ్రామస్థానాయణమూర్తిగలఁడోయాయన
 యొక్కకొనియాడఁదగినప్రశీద్ధములునతేజోవిశేష
 మునుభర్తనముజేయుచున్నాము.

సీ. తొలిమినుకులదాంగతలఁద్రువెనెవ్వఁడు?

తరితుండవిప్రునఁదాత్పనెవఁడు?

దనరభూమినికొమ్మకెనునెత్తి నెవ్వఁడు?

దనుజిబాలునిఁగృహమనిచెనెవఁడు?

మాండడుగులగొనెముల్లసేకమెవ్వఁడు?

తండ్రికైఁజొరఁజొలఁదరిగెనెవఁడు?

సతితుఱకతికైత్వపతిఁగూత్పనెవ్వఁడు?

ముసలియయిబలుఁదనిచొసఁగెనెవఁడు?

బొడ్డుదనఁగల్గయనగనుబరగనెవఁడు?

నతనిబ్రాహ్మిండపాలనాంబితవిహారు

నమలునవ్యయునశీలాత్మనప్రమయుఁ

దలఁతునారాయణునిజైత్వమలరనెప్పుడు.

మ. సరిగానెవ్వనితోమకుంపమునలక్షల్లాట్లసంతంబుతై

కరమొప్పారు నజాం డబాం డచయమూ కల్యాణాచారి త్రుగ్గిన
బరమానంద విభూతి నాయకుని పొసఁబ్బు రమావల్లభుం
గరుణాంబోధి మహావిరాట్టురు ఘోషత్రైదునింగొత్తుడన్
ని. అశీలాండు కెలాటి బ్రహ్మాండ నాయకుడన

విలిసిల్లు నెవ్వఁడు. విభవమెసఁగ

నండాండు పిండాండు తండుంబులగోపల

కరమొప్పనెవ్వఁడాకాశమట్లు

హరిహరబ్రహ్మం ద్రగురువరాధ్యధికార

ముల నెవ్వఁడశీలాండు ములవెలుంగు

సకల సూక్ష్మ పాధి సంబంధమున జీవ

సంఘమృతయెవ్వఁడు చలతన్తరండు

తత్త్వవిజ్ఞానము ధి సోదలప నెవ్వఁడు

సచ్చిదానండు డనఁబడు జగత్తిగట్టి

యాది పాదాది నారాయణాహ్వానాత్మ

యాత్మగోత్మజింతి తాభవభయహరణమునకు

మ. వరపాదత్రయ సంజ్ఞముక్తిపదమున్ బల్కారుంబుట్టింపుచున్
గతిమంతెంచుచు రెప్పపొటనెడి మార్గంబొప్ప గిట్టింపుచున్
గురువై ప్రేమ పరావర్తకేశం హరిసింహవిందునింగొత్తుడన్

మ. వరపాదత్రయ సంజ్ఞముక్తిపదమున్ బాటించి రక్షింపుచున్
పరమోన్మేషగతి సజ్జాతపదమున్ బల్కారుంబుట్టింపుచున్

గరిమంజెంచుచు రెప్పపాటొడవనెడు మార్గంబొప్పగిట్టింపుచుం
గురునై ప్రోచుపరాత్పరేశ్వరహరినిగోవిందునిగొత్తెదన్.
గీ. విజయ ధ్వను మింటవెలయ (జేయుట) గాదు

ప్రణవనాదవిశోదపటిమనెరవు

నతివై త్వశిరముల నరసి గూర్చుటెగాదు

నిలపవి త్రుసు తిర్థముల నొసంగు

రణవిజృంభణవృత్తి రహివహించుటెకాదు

ప్రణతసంరక్షణ ప్రభల మించు

శత్రుహృద్భేదయై జగతి నొప్పుటెగాదు

ధర్మమార్గనిరూఢి దనరజేయు

భళిర! శ్రహతిచేతులులు ట్టిన ట్టి

శంఖచక్ర గణా శార్ఙ్గ సముదయంబు

శత్రు జయమును హరిభక్తి సాధుమైత్రీ

నమరఁజేతుల్చి ప్రోచునన్ హర్షమొప్ప

గీ. భగవదిచ్చయ నఁగ బ్రహ్మ శక్త్యనఁగను

ప్రత్యగీశ్వరై కృత శ్రదా యి ~~ననఁగ~~

ననఁగ నొప్పునట్టి యానందపద షేల

యైనలక్ష్మీనాత్యుత్తరేనఁదలఁచు.

ర శా. శ్రీకాశీపుటభేదనంబు నలనచ్చు మొరభూతాళికే

త్రీకంఠాంబుకృపించి ముక్తినిడు ప్రసాదేశునట్టి ధర

ద్యోతకంజాత భవాదిదేవవిభునా ర్యా లోయ గంగాద్వీతం న
రాకాకౌముది వర్ణశంకరు ని నేత్రా ర్థింతు నశ్లాంతమున.

వ. ఇందు.

ముక్తినిడు నీ వేళా నుజూ గ స్థితిస్ అను సంధుకు దృష్టా
తము.

జ్ఞా. అహంభవక్షామ శృతౌర్థవ సామికాశ్వామ
నిశంభవాశ్వా ముమూర్షుమాణాస్త్వ విముక్తయేహం
దిశామిమంత్రం తవరామ నామగామ.

టి. అహం: సేను . భవం నామ: ని గామము ను. శృణ్వన్:

జపింతు. శృతౌర్థ: శృతేకృత్యదనయి. కాశ్వాం:
నారణాసేత్రేత్రమండు . భవాశ్వా: షార్దతి దేవియోగం
డ. అనిశం: ఎల్లప్పుడు . వసామి: నివసించి తిని. అహం: సేను
ముమూర్షుమాణాస్త్వ: మృత్యుఁడందునున్న ప్రాణులకుఁగైక
విముక్తయే: పోక్షముకేఱు. తవ: నీయుక్త. శ్రీరా
మనామ: శ్రీరామయను నామమును. దిశామి: ఉపదేశిం
చుచు న్నాను. ఇతి శ్రీమద ధ్యాత్యై రామా యశో శం
కర భగవద్భవం: మఱియు శ్రుతిప్రమాణము.

శ్రీరామస్యమగుంకాశ్వాం జిజాషవృష భద్రజుజ్ఞః
టి. వృష భద్రజు: : సాంబుమూర్తి. కాశ్వాం: కాశీక్షే
త్రమండు. శ్రీరామస్య: శ్రీరామమూర్తియుక్త

మనుః తారకవం త్రుమనకును. జిజ్ఞాసః తపస్సున సేను.

తతః ప్రసన్నో భగవాన్ ప్రరామస్తావం శంకరః.

ఈ. తతః ప్రసన్నో భగవాన్ ప్రరామః. తర్వాతను భగవంతుడు యుగ

ప్రరామమూర్తి, ప్రత్యక్షమయి, శంకరం. సాంబమూర్తిని గూర్చి

ప్రాహః పతెను. మణికర్ణాగ్ని విమికో రిగర్షిరనన్తి. చి భవతా

వాచ. అథః తర్వాతను. సః. ఆ సాంబమూర్తి. ఉవాచ పతెను.

శ్లో. మణికర్ణాగ్నిమవక్షేత్ర గంగాయాం హృత బేషనః

ప్రయ్యతే దేహి తజ్ఞతే రుక్తిర్నా తే వరాంతరమ్

ఈ. మణికర్ణాగ్నిః మణికర్ణికయనంక్షేత్రమం నండును. మమ. నాయొక్క

క్షేత్రః కా శీక్షేత్రమందును. గంగాయాం వారంతరః గంగాయందును

అంతరమందును వాపునః. పంచత్రాశమధ్య. దేనియందు యుగ సేవి

దేహిః. ఇందువు ప్రయ్యతేః మృతి. ఇందునో తజ్ఞతేః. అభివృ

తువువొక్కదికి. ముక్తిః. మోక్షమును. దేహిః. ఇహ. అతః.

బ్రహ్మకంట. వరాంతరః మణియొకవత్తును నః. కోరను. ఇత్య

ధ సవాయః. ప్రరామః. బ్రహ్మ. ఈలాగ నగ. అథః త

ర్వాతను సః ప్రరామః. ఆ ప్రరామమూర్తి. ఉవాచః

పతెను.

శ్లో. క్షేత్రస్థితవదేవేశయత్ర సుత్రాపివామృతాః

కృమికోటాదయో ష్యాశు ముక్తాస్సంతునానృధ.

హే దేవేశః. ఉ సాంబమూర్తి తవః నాయొక్క అస్థితక్షేత్రః

మంత్రాదుఃప్రసాదాః ఈకా శాస్త్రే ప్రమునం దు. షాస్త్రేషు త్రి
 పివః ఏ క్కడైక్కడనయి గను మృతాః: మృతినాందిన
 కృమికటాదయోపి: పిచిలకరాదిసర్వజీవకూటేయం. అశు
 తే శ్మణమునందే. ముక్తాః: ముక్తయిసంతం: అగుదురునాక.
 అన్యథా: మతియెకరీ. నన: కాఁజాలేదు. మతియును
 శ్లో. "ముమూర్షో దక్షిణోకర్ణయస్య క సర్వపివాస్యయం

ఉపదేశ్యసిమన్మత్రం సముక్త్యా శవితౌష్ణివేతి
 తి. ముమూర్షో: మృతిఁజూండుచున్నయస్య క సర్వపివః: ఎ
 వరెవరికయిగ న్నయం: నీవు. దక్షిణోకర్ణ: దక్షిణకర్ణమందు
 మన్మత్రం: బ్రాహ్మతారతంబును నా పడత్యరిమం ప్రమును
 ఉపదేశ్యసి: ఉపదేశంపఁగలవో. సః: అజింతువు. ముక్తాః:
 ముక్తిగలవి శవితా: కఁగలదు. ఇతిప్రారామతారకంపన
 యోర్వాసనిషతో.ది.

వ. మతియును ప్రకాశాత్మేత్రముందు మృతిఁజూందిన జీవకూట
 తేయచ్చట అంగారకంబయి నిలిచియుండుననునందుకును
 రాజం దేశ్వరాది కథలు దృష్టాంతంబునుననికాశాజుండుచేతి
 గించుమన్నయది. యిదియునుంగంక వారణాశాస్త్రేత్రంబు
 నందు ఉక్రమణంబునాందిన జీవసంఘంబునకు శశి/శశిరుం
 డు రామతారకమంత్రాపదేశంబిచ్చుటవలన

“త్రిపాద సర్వమృతం దివిం” అని ప్రతిజెప్పుచున్నట్టిహం

త్వస్థానమును జూచుదునని తొవనియొంప నిష్ఠాభివృద్ధియు
 చున్నయది. ఈ రెండింటిలోనిజంబెద్దయని సందియమునాం
 దెడిజనులకు మనస్సమాధానముంబు కొఱకు యుక్తి నెఱిం
 గింపఁబడుచున్నయదియెట్లుననఁగ్గిందు పయిను దహరించిన
 పదవసంజ్ఞ ముమూర్ఖుడొక్కొక్క కలది) తొవనియ(శ్రుతి)
 తియందు ఓ సాంబుమూర్ఖు! నా పదవ్రమం త్రమును
 ఎవరెవరికి నుపదేశింపఁగలవైన యాజీవ కౌంటిముక్తి నాం
 దఁగలదని ప్రారంభములవారు చెప్పినట్లు జెప్పియున్నది.
 అందువలన నాలిగొచుచున తొరకమంత్రాపదేశములేని
 వారికి కాలిత్రే ప్రమహిమ వలన నచట శిలామయ లింగా
 కారము నాం దంగలు గుననియు శంకరభగవంతుని కృపవలన
 తొరకౌపదేశమునుజూచినవారు త్రిపాదవిభూతింబాండు
 దురనియు “నా త్రేప్తుంబుకుండు కొందఱికు పదేశించకుండునా?”
 యని శంకించుకెడల పరమగురుండగు నాగంగాధరుండు సర్వజ్ఞుండగు
 డి ఉపాసకుని ఉపాసనాతొరతేమ్యవశంబునంజేసి యేజివ్రనకే
 ట్లానర్పదగునో యట్లానర్పుచుండుననియు నిశ్చయింపఁబడి
 యెను. ఇందువలన పూర్వోక్త పురాణోపనిషత్తులు రెండును
 త్రేప్రమంత్రాది తొరతేమ్యములంబట్టి ఫలములనిచ్చుట
 నిజంబుగానెఱవబడియె.

శిర. ఏ రామో రఘురామ నామ మతిచే నింద్రాజ్ఞ గల్గిండు వే

పారంగియైదరట్టి శాంతరినివిశావత్త్యనే సదానాత్మ్యాల
 నారూర్ణినవరత్నపితముననుద్భవ్యక్తిఁబూజియెదన్
 సారోదాతఁడన్ వ్యకౌవ్యరచనాసంసిద్ధిగావింపఁగన్,
 రామనామనుష్ఠానమహిమపలనననునందును లక్ష్మ్యము,
 వ. శ్రీ శంకరభగవంతుండు పార్వతీదేవికి నుపదేశించినమంత్రము,
 శ్లో. శ్రీరామరామరామేతి రమే రామేమహారమే

సహస్రనామతత్తు ల్గం రామనామవరానన
 టి. మే మనోరమే రామే! : నామనోహరురాలవయినయోపా
 ర్వతీ! శ్రీరామరామరామేతి : శ్రీరామరామరామయసుచ
 థర : పలుకుమా. హే వరానన! రామనామము సహస్రనా
 మతత్తు ల్గం : శ్రీహరిసహస్ర నామములతోనా సమమయిశజ.
 ఇట్లుపదేశించి శ్రీరామమూర్తిని వరప్రహ్లాదుగాఁడెరికికొను
 మని జూరెడుచున్నాడు.

శ్లో. జానకీరామప్రభుఁ విష్ణుఁ మహిం తంపరమేశ్వరమీతి.
 బ్రహ్మయామణో గౌరీమహేశ్వర సంవాదే మహేశ్వరవచః.

ఓ. పార్వతీదేవి! రామః శ్రీరామమూర్తిని విభుఁ ప్రభువైనటు
 వంటియు విష్ణుఁ శ్రీమహావిష్ణువు నుగా జానకీ : తెలుసు
 కొనువాడును అస్తి : అయితిని. నీవును ఆరితిని డెలిసి
 కొనిసేవింపుమా యని తెలిపెను.

మ. హరిపాదాంబుజమంధుఁబుట్టి భవభవ్యశ్రీజటాఘంబున

దిరువొ ప్పెరగఁజూచ్చి లోకములు మూఁడింటింబిత్తొలుజే
యరహి మెల్లన జూలుసారి త్రివిధంబై యొప్పుమందాకిని
చరణంబ్బండ్లమునాత్మలలో, దలఁతు నిష్కర్థానుసంఘాతికై
మ. దనరఁగఁమనహస్రనామనుతిచో ధాత్రిందులెచ్చానిని
పెనయంగాయురు విఘ్నవిఘ్నమునైకై యెవరనే నాగజం
నను విఘ్నము విదూరు సర్వ సకలానందానుసంధాను స
ద్భుత విద్యాత్మయదేహుని దలఁతు మౌత్స్యజాత పద్మముననీ
వ. రామ సహస్రనామ గతిమనీ అను నందుకు దృష్టిం తమం.
స్రగళాధిపతి రీఁజుట్టుకునిన బ్రహ్మహతిర్చినయంబు రామస
హస్రనామ పద నంబు నంజేసిన శింఘి లోక త్రయపూజ్యతగ
లొనెనని నందుకుఁ గారిక.

పురాహం గజరూపేణ అనెడి శ్లోకము మొదలుకొని పది
రెండు శ్లోకములచే సనత్కుమార గళాధిపతి సంచందంబు గా
లింగపురాణంబునందుఁ జెప్పఁబడి యెగది యెట్లన, బ్రహ్మహ
త్యంజనేవుడును సులభరేచాయంబెద్దియని యడిగిన సనత్కు
మారుని తొల గళాధిపతియిట్లనియె.

పురందరాలంబున తొను పర్వతైలాపహానంబు గు గజరూ
పంబు తొలగుదయింటి మదయు తుండయి వృత్తంబులం
గాని యనేకముని సంఘంబుల న్నధిప బ్రహ్మహతిర్చిన
హస్రంబులు కాలచాంకంబులట్లు జూట్టుకుని మృతీచారిది

నట్లు బుడవైవ , దనజె నకుండు తనదురవస్థకు సహించనొల్లక
 నిష్ట వైవంబును శ్రీరామ భగవంతు నింబ్రాద్ధింప నమ్మహావిష్ణుండు ప
 త్నత్తులు యెచ్చననియు సంతట తన జనకుండు మృత్యునియట్లు
 నేల న్బడియున్న తనను శ్రీరఘువరునకుంజూపి యితనికింబ్రా
 ణంబు లాసని రక్షింపవేయని కోరిన నద్ధరణైసు తొరవల్ల
 యుండు తనను విక్షింబునం తనే తొను తెల వి నొంది యనేక
 గద్యపద్యంబుల పేనాశ్రరామ పరమేశ్వరుని స్తుతింపనప్పుడు
 తనను భక్తునిగా గై కొనియె ననియు నె నిమిది శ్లోకంబుల పోడె
 విపి వెండియు సాదాశరధి కరుణిం బుబోధింక న విధంబున
 నిట్లనియె, శ్రీరామః : శ్రీరామమూర్తి,

శ్లో. బ్రహ్మహత్యోనహస్త్రిచ్చేత్యత్త్రైవదామితే

యోమన్దామసహస్రం తే హత్యోకోట్యావినశ్యతి.

టీ. బ్రహ్మహత్యోనహస్త్రిచ్చే : అనేకసహస్ర బ్రహ్మహత్యలకు
 ప్రాయశ్చిత్తమునుకొనికు వదామి : ఉపశేషించుచున్నాను.

యోమన్దామసహస్రం పద్ధత్యోకోట్యావినశ్యతే

టీ. యః : ఏజనుడు. మన్దామసహస్రం : గాయెక్క సహస్రగా
 మములను పోతే జిహ్వి నట్టులుతే సః : వాడు కోట్యా : కోట
 సంఘగల హత్య : బ్రహ్మహత్యలనుండి. వినశ్యతే : విడువ
 బుడంచునాడు.

శ్లో. ఇతిమహ్నోత దారా మహ్నస్క సామసహస్రకం

తస్య గ్రహణ మాత్రేన నిష్కావే స్థితైవహి.

అ. ఇతి ఈలాగని తదా. అప్పుడు రామః ప్రాణమమూర్తి,
మహ్యం: నాకు ఆకు స్వస్వ. తనయొక్క నామసహస్రం: సహస్ర
నామములను. దదౌ. ఉపదేశించెను. అహం: నేను తస్య-ఆరా
మసహస్రనామములయొక్క-నామయొక్క గ్రహణమాత్రేణ ఉపదే
శమాం ప్రమునతను. తద్దేవ: ఈలాగే నిష్కావే: పదిత్రాడును
అస్తి: అయి తిసిగదా.

శ్లో. తదాది సర్వదేహానాం పూజార్చ్యస్తేమని సత్త్వమ
త్వమప్యేత దధాయానోరా ఘవస్యమహాత్మనః
నామ్నాం సహస్రం రామస్య ప్రశ్నార్చనయ మహామతే
అ. ముని సత్త్వమ: ఓము నశ్శేష్టా తదాది: అది మొదలు
కుని అహం: నేను సర్వదేహానాం: సకలదేవతలకు. పూ
జ్యః పూజార్చ్యుడను అస్తి: అయి తిసి. త్వమపి. నీవు
ను మహాత్మనః: మహానుభావుడయినటువంటియు. రాఘ
వస్య: రాఘవశమునందు యుట్టినటువంటియు రామస్య: రా
మమూర్తియొక్క నామ్నా: నామములయొక్క పతేతే: ఈ
సహస్రం: సహస్రమును అధాయానః, ఉపదేశమును జూరి
మహామతే దివ్యజ్ఞానముగలవాడవయి ప్రశ్నార్చనయ: ది
నిగండ ఆకిరెలియ జేయుమా సనత్కుమారః.
శ్లో. భగవ్యస్యను గృహితౌస్థి కృతౌ తౌస్థిగతౌ ప

త్వత్ప్రసాదాన్త్యయాన్జ్ఞాతం రామ నామ సహస్రకం

ఇతి విజ్ఞాప్య దేవేశం పతిత్రమ్యప్రణామ్యక

టా. సనత్కుమారః : సనత్కుమారుః, డుప లీకె ను. పే. గణా
 థప! పే. గణాథపతిస్సామి అహం. నేను భవశ్రేష్ఠి గొప్పవారడ
 నయితిని. అనుగృహంతోరాస్తి. మింకటాత్వముకలవారడనయి
 తిని. కృతార్థశ్రేష్ఠి. సకల సత్కారములుగలవారడనయితి.
 త్వత్ప్రసాదాంతే త్వత్. నాయొక్క ప్రసాదాంతే: ప్రసాద
 మువలన మయా: నాచేతను రామ నామ సహస్రకం. ప్రాణ
 మనామ సహస్రము. జ్ఞాతం: తెలిసికొనబడ్డది. ఇతి: ఇట్లా
 గున విజ్ఞాప్య. విజ్ఞాపనచేసి. దేవేశం. గణపతి సైర్వ మిని
 పతిత్రమ్య: చుట్టూ తిరిగి ప్రణామ్యక: నమస్కరించువెళ్ళెనని
 ప్రసాదమువల్ల పారవ్యతేదేవికి బోధించెను. ఇతి ప్రాణం గర్భాణాం
 ఉమామహేశ్వరసంవాదే ప్రారామ నామ సహస్రకథనం నామ స
 ప్రశంతమోదాయః

మ. హరి నాభాకమలంబున వర్ణుడగు విద్యాభామిని స్మరణియం
 హరి విద్యాజ్ఞేశ్వరంబునందమర నుద్యత్ప్రేడతస్మింబప్ర
 కర లీలన్ బహుభారత సంఘములవేడ్కు జేసియింపరాదిది
 గ్వరవర్ణంబు నుతింపకొప్పు నజునినే వర్ణితుని జ్ఞాన్విడై
 డా. వాదజనాళికి స్మరణయవర్ణితభక్తి, సుబోధకొటెటికి
 గ్లాదీర మొప్పని క్షయము నారసియిచ్చెడి వాణిపద్యప

త్రోదయు రాణిభంబ రగణోజ్జ్వలవేణి సరోజపాణి స
 స్తోదముతాదనాహృతా దిని ముఖ్యగతి న్నటియించుగావుతే
 సి. ప ధీ మహాత్మ్య నిత సుతి నకులారా దిప్యనామ

వర్ణమయంబులు వన్నెజలనరె

నేశచ్యుతంగం గుమేష్ట్రాద్భు రఘువారు

నంద విలీనమయియందమెందె

నేరమ్యశిలుని కారణాదేహ

ముద్యత్రామ పరమేశు నందుగలసె

నే నిర్మలాత్మని మానితజ్ఞానంబు

ప్రరామతత్త్వ సంసిద్ధిగనియె

నీనుచు బ్రాహ్మదతెవ్వని నను ది నంబు

నశి నుతింతురు సంతెరాప్త విభవమెసంగ

నట్టిగుణవంతుల వంతుగమితశాంత్య

నాత్మసేవితం హనుమంత సరికృతొంతు.

గి. ఇంద్రముఖ దిక్పతుల నాత్మసాం ద్రోశక్తి

దలత్రు నాయండుగరుణింబ

ధరణిగల్లుపుణ్యకర్మలుజేసిన

పురుషునల్లుడెంచిత క్షియమనుచు నుదంబతముగ

గి. ఈశరమునకు హేతువయగు మహా

భూతములను దలత్రు నాతేతముగ

ప్రతాపవృత్తి నా సగి పోషించుచు నుండెను

అక్రియత్వ శక్తి పరిచయిల్లు

మ. కలవరము పరశీలనామమనునంతనే దోషభాగంబులుగా
కాలగంధ్రోసి సురాజిమెచ్చము నెసం దోహంబుమేలుచును
సత్యతీత్రాంతర్దహమునొందరామున చరిత్రాంబాదివృత్తింబుగా
నిలనెవ్వడుచురచెనట్టి యునమానాంజ్ఞు, స్పృహ వేడెదగ్గ.

ఉ. శ్రీదశరథ వేదములును త్రుగతి నేటి గృహంబు మోక్షసం
పాదనకర్తమూ త్రుతలలగావము దోషభాగాని సంతతిన్
మోదముతూరచించి జగముల్ప నుతింపగ నొప్పునట్టి
యాప్లదిమ యుపరాశేరవరాత్మజుని నేమది నిల్చి మోక్షేనన్.

శా. శ్రీగోవిందముతుండు నిగ్గురునికారజ్యంబులూనియె
భోగభోజ్యుల హారుణులనులకుంబూ ల్పొంద సుజ్ఞానవి
జ్ఞానోష్ణంబెఱిగింపఁబూని యంపి పరమాదుర్మై మించెనా
యోగం ద్రుప్రభువంకరుండలు తువిద్యోక్తిర్భయంబెందగన్.

మ. హరితైంకర్యవేదానమిషెసగను ద్యత్రైమలూకాకాశాన్

స్థిరమూహాధయోగర్పణాదలలయే శేషాహారమానుజా
భ్యరహింబైకొని యాప్యమేర్పటె మోక్షాధారమై యుప్పనా
పరమాదుర్మైనాత్మహేదలతను సద్భక్తి స్థితింబెందగన్.

మ. అనఘాత్మత్వము ధాత్రిపై వెలయమ భావార్పణాపంబున
తనుమున్నేపమానదేవుడతీత్రంబై నభాప్యంబుదా

మన సొప్పనిర్వరముల మధ్యమత సంపాద్యంబుఁ గావించె
 నా యందు నికేద త్తైద దేహంబుద్ధి దాలఁగనే గుండ్రియియశ్శతమున
 మ. ధరణిశ్శేత్ర తవగంబుగందనరు షాదీద్యైర్మహర్షయన
 వ్యరతి విశ్రమమొంది యంతట విశిష్టాద్వైతకాసార సా
 రతీసంబాప్తఁ గ్రాలకున్నెను నేప్రాచిన సంసార కు
 ర్భరమార్గశ్రమ గల్గినే మదికి నద్వైతాత్మ్య సంతోషమున.
 మ. గరిమనే ధర్మనిశేన సుచంద్రకనురాఁగల్గిన నెచ్చొదనా
 దరమొప్పారఁగ నావె నే ననియె విద్యాకాంత యెచ్చొని
 శ్శరణింబుండితులేమహాకవిని సుతొహంబుతొఁగొల్పినా
 వరవిద్యానిధికాళి దాసుని మదిన్ వర్ణిత సత్సంతమున.

3. అరిష్టద్వర్గంబున కిల

నరిష్టద్వర్గంబున గంచు నమరిష సతా
 వరు మనుష్యదర్శార్థం

బెట్టి గొలున లక్ష్యకాంక్ష ర్మనెల మిషజంతున.

మ. ధరమన్నం గికులంబురాశ్శి విధునిన్ దైవజ్ఞురూపాదామణి
 హరితత్వమృతపానత్రయముతునిన్ హంస ప్రణానాసుక
 వరరామాయణకావ్యహాదగురునిన్ వైర్యాగ్యశౌర్యార్థునిన్
 కరుణాంబునినిది నాత్మహరిఁగలత్రువేద్యున్ వెంకటాచార్యునిన్

3. శ్రీవిష్ణుపరాత్మత్వము

శ్రీవిషవముదల్చి నల్ల బిడ్డదగురున

ప్రవతస్సంహృతాః పుష్టాః

ప్రవన్తి తోవరకలమారశేఖరుడలతృణే.

మ. ధరగం నానదిమేదినిపురమును భృన్ద్రాక్షసాళాస్థలం
కరుణానన్దోదానం చనిపుకడం వే క్కరామనితొర్థమే
పురహింసాదేశకుని ల్లిడెలినికొనుమేలబ్బిల్లు పునిగం నా
దరతేబల్కిన నారామం సురగురున్ దానంతునగ్రాంతమున్

కప్రసూరణకలపవిద్యుని

ప్రసత్తియన్దజపరాత్మకజ్ఞానకంస

ప్రసాంశిల్పుని సాక్షాత్కృతం

త్కృతం విభురామచంక్రగురుమణిడలతృణే.

సీ. కపిల బారహస్పత్యగరుడవిషవత్సెన

బలివిభిషణశలకవరవసిష్ఠ

పుండరీకాద్వైతముచుకొంగయుద్ధవ

హరిపతిగురుశానకాంబరీష

నామదేవధరింక్రవసుభాష్టరుక్మాంగ

నాకృంరకంభోక్షువాత్రికభావ

జమదగ్నిశిష్యాంగజాబాలకశ్శప

ప్రహ్లాదపుధునరద్యాజరత

నరతలత్మేణశత్రుయుగక్రదాల్కి

చివినవరుచిమాండవ్యసనకబనక

నా ర దాత్రాయ నా తమాంగిర సాది

ముత్తపరమల హృత్పద్మము ననుతింతు.

శా. నానా శూతగణాళయం దు సమతే గాగాయకాం దుం దుటక

నా నాశూతగణాళయం దు సమతే గాగాయకాం దుం దుటక

సానానా శూతగణాళయం దు సమతే గాగాయకాం దుం దుటక

జ్ఞానానా శూతగణాళయం దు సమతే గాగాయకాం దుం దుటక

గీ. పృథ్వీ కర్మ కుట్రాబాధి భువి నిపాప

కర్మ కుసు దప్పి నడుచుచు గాల గతిని

జూం దు నా లెంటి ఫలమును భోవవిడిచి

హరిని సేవిం చు యు ధ కౌత్రి నా త్మకలతంతు.

గీ. యుద్ధిపరమత్మరూపమయి జూస ను సంగ

వికళిల సత్కర్మ ములు నేసి యలరుగల్గు

ప్రభువు మనిషి కేలు మోక్షాద భువి నిపాప

జనరు సుకృతాంటి మృదు పదవసే జమలకు

లక్ష్యము. “తత్ర తంబుద్ధి సంయోగం లభతే సార్వ

సే ను ను తైహిక” మతౌ చి ఇ నవ ద్భవః.

గీ. శూనన స్మయ ఇర్ఘ్య క్రి సోమయాని

శూనన రుల ప్రప్రవంశాబ్ధి శూనన రుల ను

సకల శాస్త్ర క్రి విలుల ప్రకటితాంధ్ర

కవుల భావత యుధ ను రుచ కవుల నాల్కంతు

ఉ. సమృద్ధిమీరనా వృధయ సౌ రసమందు ననిల్చి మిన్నగన్

కమ్మని పల్కులు ప్పతిల గ్రాంధి పుతౌ శళియంచు మెచ్చెనా

కిమ్ము కపిత్థగక్రమ దికిం పగనంచు సుతింతు నా ప్పాన

లుమ్మెం పోత నాజ్యము ధవర్జిత సత్కవిరా మో జరుగ్.

చ. గతధవ యోగధం గమన గల్గిన రాజ్య రమాను భూరితొ

న తిముడమందుకు నీ మరల నాచ్యులు మెచ్చ (గభాధ్యవై జలన్

హితమ తితత్వహోధ గతి నే మర కెప్పుడు సౌధులన్ దయా

స్వతమతి శ్రోచు భూవి భూల నిర్మల చర్యల నె స్తుటాబ్దే.

గీ. వృధయమందిరు (డగురాముడెల్లు బలుక

సూహము ట్టించు నోమ దితే రగల్లు

కొవ్వమొ సతింతు నిజ మిండుగలుగు సుగుణ

మగుణము లెల్ల కేరయూహ తియెయనుచు.

గీ. శబ్దశాస్త్రజ్ఞులగు వారు సౌధువృత్తి

తప్పునాప్పుగ సాధింతురెప్పుడవని

నట్టివి బ్యాధిరౌదు లత్యనముమతులు

గలుగ పుకపుల దురప్రతి కలుగనేల ?

చ. మఱియును.

గీ. ఖండ్రులయి యరాంధ్ర భాష పో నభిలషక

శాస్త్రతత్వార్థ హోధ సంగర్గ నలరి

కడకు నయర్థాన్ద్ర మును తూలకరణి యాతం

రచయ నిట్టి గురుక్షేపము లవనియలరె ?

వ. అనియి ట్లు హరి హర హిరణ్య గర్భ ప్రముఖముఖ్యదేవతా
వందనార్థ రస్కరముగా గురుబుధకవంద్ర బ్రాహ్మ నిష్ఠా గరిష్ఠా
ది సకలసత్పురుషలకేకనమస్కారంబును సత్ప్రభుమణుల
కాశీర్వచనంబును కల ననన ప్రాజ్ఞతర స్కారంబునుంగావించి
మద్వంశంబుభివర్ణించెద.

మ. చతురాంశురతుకళాతపఃప్రీతిలసే సర్వజ్ఞత్యక్తిశ్శరణం
దతులా గందమయూత్యతనీ చలహ సర్వాత్మండు భవమానియం
చతివే ద్యుక్ సుసంఘముల్పయిక బ్రాహ్మణ్యై కృతావరేక్షత్యే
తతతత్త్వేనాభిమొప్పకాప్పును అరచానామండు నివాసాత్మక.

వ. అమృతానియ చరిత్ర పతి ప్రశానోత్తరంబుగండు.

స. శుభగుణాప్రసంబ సూక్ష్మండు తైత్తిరి

యాభ్యవిశుద్ధా శాఖానివృత్తుండు

నగయుడ త్రోడి వశాంబుధిచం ద్రుండు

వెంకటపత్రి యుధ వినుతుడుదయమ

మయ్య నాతని కిసింగంబుకువెంకళా

హృదయగుణమణి గత్తె నతనికమల

మతియగు వెంకాంబ కేతి దయాపరమూర్తి

వెంకటపతితత్త్వ విధుడుజాడమ

నతగువెండ్లియయ్య నవనిసూకేంద్రులు

ఋధులుఋధుజనులుఋగడ నెగడి
లింగమాంబుల నెడి మాంసల్యశీలని
పాటి జనరణనవ్వ భూటియందు.

శా. శుభాజ్ఞానశాలి కిగలిగె నానారాతి విద్వద్భజన

దా రప్రశ్నపిరుద్ధమార్గ కపట స్థానాథ్య పాండిత్యదు
ర్వారాజ్య శుభారణ్యం కలన వర్షపారతర్యస్ఫుర
ద్భూరాటాప వరక ప్రతి ద్ధివి జ్ఞాపిందశాస్త్రి ద్ధరన్.

చ. ఆతనికి నల్ల శూసుర శుభంబు ధిక్కాశశాంకపూర్తిసం
తతమహానయిత్రీనిజుధర్మ ముత్కరవర్తి మంత్రాశా
స్త్రితతిపగగర్భశోధన విదాన నిదాన సుధా సువృత్తిస
క్త్యతిహితరామమంత్రీబుధమానితమత్రానిత్రపాత్రాదై
వమందు మంత్రీయ సుగంధుశుగమాజ్ఞానము.

శ్లో. మంత్రీత్వం చ గురుత్వం చ పోనోహిత్యంతస్థితా
బ్రాహ్మణైశ్చ కర్తవ్యం అన్యతః పరివర్జయేత్.

ట. మంత్రీత్వం చ ప్రధానత్వమును, గురుత్వం చ గురు
త్వమును పోనోహిత్యం: పునోహితమును బ్రాహ్మణైశ్చ.
బ్రాహ్మణులనేతనే కర్తవ్యం: చేయఁదగినది అనియున్నది.
మఱియును. శ్రమశ్రామాయణే. “వసిష్ఠ మంత్రీసత్త్వః”
వసిష్ఠుఁడు మంత్రీశ్రేష్ఠుఁడని తెలియఁబయున్నది.
విశేషించి బౌద్ధాదులకి సురమంత్రీయసంప్రసిద్ధియున్నది

వ. ఇంకను. ఆమరనిఘంటునందు.

శ్లో. "మంత్రోసహాయసహవే" మంత్రో శబ్దము సహాయనియం
దును స్నేహితునియందును, ప్రవర్తించుననియెఱుంగునది.
ఇందువలన బ్రాహ్మణులు తైత్తిర్యతంత్రులయిన భూభూమిలకు
రాజనితిప్రవర్తనయందు ముఖ్య సహాయులౌటచే మంత్రు
లనియుఁజెప్పఁబడితి. మఱియు భారతము సభాపర్వమునం
దు ధర్మరాజు తొంగారదమునిం ద్రొందు రాజనితిచూఢిం
చునప్పుడు

క. ఆనఘంబులగొల్లనీ కజ్జుల

ననురక్తులపితృపితౌమహాక్రమమునఁ

చ్చినవిప్రులమంత్రులఁగా

సేనరింబునకొక్కగార్చసంప్రయోగమునాండునీ.

వ. అని యిట్లనేక విధమాలబ్రాహ్మణోత్తములకుమం
త్రితవంబు శ్రీష్టంబుగుట మంత్రులనఁబడితి. ఇందువలన
యీగ్రంథకర్త తనపితౌమహుండయిన రామయ్యను
రామమంత్రీయనినెప్పికొనియెను.

గ. అతనికుదయనైవేంకయ్యవితతయశుఁడు

తల్లివెంకంబుకకుఁ దండ్రి తల్లిపాపహంబుకకు

జనకాదులకతిముదంబు

దనరసభ్యుపేలని తన్నుఁబొగడ.

శ్రీరామ భగవదర్పితచిత్ర కమలుండు

ఘనవిశుద్ధజూన జనహింసండు

విజయనగరామవనం ద్రుఁడౌ విజయరామ

రాజిరాజుని నాథుని రాజ్యమండు

ఘనమెచ్చిన మల్లారి పనియొక్కర్చి

సాధులను గొల్చి చిత్ర విగ్రహం తొలగి

వ. ఇట్టికేసు,

స. కర్మసాధన భక్తి కలత్రును జూరవై

రాగ్యబంధ సౌఖ్యమలను

దనుజును జగదీశ తతియంశము లబ్ధి

లిట్టివారలవృత్త లభిలములును

కర్మఫలతొగని ర్కలమార్గంబు

విష్ణు సర్వోత్కర్ష విభవములను

సాకార మెలమిని సాకారమును... న ?

పాదకతుష్టయ పరిమితంబు

పరమపదమును కుసుమల వరపథంబు

ననుచెలియు ఓకా శ్రీరామంబువేసి

జనకజామతకంకితమొనరనిచ్చి

జన్మసఫలంబు నొందెను జనక కర్మ.

వ. అనఁగా జనకమహారాజు కన్యనిచ్చి కృతార్థుడ

యినట్లు కృతక తాపకావ్యనిచ్చి కావ్యకన్యనిచ్చి కృతార్థుడనగుదుననెను.

క. గురుభాధదేవగణంబులు
నరనారాయణవనిష్ఠ నలినోద్భవశం
కరముఖులొప్పెడు సత్సభ
వరకావ్యసుకన్యనిప్రదేవరునకునిత్తునీ

వ. అనియిట్లు నిత్యయిం మౌనుని నామ్మాదయపశ్చంబున
సభయున్నట్లు గలది విద్వంసముగా నవ్వరును ద్వేషిం

షష్ఠ్యంతములు.

క. శ్రీధరునకు సన్నతగం
గాంధరునకు రఘువరునకు గరివరచునకు
అనాధర సమధీరునకును
గాంధీసుతొద్దర సమగ్రియ స్థునవలరునకు
రత్న కులవిధ్వంసున
కత్తెనా కృపాపయోధి కమలాత్మనకున్
కుత్తెనా కిలభువనున
కత్తెయతానాగిరునకు మహావిష్ణునకున్
దశకంఠ కంఠము రథ
వినిజ్ఞానమహాప్రయోగ విజ్ఞానునకున్ ౧
దశరథ సుకుమారునకును

జనపతివేషునకు రామజన దేశంకకున్

వ. పాదప్రక్షాళన పాణి ప్రహణదాన భారాన్నితంబున
మల్లింపబడినమూరయుపతిరాయవ్యవసువేదాంతకావ్యక
స్యకా హృత్ప్రద్యుస్థిత సత్కథా ప్రపంచంబునకు ప్రారంభం
వెట్టి దనిన.

౧. గురుపతిచర్యవిధాన యుక్తిము.

గి. శ్రీమదుపనిషద్భృంద విశిష్టపరమ

తత్త్వవిజ్ఞాన సంపదదనకున్

గురుకులాగ్రణి నాక విప్రవరుడుగం

మోద మోదవంగసాక్షాంగముననుచున్నది -

మ. భయమున భక్తియు యుక్తియు విమల విశ్వాసంబుసౌజన్యము

నయములెంపెనలాడ నిట్లనియె నొకవ్యప్రభాదిత్యని

త్యయశోవైభవనాపదాంబుయుగసేవాభానమై మోక్షము

వ్యయలీలకడు నొప్పునగు వినిగాల్చినట్టితిచ్చితిచ్చితిచ్చి

వ. మోక్షము గురుపదాంబుయుగసేవాభానమగునందుకు
ప్రమాణవచనము.

శ్లో. "సాధుసంగతిరేవాత్ర మోక్షహేతురుదాహృతా"

టా. అత్ర : ఈ మోక్షవిషయమునందు సాధు : సత్పురుషు

లయొక్క సంగతిరేవా : పరిచర్య దివమోక్షహేయః :

ముక్తి కిహేతువయినదని ఉదాహృతా : చెప్పబడ్డది. అత్య

భావ్యత్యరామాయణో అగస్త్యవచః

గి. జగతి నారాయణాడై సదాచార్యుః (దరయ

సత్యమిదివేదవేదాంత సమ్మతంఽయి

సుమ్మియనుపెద్దలను నట్టి సూక్తివలన

నెఱిగి కొంటిని మిరెత్తి హరియటంచు.

ఉదాహరణము. శ్లో. "అచార్యస్తు హరి సాక్షాత్తై చరరూపినసంశయః"

అచార్యస్తు: సద్గురువైతే చరరూపే: మనుష్యరూపమునుదా

త్తిన సాక్షాత్: ప్రత్యక్షమయిన హరిః ప్రమక్షారాయణమూ

ఽయే నసంశయః: సందేహములేదు. ఇతిప్రమహరివిష్ణుపురా

ణే. శ్రు. "గురుసాక్షాదా దినారాయణః పురుషః" గురుః గురువు

సాక్షాత్: ప్రత్యక్షముగా అదినారాయణః పురుషః: పురుషుడే

త్తముడయిన ప్రమదాదినారాయణపరబ్రహ్మమే ఇత్యధ్య

ణాశ్రుతిః. కావ్యన.

క. అచార్యనకు శిష్యునిగా

నెయ్యంఁబుననే రిమిగుల నీతిజ్ఞునిగా

నాయకశిక్షింపంగద

వయ్యా కరుణామతివిగదయ్యాతలచున్

వ. అనియిట్లు విన్నవంకొనరించి.

స. తగగురుహితపదార్థంబుల సూహించి

కొనితెచ్చియెసఁగునెమ్మనముదగర

నాపాదస్థతలమస్తకాభ్యంజనాతి భగ్గములనానర్చన

దేహ్యమునుకొనంగ

నాసక్తిమెరియ త్రేత్రైరామ గృహముల

పసుటజేయునంబు భుజియనంగ

తల్లి దండ్రీయుకర్త వైవంబు కొరయును

గురుడయంతునెచి నయెంచి గొల్పునిట్లు

శాస్త్రవిధిహితొత్కృంగ సుస్థానభావ

శ్లో. జ్ఞులుగల శుశ్రూషలు సలిపి సమయ

మెఱిగి వైవల్య పద సుజంబిడనగునుగ్ర

హిం పతయన గురువిశుండి ట్టులనియె.

శ్లో. వైవల్య సుజమనగా మోక్షసాగ్రమనుట.

ఇందుకు లక్ష్యము. శ్లో. ముక్తిః వైవల్య నిర్భాగం, శ్రీయోని శ్రీయ

సామృతం, మోక్షోపవర్గ ఇత్యమరః

— గురు కృపాలబ్ధి యు ట్టము.

గి. పరమవైరాగ్య పదవి శేషరి డవిల్లి

నాల్గువిధముల శిశ్రూష నడతెఱిగి

బుధులగుంబుల సేవించు పొలుప్రగాంబు

యొప్పునకొదానూడు ర్విగలఁజె

గి. విసుమ విహ్వల భులయి బహువెతల శ్రేందు

వారు పరికెంప నిత్యసం సారలుల్వి

జ్ఞానమునకయి కృషి జేయునునవాళి

నిత్యముక్తులునిజమిది నిర్మలాత్మ.

జ్ఞానం జ్ఞాన స్వరూప నిర్ణయము.

శ్లో. అధ్యాత్మజ్ఞాన నిత్యత్వం తత్త్వజ్ఞానార్థ దర్శకంనం
 పతతే జ్ఞానమిప్రోక్తమజ్ఞానంయదతౌన్యజ్ఞా
 టా. అధ్యాత్మజ్ఞాననిత్యత్వం: అత్మజ్ఞానమందు నిత్యభావ
 మును అనఁగా తన్ను ప్రత్యక్షముగా త్యగాడెలియకుట
 తత్త్వజ్ఞానార్థ దర్శనం: మోక్షజ్ఞానమందు ప్రయోజనదృష్టి
 యు అ. ఁగా ప్రత్యక్షమైత్యేక జ్ఞానమనుట పతతే
 జ్ఞానమితి: త్విదేహబుధిగ జ్ఞానమని ప్రోక్తం: పెప్పబుడెను
 ఇదిగలవారు నిత్యముక్తులగుదురు. అతః: దానికంటె
 అన్యథా ఇతరమయినది యతః: ఏదో అది అజ్ఞానం: అ
 జ్ఞానమని ప్రోక్తం: పెప్పబుడెను. ఈ అజ్ఞానము జగదయత
 తాప్రవాహరూపముతౌ గూడిన నిత్యసంసారం: ఇతి
 భగవద్దశః

స. జంతంతూటికి నరజన్మంబు గలుగుట

పురుషుడయి పుట్టుట పూతవృత్తి

విప్రత్వమొందుట విధిహితే ధర్మమా

ర్థంబున నడుచుట కలితశాస్త్ర

వేదియయియలరుట విష్ణుపాదాంబుజ

భక్తిచేవరకు పరగనాత్మ

తత్త్వం బునరమంట తనని ది ధ్యాసచో

నుండుటమో త్నంబు నొనరగనుట

యొకటి కంటి ను దుర్లభం బొకటిదలఁప

జన్మశతకౌంటి సుకృతవాసనలఁగాని

గలుగజేరవు ఇవి నిజం బిలవసిష్ట

శుకముఖం దులకయిన నొం శుభగచర్య

శ్లో. జంతూనాం నరజన్మ దుర్లభమతః పుంస్త్యం తత్రోపావిష్టతా

తస్యైష్టేదివ ధర్మమార్గవరతా విషత్త్వమగ్రాత్పరం

ఆత్మీగాత్మవివేచనం స్వనుభవో బ్రహ్మైక్యగాంసంస్థితే

ర్మక్షిణీశతోజన్మకౌంటి సుకృతైః పుణ్యై ర్విగాం లభ్యతే

గీ. అనుచునరితిశిష్యునికొనతిచ్చి

మొముదమ్మిని తరునవ్వుమొలకతెత్తి

మరలనిల్లనిపల్కెగామానివిభుఁడు

వేదవేదాంతభావంబువిస్తరిల్లు

3 సద్గుణావాపారలక్షణాఽస్తిత్వము

గీ. తత్త్వబోధనాం దుతలిపునగురునిక్తే

వేతకుమన్నవారివేతకితాంబ

బోధనాయు బుధులభ్రాతృసేవనిహంబి

బలికెగదియుమాకుఁబనితలంప

ఉదాహరణము:-

శ్లో. "నముద్ధరంతియేచిత్త్రాః సదంతమత్పరాయణం

తాను ఉద్ధరించునది తి త్రిమహాభాగవతే వికాదశస్కంధే
 టి. చిత్త్రాః, చిత్త్రాక్షులు మత్పరాయణం, భగవంతుడనయి
 నగాయండు-అనకె, గలిగెయు సదంతం తగినగురువు జారకక
 వెతుకొనుచున్నమనుష్యుని నముద్ధరించి, బోధించి తరింపజే
 యుచున్నారే తాః, చిత్త్రాక్షులులను ననురాత్, అవ్యవధా
 నముగా ఉద్ధరించే తరింపజేయుచున్నాను, ఇతి భగవద్వచః
 క. జ్ఞానముకేవల కృపన

జ్ఞానీ కినువదేశవిధి ప్రకాశముజేయన్

గానది సకల ధరిత్ర

దానంబుల కంటి నధిక తరఫల జమగున్ ఇతి త్రిమదాంధ్ర
 మహాభారతము.

వ. అనుచు నిట్లం గికాశి భావంబూర్పు బలికి తనమనంబున

౪. గురు బోధంబుల వినఁ ట్టుము.

ని. శబ్దబాహ్యైశ్వర్యవిచక్షణచేతే ధ

నాడయుదమన నదియడవియంద్ర

ఘంఘమిమంస చ పొసగున భటియన్న

కర్మమార్గంబుదిగహనమద్రు

శ్రవర విరామంస చ పొందు సుఖమన్న

న దియును ఇహ ప్య సౌ ధ్యం బు తుం ద్రు
 బా ప్యంబునె మేలు బుడయుడ మననల
 యాన నారుమాండు పోకుమిరునంద్రు

పారజూత్తుననొకనాలి కార దంద్రు
 కలతగాయుక్తులకు కడగలుగ దంద్రు
 ఇట్టి దుస్థరచర్చలకె వ్వాడోపు
 నోటననుత్ర విశ్రాంతి షోపదంద్రు

కాంక్షాశ్లో. "శబ్ద జాలం మహారణ్యం చిత్త విశ్రమకారణం" ఇతి
 వివేకనూతనావత్యం ఇహ ప్యకారవచః
 టా. శబ్ద జాలం. శబ్ద సమాహారము. మహారణ్యం గొప్పయి ఉచిత.
 త్ర విశ్రమకారణం మహావిశ్రాంతిని పుట్టించుచున్నది.

శ్లో. గహనాకర్తృణామతే రితే యగవ ద్దవః టా. కర్తృణాం కర్తృయో
 క్కగతిమూర్తయ గహన ప్రవేశింపనలివికొనిది. మఱియును
 గి. అగణితంబులు వేదంబులవియు జగ్గు

కాల సౌ ధ్యంబులగు ఇహతజాలజీవి
 తంబుల ల్పంబు ^{లి} ^{లి} ^{లి} త్రావంబుల ధిక
 మందురెప్పుడు సౌధులమందఘటితి.

కా రిక. "అనంతపేదా బహువేదితవ్యాః అల్పశ్చకాలా బహువత్స
 విష్ణుః" ఇతి ఉత్తరగీతే.
 వ. ఇట్లు శంకింప తత్వసారాంశంబుంబ్రహ్మమును తులనకుడగునులతో

పా యంబు నా క్తిం చు కొని యిట్లని దలంచె.

౨. బోధా ర్హస్ట్ర మేయ ఘట్టము.

- గి. అతులలొబార్హమయి భూతవితతిఁ జేసి
మోక్షమిడుటకు గురురూపములనుదాల్చి
వెలయుభవవంతంఁడై ట్లొట్ట వేయునేని !
గురుకులేంద్రుని కృపగల్గి కొరతగలుడె ?

వ. కావున

౩. గురుబోధారంభ ఘట్టము.

- గి. మద్గురూత్తమునుప దేశమార్గమునను
శ్రుతిహితంబుగ సన్న్యసిమ తహితముగ
నాదురుత్పల్లకతిసులభాన్వితముగ
దేవయఁదగుబ్రాహ్మ తత్త్వంబుదేటపరయు.

క. అనితగగురుపదపద్మము

లనుమదిపూజించి సత్త్వలలితొత్తుండు

ఘనభాంభారమృదూక్తుల

చనువొప్పగని ట్టులనియె సరసతమెరయన్

స. నిర్మలాత్మకవిను ధర్మార్థకామమోక్ష

క్షేములబాచిమునుమూఁడు క్షమమిగుల

పురుషార్థములునవి పొందు సత్కర్మల

కరమలరారుమోక్షమొనరమ

పురుషార్థమగునది యిది దువిధములు

బరగునందు వినునట్లు క్రివలన

సౌఖ్యోక్త సౌమిష్ట్య సౌయజ్యములుగల్గు

నియమాంగమునుగూడి దనరుహరము.

యోగవిత్తానములను నమరు సౌర్జిత్య - - ?

మహిమనవరతము

పరమవిజ్ఞానమునఁగాయు భక్త్యకరవి

దేహతైవల్యముక్తిను స్థిరతమెఱయ.

వ. అనితేదియు కర్మస్వరూపనిరూపణంబున లింపంబు
లంబియిల్లుగియె.

2. కర్మస్వరూపనిరూపణ ఘట్టము.

స. వాక్పాణిపాదాభ్యవయవంబులవలన

సంతతమొనరించునకేలక్రియలు

అంతకేంద్రియవృత్తులగీలమునబాది

విషయానుభూతియు విషయములను.

. దల్పునగును కృత్యాదికలతొద్దయనదాన

కృత్యాదులు తృప్త కర్మలదియు

సౌత్వికా సౌత్విక సంజ్ఞలవత్రిల్లు

పరవసితో హృతే ప్రయుజ్యవర్త

లరయపాపకర్మలనఁబడునగ్నాంగ

సహిత స కలయోగ సాధనంబు

యితేతర్థలంఘ్రునుర్విమలాంగిద్రులు

భూసురంగవయాంబీష్టార్థంఘ్రు

చ. మఱియుంబూరొవత్తంబులగు సకలస త్కీర్తనంబు
 లువే రేవరుగాఁ బ్రవర్తించు నప్పుడు జెప్పంబడు దేవతా
 యజ్ఞ సాధనంబులయిన అశ్విష్టామాదికంబులును తీర్థ
 యాత్రావిశేషంబులును నిత్యనియమప్రతీతంబులును
 ధనతనకవస్తువాహనగృహాపిరణ్య రత్నరంబరాభర
 ñా ఉవ్వవం దిరసాలంకృత కన్యాస్త్రమంజుదానంబు
 లును ఇం ద్రియ సిద్ధిహంబునెడి వితిహేతూక్త్రనియండు
 శబ్దాదివిషయంబుల హేతుమంబూనర్చుటయును ప్రాణా
 యామాది నియమంబులును వేదాధ్యయనంబులును
 శ్రుతిశ్రుతితిహాసపురాణాశాస్త్రార్థంబులనెఱింగి
 యెఱింగించెడి పాండిత్యంబును లయంబూనర్చునట్టి
 ఇంద్రియజయంబును తీర్థక్షానియమప్రతీతంబును అపాన
 వ్యాపారంబునం దుప్రాణ వ్యాపారంబును ప్రాణ వ్యాపారంబు
 నం దు నపాన వ్యాపారంబును లయంబూనర్చునట్టి లయయో
 గంబును పూరకతుంభకంబుల ప్రాణాపానవాయుగతుల
 నిరోధించువారంబును మితాహారంబున వాయువిశే
 షంబుల వశీకృతప్రాణవాయువలయం దు త్రేల్చుట

తొరకాదియొగత్రాయంబును నివియన్నియును యజ్ఞంబులనియెఁజుంగునదియవిమొదలయిన సకలయజ్ఞంబులు వేదముంబునంబ్రకటింపంబడియెనని జాతీయపండియనిట్లనియె.

ఇందుకుఁకరికే, శ్లో పంచమవిధాయజ్ఞాః పితృతామ్రస్య శోముశే, కర్మజాన్ విద్ధి తోనీ సర్వా నేవంజ్ఞాత్వా విమోక్ష్యనేతరక. ఏవం. ఈ ప్రకారముగాగితోపనిష్ఠియొక్కనాలుగవయధ్యాయమందు ఇరువది నాలుగవశ్లోకముమొదలు పుని యెనిమిది శ్లోకములచేత జాతీయచరిత్ర బహువిధానానాప్రకారములయిన యజ్ఞాః యజ్ఞములు బ్రహ్మణః వేదమయొక్క ముఖే ద్వారమందు వితతాః, వినీర్ణములయినవి. సర్వాః. సమస్తములయిన తోఁ ఆసెప్పబడినయజ్ఞములు కర్మజాన్ కర్మలవలనఁబట్టినవిగా విద్ధి తెలియుము. ఏవం ఈ ప్రకారముగాను జ్ఞాత్వా తెలిసికొని యగవద్భక్తియొక్కండవయి విమోక్ష్యనే కర్మోక్త్యవంబగు జననమరణప్రవాహంబునంబు సారబంధమువలన విడువఁబడగలవు. ఇతి యగవద్భక్తిః.

గీ. జననమరణప్రవాహం సంసరణము నేకు, నందమగుమూలకండమయి, క్రిందిమీఁద నొండఁజేయుచు జీవులనొండొలువ, నాయకపాల్గొనిండు నెప్పుడుకర్మ.

లక్ష్యము:-

శ్లో. క్రియా శరణో ధ్వవహాయురాధృతా

(ప్రియాప్రియా తో భవతే సురాగిణ్ః

ధర్మైతర తత్ర పునశ్చరకం

పునః క్రియాశ్చ త్ర వచోర్గతే భవః

అ. సురాగిణః దేహభిమానాది, క్రియ, కర్మ, శరణో ధ్వవహాయుః
శరణము కల్గుటకు గారణమయి ఆ ధృతా అంతరిక్షమున
పడినది. తో ప్రియాప్రియా అందులను ఈ దుఃఖములు
ను భవతే అగుచున్నవి. ధర్మైతర : ధర్మ ధర్మములును
అలాగే అగుచున్నవి తత్ర. అపద్ధతియందు పునః పం
డియు శరణకం శరణమును అగుచున్నది పునః. తిరిగి
అశరణమువల్ల క్రియాశ్చ కర్మయు అగుచున్నవి. ఏవం
ఈ ప్రకారముగా భవః పరిసారము చక్రవర్తి. ఈ బండిచ
క్రిమువలె ఈ రహితే తిరుగుచున్నది. ఇతిప్రీమ దధ్యాత్మరామా
యణో శ్రీరామభగవద్వచః.

గా. ఆదిమధ్యంతరంబుల నశీల దుఃఖ

ములకు నెలవగు నాకర్మవలన జూడము

జన్మమునకు మరెదియు ము జగతి నెప్పుడు

భూమి సురవర్మ న దైర్ఘ్య పూర్వవర్మ లక్ష్యము.

“అదాచమధ్యక తద్దైవమాంతయో భవం విది త్విభవయశోకకరణం”

టోక. అదాన కర్మాదియందును మధ్యచ కర్మమధ్యయందును
తదైవ అప్రకారముగానే అంతతః. కర్మాంతమందును భవం.
సంసారమును భయశోకకారణం భయశోకములకుఁ గారణ
ముగాను విడిత్యో తెలిసికొనియుండుము. ఇతిశ్రీరామభ
గవద్గీతః.

ప. వెండియు వినుమీసర్వకర్మములకు కౌమంబు కారణం
బగునది మసౌంబుట్టిం ద్రియంబులనధిష్ఠించి సౌత్వికరొ
జన, తౌమసంబులకుని త్రివిధంబులయియుండు నందు
సౌత్వికంబు మచిగంబనియు శుద్ధంబనియు రెండు తెజంగు
లంజెప్పంబడు. మఱియు కేవలనదులగువారికి మచినత్వంబు
ను దేవతాంశోద్భవులగు మనుజులకు శుద్ధనత్వమును
సహజంబగు రాజసతౌమసంబులు దైత్యదానవ పైశాచికాంశ
జులకు నిత్యంబయియుండు నికని రాజస తౌమసంబులు దైత్యదా
నవపైశాచికాంశజులకు నిత్యంబయియుండు భక్తి జానపైరా
గ్యంబుల నొక్క దింటి దేహధారుల నొనావిధంబులమోహంప
జేయును మిగుల దుర్మయంబులం ద్రిష్టుచుండుననికవినిశిష్యుండ
ల్లనియె సర్వకర్మములకు కౌమంబుకారణంబును గడుకు దాహ
రణము. శ్రు. కౌమః కారయతే తిత్తైత్య రాయశ్రుతిః
కౌమః. కౌమము సర్వమును కారయతే యియను.

శ్లో. కౌమవిషక్రోధవిషకరజ్జోగుణసముద్భవః

మహాశనో మహాపాపా విధ్వేనమహాతైరిణం

ఈ పార్థా విషాదుష్కరంబులు జేయఁదలంఁచనివాఁడయిన నందేని
చోబలాత్కారంబుగా ప్రేరేపింపఁబడి పాపతర్కంబు లొనర్చునని
నిచేతనడుగఁబడిన యాహేతువు రజౌగుణానముద్భవః రజౌగు
ణమువలనఁబుట్టిన కామోక్తూరిక విషాదు ఈ కామమే క్రోధః ఒకానాక
నచేత కొద్దియైనదయి క్రోధరూపముగ పరిణమించుచున్నది.

మఱియునెట్టిదనిన మహాశన అధికమయిన అత్యణముగలి
గినదియు మహాపాపా మిక్కిలి పాపనవరూపమయినదియుంగా
వున విసంకుకామమును ఇహలోకమోక్షమార్గమునందువైరిణం
శత్రువుగాను విద్ధితేలియుము. ఇతిభగవద్వచః (అధ్యాయము ౩ శ్లోకము ౩౫)

శ్లో. ఇంద్రియాణి మనోబుద్ధి రస్యాదిష్టానమన్యతే

ఏతైః పిమోహయత్సృజ్జానమాన్వత్సదేహినః

ఇంద్రియాణి ఇంద్రియములు మనః మనస్సు బుద్ధిః బుద్ధియు
అస్మత్కామమునకు అధిష్టానం అశ్రయములని ఉచ్యతే. స
ప్తబుధుఁడున్నయవి. విషాదు ఈ కామము ఏతైః ఈ యింద్రియ
ములచేత జ్ఞానం జ్ఞానమును అవ్యత్యక్తపిదేహినః దేహధా
ర్మిని పిమోహయతి నానాప్రకారములుగా మోహింపఁజేయు
చున్నది. ఇతిభగవద్వచః (అధ్యాయము ౩ శ్లోకము ౩౬)

౩. ఏకామముచో పురుషులు ఏకాత్మములొనరఁజేసి మేయెఱుము

జేకొనును దుణు దెల్పవె సావల్కంబొనర జగతిసంభలు దనరనే
 వ. అనినవిని రజ్జోగుణ సముత్పవంబగు కామంబుచే మెలంగు దై
 త్యాంశజుల^{చక్కతెఱింగింప}దలంబగురువిభుం డిట్లనియె.

గి. అరయభూలొకమం దు సురా సురాంశ
 ములనుకొందఱుమనుజులు ఋత్తునుండు
 రండుదైత్యాంశజులచర్మలన్నినీకల
 ముండుగాడెప్పెదనవినుముదమొకంగ.
 లక్ష్యము.

శ్లో. దౌవిభూత సగౌలొకే అస్మిక్ దైవఆసురవివర
 దైవోద్వేషరశః ప్రోక్త ఆసురం పార్థమే శృణు
 ఓయి అర్జునా! అస్మిక్లొకే ఈనరకలొకముగండు దైవశ్చ దేవ
 తాసంబంధమనియు అసురశ్చ అసురసంబంధమనియు
 భూతసగౌ ప్రాణి సృష్టులు దౌవ రెండువిధములుగలిపి.
 ఇతి భగవద్దవః ఆ. ౧౬ శ్లో ౬.

౩. దైత్యాంశజనప్రవర్తననిరూపణార్థు డ్టిము.

గి. ప్రళయకాలంబె యుదయునయిప్రబలునట్టి
 యపరిమితంతులొత్కల గావరింప
 విషయభోగంబు తేముజ్జవిషయముగను
 గలిగివర్తింతు రక్షరాంశజులు ధరిత్రొత్కల.
 గి. తనకుతనకట్టి కోర్కెలు తగిలికొనగ

శౌత్రసియంబులను మదిసరకు గొనక
బలము దచ్చంబుతో ధంబుపరిధవిల్లు
నడుచునక్తరచరాంశజ్ఞ జేడు దురవని

దృష్టాంతరవచనము.

శ్లో. కామమాశ్రిత్య దుష్కర్మరం దంభమానమదాన్వితాః

మోహాన్మోహితాః సన్న్యాహ్రితే ప్రవర్తంతే శంచిత్రతాః.

టీ. దుష్కర్మరం నిందితశశక్త్యంబుయిన కామంకోరితలను ఆశ్రిత్య
ఆశ్రియించి మోహితే మోహమువలన అసన్న్యాహ్రిత కూడని
పరిగ్రహమువలన గృహితాన్వితాః అనుచిత్రతాః ఈ
శాస్త్రజ్ఞానసియమమార్గములగలవారలయి ప్రవర్తంతే ప్రవ
త్తింపుచున్నారు. ఇతిభగవద్భవః (అ ౧౬. శ్లో. ౧౦)

గి. ఉచితమనుచితమెఱుంగరు శుచిరహితులు
దుష్టమతులనైతులు నదా దురభిమాను
లు, వినుమానారజూరులు భంవిగరయగ
స్థూర్వదేవతాం శములను బాడమునరులు

ప్రమాణవచనము.

శ్లో. ప్రవృత్తిం చ నివృత్తిం చ జనాన విదురాసురాః

న శౌచం నాపిహోషీనసత్త్వం త్రేషు విద్యతే.

టీ. అసురాః అసురస్వభావముగలిగిన జనాః జనులు
ప్రవృత్తిం ధర్మప్రవృత్తిని, నివృత్తిం చ ధర్మనివృత్తిని

నవిదుః తెలియదు తేవు వారియందు శౌరు శుచిత్వమును
 అహింసాని అహింసానిరమును సత్కర్మచయ దార్ధాభావమును
 నవిద్యుదే ఉండదు. ఇతిభగవద్భావః. (అ ౧౬ శ్లో ౭.)

గి. ధర్మయా సత్యశౌచాది ధర్మములను

దగ్ధములుచెసి దౌర్జన్యతనువహించి

హరికిహరిభక్తులకు నెగ్గుననవరతము.

సలుపుచుండుచురాత్మసాంశజులువిప్రు

లత్కము. శ్లో. అహంకారంబలందర్పం కామంక్రోధంచసంక్రతాః

మామాత్మపరదేహేషుప్రద్విషం తౌఞ్యసూయకాః.

టీక. అహం. నాను అహంకారమును బలంబలమును దర్పం

దర్పమును కామంకామమును క్రోధమును సంక్రతాః అశ్ర

యింతినవారలయి అత్మపరదేహేషుస్వేతరదేహములయం

దు మాంభగవంతుడనయిననన్నప్రద్విషంతః ద్వేషిపురుషు

వారలయి అశ్రయసూయకాః తమయందే శ్రేష్ఠత్వప్రభు

త్వములన్ను అణిపించుకొని పరశ్రేయస్సునుసహించగవా

రలయి ఏ ఎవరు వర్తతే ఉన్నారోవారు.

గి. పాపనగమాత్మకాదిభూతంబులనుగాల్చి

రాజ్యపదవిగమరు రాజులెల్ల

తత్వజ్ఞోధనాం దదలయకనం భులైయి

కడకుగ్రహములనుగాంతురయ.

లక్ష్యము. రాజంతే నరకం ద్రువమితి పండితవచః

గీ. దౌరలదయనధికారంబు దౌరితేనేని

సౌధుజనవాంఛజేతురుసత్యముదిగి

దంబమదమానగర్వవిదంబమెసంగ

ప్రార్థదేవాంశజులునగువురుషులవని

గీ. నభయమొనరింతులంకమునంటిననుచు

మాంటిమాత్రులుజెప్పుచుమఱియునభను

నిజముకల్లగకల్లనునిజముగాన

దలచుటై తొంశజులుకులధర్మమెసంగ

గీ. వసుముబధిరాంధముకత్వమినుమడింప

వీరుప్రాజ్ఞులప్రాజ్ఞులువీరటంచు

దైవియసేరకనధికారబలిమిదిరిగి

జమునిపురిజుత్తురసురాంశ్శుభసులుతుదకు,

వ. ఇట్లుటై తొంశజులగువివిధాధికారధనికజననికరం

బులుకురభిమానత్వమునుక్రౌఢంబునువివేకశూన్యం

బునుగలిగిబహువిధంబులయినయాశాపాశంబుల

చేగట్టుబడినభయవీరుద్ధంబుగాధనవనవప్రసూవాహనం

బులనార్జింపుచుమానోతనిప్పుడేధనంబుసంపాదించం

బడియెనికబహుళంబుగాప్రవృత్తంబుసంపాదించంగల

నెర్పులనేకంబులెఱుంగుదుముమీసంకల్పంబులొకానొ

కప్పుడయిన నిష్ఫలంబులగు నేయిప్పుడిశక్త్రులంజయించి తి
మింతతడిస్థింబువైరివర్గంబులనణింపెదము, మేముభోగవంతు
లము, మేముసంపన్నులము, మేమేసుభవంతులము మేమేసుసంప
న్నులము మేమేసుభవంతులము మేమే ధర్మకార్యనిర్వాహకుల
ము మేమేసత్కులప్రసూనలము, మేమేపండితులము మేమే
పితృప్రవాదనిర్వాహకులము, మేమేవేదవేదాంగభ్య
యగపరులము మాతొంటి సమంబెవ్వ (దగు యజ్ఞాదికార్యం
బులనకంజు లోకంబులనరించు ఓతు నొనరింపంజేయు ఓ
కు సంతసించు ఓతు మేమేసమర్థులమని యిచ్చిధంబున నహ
మ్మతితొండ, దమ్ము, దామే పాత్రంబులుజేసికొనుచు భగ
వత్కతులగు సొంధులకంటె తామేహంబులమని వారింగనిరొ
కరించుచు ధనమానమదాన్వితులము శాస్త్రంబులుచది
వియును తన్నియ్యుంబులింగణింపక స్వతంత్రులము విహరిం
చుచుండు రనిగితొరాపనిష్కడలు పురుషుడని వెండియు
నిట్లనియె. లక్ష్యము.

శ్లో. — అధ్యోష జనవాన్మన్మథానోన్మేస్త్రి సద్భవోమయా
యత్యేకా సార్వామోదిప్యత్యజ్ఞాన విమోహితోఽపిత్యజయః
టక. — అధ్యో. ధనముగలవాడను అధిజానవాన్ సత్కు
లముగలవాడను అస్త్రి అయితని మయా సాతొండ
సద్భవం సమానుడను అస్మృ మజ్జియెకడు కః ఎవ్వడు

అస్తి. కలఁడు యత్నే యజ్ఞమునొనఁదను దా సార్వమి ఇవ్వగలను
మోదిచ్చే సంతోషింపఁగలను. అని

ఇతి ఈ ప్రకారముగా, అజ్ఞానవిమోహితాః అవివేక
మంతతమోహింపఁబడినవారలయి. (అ. ౧౬. శ్లో. ౧౫.)

ఇట్లు. అనేకకత్త్రవిశ్రాంతా మోహజాలసమావృతాః

ప్రసక్తాః కామభోగేషు పతంతినరకేశుచా.

(అథ్యాయము. ౧౬ శ్లోకము ౧౬) టాక.

అనేకకత్త్రవిశ్రాంతాః నానావిధచత్త్రపైకల్పముగలవారల
యిమోహజాలసమావృతాః మోహపాశములచేఁజుట్ట
బడినవారలయి కామభోగేషు క్రమానుభవములయం
ద ప్రసక్తాః, అశక్తులయినవారలయి అశుచా అ
శుచియయిన (కర్మలముతొఁగూడినదనుట) అట్టి
నరకే నరకమం దుపతంతి పడుచున్నారు. ఇతిభగవద్వ
చః (అథ్యాయము ౧౬ శ్లోకము ౧౬.)

ఉ. కాంక్షాదఽపరాధాన్తసాంశ్చ బుకాంతకయజ్ఞములంఁచునేతుకా
దదఽగుగవ్యురూపకలనగ్నులగు శ్రమభాదులంట నం
దెందును నన్నదానమొనరించుట న్నిచుకతేకపెద్దపే

కాందుట దక్కుదక్కున విఘ్నేనై సర్వముమంటగల్గనన
లక్ష్యము. అభిసంధాయమఫలం దంభార్థమపివైవయత్తి

ఇతిభగవత్కత్త్రేష్టతంయజ్ఞంవిధిరాజనం.

అ.క. హే భవోతశ్రేష్ఠ ఓయి అద్భుతా! యతో ఏయజ్ఞము ఫలం ఫల
మును అనుసంధాయ ఉద్దేశించియు దంపార్థమపి మహాత్మ్యప్రక
టనకొఱకును ఇజ్యతే యాగముచేయబడుచున్నది తేయజ్ఞం
— యజ్ఞమును రాజుసంరక్షోగుణ సంబంధమయినదిగా విధి
తేవీయుము ఇతి భగవద్వచః (అ॥ శ్లో॥ ౧౨)

గీ. మఱియుపై శాచకంశల మసలునరులు

దక్షిణలుతోని యజ్ఞముల్ దగిలిజేతు
రదియు బహుబ్రూమిల సోమయాజిపేర్ల
బలుచు బోలుట ననుచును ప్రియము మెఱయ.

కారిక. శ్లోకము.

విధిహీనమసృష్టాన్యమంత్రహీనమదక్షిణం

శ్రద్ధావిరహితం యజ్ఞం తామసం పరిచక్షతే

అ.క. విధిహీనం శాస్త్రవిహితముగానట్టియు అసృష్టాన్యం
అస్సదాగమవేదట్టియు శ్రద్ధావిరహితం శ్రద్ధలేనట్టియు
యజ్ఞం యజ్ఞమును తామసం తమోగుణసంబంధమయినది
గాను పరిచక్షతే చెప్పుదురు. ఇతి భగవద్వచః (అ॥ శ్లో॥ ౧౩.

చ. ఇట్లు. గీ. అగ్రతాంబూల దక్షిణలండుటకును

పరగవత్ప్రసాదిడుమనిబలుకుటకును

పెద్దలమడుగుమాటికి వెనగుటకును

జేయు, శ్రుతువుల స్వర్గంబుచెందగలరె.

గి. ఘోరములు వానికవెగల్గఁ ఘోరములును

గలుగఁజేయనుమెంచును కడకకాంక్ష

గలుగువాడన నొకఁడెందు గలఁడటంచు

కలుహమొనరింతురసురాశజులు ధరిత్రు

లిత్యము. శ్లో. అసత్యమప్రతిష్ఠంతే జగదాచార సాశ్వరం

అపరస్పరసంభూతం కిమన్యత్యైవహౌతుకం

టా. క. తే. అచ సురలనులు జగత్ జగత్తులను అసత్యం

తేసి దానినిగాను అప్రతిష్ఠాప్రతిష్ఠారహితమయినదిగా

ను అనిశ్వరం శిక్షకుఁడుతేసి దానినిగాను అహం చెప్పుదురు.

మఱియు అపరస్పరసంభూతం స్త్రీపురుషులు కూడుకొనుట

వలగఁబుట్టికొడి అన్యత్యైవేతేమియున్నది, సకలజగత్తు

నుకామహేతుకం కామమేహేతువృత్తాగలనినదనిచెప్పుదురు.

ఇతిభగవద్వచః (అథర్వయము ౧౬ శ్లో ౮) ఇతి

గి. విధినివేధ వివర్జితం బుధవిమతులు

నిజీలదుర్వాదరతులు దుర్మతిమతులు

జ్ఞానమిషమొర దుష్టోధకరగురువులు

కలుషసంకల్పుల సురాంజులుతలంప

క. దర్శితకాంక్షతంబులు, నిర్భరముగఁ దెలిపియిదియె నిర్మల

మనుజులకుఁ డప్పెల్లలాగఁజూతురు

గాఁజ్ఞానదైత్యులకఁజూతురును గోలలవద్దనే

3. అసంరాంశజులకు నెప్పుడు

పొసగదు సాత్త్వికమునిజము చోళింబనతొ

మనమున కనురుడు రార్యుల

వసుధ దురాత్ములకు నిహముపరముంగలకే ?

వ. మఱియును.

గ. వ్యాసములగు విశ్రులువచ్చువేడ

విసరుపలుకరు తలయెత్తికనరు ధర్మ

కార్యమిదియందుఁ దలఁచరు కారమిదరు

దానవాంశజులయినట్టి ధనికులవని

వ. అట్టినిజానోడ్ధవులును దుర్మయులునగు ధనవంతులు

తమతమదాత్పుత్ర్యంబులఁ బ్రకటింపఁ దలంపినప్పుడు

స. జాం దగాం ద్రుకుమంబు జుల్మతగుర్రముతో

పండితులకు నేరుపాత్ర హోల్లు ?

కాండేగాం ద్రుకుజరికొకలు రూకలు

దైవజ్ఞమణులకు తవ్వెదాల్లు

తొత్తునెస్తులకును తొరహారంబులు

తగులుదేశరాట్టికి దమ్మిదీలు

విడికత్రైలకు గొప్పవెలగల తొడవులు

వేదపాఠులకు విడికెడవలు

నిచ్చుచున్నును మూఱ్ఱులు హొచ్చుపొంగడ

తమ వదాన్యత్వము ద్వికి తొమె మెచ్చి
కొనుచు వర్తింతురెప్పుడు కువలయమున
సంశయింపకరాత్మ సాంజులు విప్రు

వ. మఱి కెందులు,

గి. విదయమొసరింప ధూర్తుఁ జిజ్ఞాసుఁడటంఁట్రు
పిన్నపెద్దాంతరము నెంచి పలువని తఁడు
స్వాతి శయ్యుండు దానవాంశజులు వారి
యెదుట మెలఁగుట లెట్లకోయెరు కపడడు.

గి. గురునిని దిండుచుండుట పరులు నింజ
బెట్ట వినుచుండు గురు శాసన కట్ట గట్టి
శాస్త్ర విరహితజే ధనుజుడు విధియె
దానవాంశజులగు వారి ధర్మ మనఘ.

గి. పరులఁ జూలనుచు పిందు మదెట్టి పో
శిష్య వాదమున నుజేరివారి
గుట్టు తెలిసివచ్చి రట్టిది బెట్టి ద
మనుచుఁ జూడవత్తు రసురజులు

గి. కష్టతరమని కులధర్మ కర్తృవిడిగ
యతుల సుఖమనుఁ దగనన్యమతము నొంద
జూచుచుండురు దనుజాంశజులు వధూటి
మగని విడనాడి విటకాని మరగుగట్లు.

౨. భగవద్భక్తివివర్ణితము

లగుమనుషులు కర్మనిష్ఠులయిననువారికి

తగదైత్యులగుననెఱుఁగుమః

నిగమాంతవిచారనిపుణసామదిబోధనే

లక్ష్యము. శ్లో నమాం సప్రతిసోమూఢాః

(ప్ర) పద్మతేన రాధతాం, ^{ప్రభా} నాయయాపహృతే

జ్ఞానా ~~అ~~ సురంభావమాంశ్చితాః.

శ్లో. మద్భక్తి విముఖానాం హి శాస్త్రగర్తేషు ముహ్యతాం.

నజ్ఞానం కరమోక్షే స్యాత్త్రైమాంజిత్తశ్చైతరపి

టాక. శాస్త్రగర్తేషు ముహ్యతాం. శాస్త్రసకలశాస్త్రమనేడి

గర్తేషు గోతులయందు ముహ్యతాం మనుగురుత్సవవంటి

మద్భక్తివిముఖానాం మద్భక్తి నాభక్తియందు విముఖానాం సహ్య

ముతనటువంటి — అజనులకు జన్మశతైరపి జన్మశతముల

చేతను జ్ఞానంజ్ఞానమును మోక్షశ్రేయముకి, యగస్యాద్వి

కలుగదుగదా, ఇతిశ్రోమదభ్యత్స రామాయణే శ్రోరామ

భగవద్భగవత్సహంపరతంత్రవైశమదమాదులనొప్పెడి వాడువైష్ణవుల

పరమపతి. మతిసరతంత్రవైశుర్వ, జలపశుచి సత్వదయా విహినులై

పరవనితొపరాధ్యతావం చలనొంది వివేకశరాన్యులై

తిరిగెడివైష్ణవాభ్యులు సుభవరరాత్మసులై న్నానంగులనే

~~గినుదునికేవినిపట్టిధగినగిచదుధ్ధా మతియును.~~

గి. ఇట్లు దుష్కారము దుష్కృత్యైవ సుమడింప
కాలమెల్లను పోనాడి కడకుయముని
పురికిఁజనుదురు దుఃఖప్రహృష్టులగురు
పుడమి నక్రంతరంశజుల పోడిముడిగ

వ. కావున.

గి. నరకమునకుఁ జేరవ నరయకా మక్రొధ
లోభమోహ నయము లోకతత్తికి
భీరవ్యాధయవినుము. దేవతాంశో ద్భవ్య
వీటిఁజేరఁ జూరు విమలులగుట.

అత్సము. శ్లో. త్రివిధం నరక స్థేదం ద్వా రం సాశనమాత్మనః
కామక్రొధ స్తేషా లోభ స్తేషా దేవత్రయం త్యజేత్.

తా. క. కామః కోరికయనియు క్రోధమనియు తథా అత్స
లోభ లోభమనియు త్రివిధం మూఁడు విధములుగలిగిన
ఇదం ఇది నరకస్థనరకమునకు ద్వా రం వాకిలి ఆత్మనః
తనకు సాశనం సాశకరమయినది తేస్తాత్ అందువలన
దేవత్రయం ఈమూటిని త్యజేత్ విడువవలెను.

ఇతిభగవద్భాగవతే (అథాయముగఁ జ్ఞానముగ)

వ. ఇదియునుగారక.

గి. సాత్వికులుగాని వారిచో చదువుచదువు
లకుఁగల ఫలంబులెల్లనుప్రకటపఱచ

దలఁచు యిట్లని పత్కె సాదరము మీర

సంతతానందము ఇ చంద్ర చంద్ర కలర

౩. అదియిట్లని

౪. చదరంగము లనాడు ముదమం దనాకేయార

నాకయారము చ్చటలకును జూచుచు

శాస్త్రవాదముల చర్చించు నొకపెం తె

నొకపెం తె శ్రుతిపాఠ మొసఁగుట సఁగ

బహు గంటములకవిత్వము జెప్పు సెకరేవ

నొక తేవ వాణె బల్కాపు మింటు

వెన్ను సోకెడు గవ్వ తెన్నుచుం డొక శ్రవ

నొక శ్రవ జ్ఞాతిభంజన రఁదెలుపు

నలమి ప్రతార్చనలఁ గన్నకలిమి నిట్లు

దగరుదైత్యాంశజుల పొగ ఘనుఁ డొకానొ

కండు శత్రువు మఱా సురుభంగి గండు మిగిలి

ధరణి విహరించుచుండును ద్దండశక్తి

లత్యము. శ్లో. యజంతే సాంవికా దేవాన్ యత్తరత్నం సిరాజసాం

ప్రత్యోఽఘాతగణాం చైవ స్యేయజంతే తామసాజసాం.

టాక. సాంవికాః సత్వగుణసింహులు దేవాన్ దేవతలను

యజంతే పూజింపుచున్నారు. రాజసాం తమోగుణసింహు

లయిన ఆస్యేమతితేం దజియిన జసాం జనులు.

ప్రేతాః. ప్రేతలను భూతగణాంశ్చ మాత్రకాదులను
యజంతే పూజింపుమన్నాగు. (ఇతి భగవద్భావః అన్నోశ్చ)

గి. శ్రోతముజవిద్యతెల్లను చదివించదివి
ప్రతువులారనించునప్పుడు శ్రుతిహితముగ
నడిచినదిపించనొల్లక కడకుయముని
గనగలనుదురు ప్రేత్యాంశమనుటవత్స :

వ. మఱియును,

గి. గురుని సేవించినట్టి భగవాననిచదువు
లరయ హయ వస్త్రహారాగ్రహారములకు
కారణంబగు నింతియగాని తేలావ
ముక్తినిచ్చుట కెప్పుడు మొనయినదగు
లక్ష్యము, వాస్తవజగత్తు శయ్యాశాస్త్రవ్యాఖ్యానకౌశలం
వైషమ్యవిదుషస్తద్భూతయ నతుముక్తయే.

ట! వాస్తవజగత్తు శయ్యాశాస్త్రవ్యాఖ్యానకౌశలం
శాస్త్రార్థములను విశదించెడి నేర్పును వైష
మ్యం పొందిత్యమును విదుషం విద్వాంసునికి భూతయే యుక్తి
కాకతగుచున్నది. తద్వత్తే ఆ ప్రకారముగాను ముక్తయేముక్తి
కాకత నకాదు. ఇతి వివేకచూడామణ్యాం ఆదిశంకరాచార్య
వచః. కావ్యన. గి. వేయఁజెప్పనల? వీను శబ్దజాలంబు

అత్ర విప్రమంబునెయ నడచి

ముక్తి దిన తే దు మొగయదు సత్వంబు

తెలివి మెరయ హరిని నాలువకున్న.

కారిత. మధ్యక్తి విముఖానాం హి శాస్త్రగతై ఘముహ్యతాం

న జ్ఞానం న చ మోక్షస్థాన్ తే తేషాం జన్మశతై రపి.

టాక. శాస్త్రగతై ఘముహ్యతాం శాస్త్ర సకలశాస్త్రములనెడి గతై ఘము
దుడుగులయందు ముహ్యతాం మనుగుచున్నట్లువంటి మధ్యక్తి
విముఖానాం మధ్యక్తి నానక్తియందు విముఖానాం సహాయముతో
నటవంటియు తేషాం అజనులకు జన్మశతై రపి జన్మశత
ములవెతను జ్ఞానం జ్ఞానము మోక్ష స్థానముక్తియు నశ్వా
ద్ధి వలుగదు. అతి ప్రమద భ్యాత్మరామాయణే ప్రరామభ
గవద్భవః.

జ్ఞో. సంప్రాప్తే సన్నిహితే కాతే నహి నహి రక్షతి డు కృత్యకణే
అజనోపిందం అజనోపిందం గోపిందం అజ మూఢమతే.

ఇత్యాది శంకరభగవద్భవః, వెండియు.

గి. దాన వాంశములను దరలు ట్టి విప్రల

? లోన పొర జుట్టుతో నీ వారి

మూలమెల్ల చి సుము ముద మొప్ప గెల్పెద

భూసురానయూ జ్ఞానం ర్ణమండ్ర

గి. పుత్రమిత్రకళిత సంఘర్షణచిహ్న

మజీలమును నొసి విడిచి సర్వసియయ్యు

మరలననురాగియయి మహిమసలుచుండు

రాత్నసాంజుశజుడయినట్టి బ్రాహ్మణుండు.

ఉదాహరణము. రాత్నసాంజీకలిమాంజ్రిత్యజాయంతే బ్రాహ్మయోగిఁ

ఉ. కోడలితిల్లమకొడుకుకొట్లకు నైపక పొట్లకరాటిపై

బోడితనంబునాంది తిసిప్పుష్పినిజెంది వివేకశరాస్యమై

గోడకు నెలకుఁ మఱియు కొంపకరమోహమునాందివాగుముత

వేడుకనల్పచుండుగతి బొకరతం దనుజాంశభూసురుల

గి. తిగనుహస్తోత్తమముగాని తిగకమిజ్జి

చూపుఁజూచుచు దక్షిణ సాలయ కిడు

మిమ్ముతేమ్మనికలహింతురేపుమిగుల

ప్రార్థనాంశములు నగుబోడిగాంధ్రు

గి. ఏమిచెప్పుదుదుర్బతినిట్లుతిరిగి

బుధజగంబులు గనిగగపొలుపుదక్కి

యింతకాలంబుడాసిన ససురగుతులు

గడుసుతొండేండ్లవాతలబడుదురనఁబు.

ఉదాహరణము. "ఇంద్రయంతోఁ దర్హిలావు కేశవః ప్రాయశ్చతే" ?

ఇతితైత్తిరియశ్రుతిః. ఇంద్రః శిక్షకర్మయయినయముడు

యంతోఁ ఁదోషలయినయతులనుసాలావుకేశవః తొ

డేండ్లకొలుకు ప్రాయశ్చతే శిక్షిచోనిమిత్రమయిపైను.

ఇంద్రశబ్దమునకుయముడనియర్థముచెప్పుటయెట్లనిన

పుణ్యఫలానుభవస్థలముస్వర్గముపాపఫలానుభవస్థలమునగము.
కాబట్టి యిరవేనిండ్రి శబ్దమునకు పాతకశాసనశిక్షకుండగు
పితృభాగంబింతియనియర్థముచెప్పబడినది.

వ. ఇట్లు గనుజాంబులను మనులకులకుగల దుష్కారమును
భూభూమి తీర్చి గానంబుల సంతోషంబుగా నెఱింగించిమఱియు
కేవలమనుష్టగణాంతపుష్కలగువారికావశ్యకఫలంబులవెలుపం
దలంచి శిష్యునవలెనీం దిగుదుండిట్లనియె.

౯. కేవల నరులగు వారి ప్రవర్తనప్రకార
భూస్థిమము.

గీ. మనసత్వయుతులమనముధర్మార్థకా
మంబులందుజూరలమరిగితిరుగు
మందునానినిముహూర్తవిగుమయ్య
సుఖనవర్తనసంతసారివర్త
వ. తే. ప్రకారంబెట్లనిగ.

గీ. ఏగాపుమిరామాంసపర్వతముగనుగల్గు
చదువుతల్లినుమిన్నగాచదివికేర్త
సంగమునెవరాదుగాఁజెల్లమట్ల
తిరుగుమందురుమలిససాత్వికులువత్స
కారిక. శ్లో. రజనీరాగాత్మకం విద్ధి త్వష్టాసంఘసముద్భవం
తస్మిన్ దూతికాంతేయ కర్మసంగన కేహిగం

టాక. హే కాంతేయ! ఓ అర్జునుడ తృప్తా సంగసముద్భవం తృ
 ప్తా రానివస్త్వపునుకౌరవరూపనను సంగప్రాప్తమయినవిష్ణు
 యములయందు మనఃప్రతిగతిగిరియుండు ఓవలనబుట్టిన
 రజః రజోగుణమును రాగాత్మకం అనురక్తమణిగణాని
 జనస్వరూపమయిన దానిని గాను నిర్దిష్టతెలియుము.
 తత్తే మలిగ సత్త్వమయంబగు ఋరజోగుణమదేహిసం
 దేహిని ఆగ్రహం కేవలనగులగు వారిని కర్మసంగీన కర్మా
 సక్తిచేత నిబద్ధాతి కట్టివేయుచున్నది. ఇతి షగవద్భవో
 అధ్యాయము. ౧౪ శ్లోకము ౨

౩. కులమునురూపును భగవదును

గలుగంగాఁజేయుమనుచు కరమకురక్తి

గొలుతురు దేవతల సాధుని

పలుమారును మలిగ సత్త్వపరులగు మహానుభువ్.

తాక. శ్లో. దేవస్తానైశ్చ సోదామ దత్తానం దోదయాంబికే

రూపం దేహిజయందేహి యశోదేహి ద్విషాజిహి?

పత్నీమసౌరమాం దేహి మసౌ పుత్రసుసారిణీం

పుత్రం దేహి ధనందేహి సర్వకామాశ్చ దేహిమ.

టాక. ఇత్యున. ఇత్యునులను ఉద్దామ ఉత్యోక్తముగా
 అనం దసంతోషముయొక్క ఉదయ ఉదయముగల
 దేవ ప్రకాశించుచున్న అంబికే ఉపరమేశ్వర! మనాకు

రూపం రూపమును దేహి ఇచ్ఛా జయంజయమును దేహి ఇచ్ఛా
 యశః కౌత్తిని దేహి ఇచ్ఛమా ద్విషః శత్రువులను జయించు
 పుమా మసౌరమాం మనస్సునుగం తోషింపఁజేసెడిదియు
 మసౌ వృత్తను సారిణిం ఇచ్ఛెను సారిణియయినటువ
 టియు పత్నీభార్యను దేహి యిచ్ఛమా? ధనం ధనమును
 దేహి ఇచ్ఛమా? సర్వకామాంశ్చ సమస్త కోరికలును దేహి
 ఇచ్ఛమా? ఇతి సప్తశతీ మంత్రోరహస్యే.

స్వస్తి శ్రద్ధాం జుద్ధం మేధాం యశః ప్రజ్ఞాం విద్యాం యుద్ధి
 శ్రీయం బలమాయుష్యం తేజః ఆరోగ్యం దేహి మహావృహ
 మానా! మావృహమాన కృత్నిహారా త్రైదా మేనా కు
 స్వస్తి శుభమును శ్రద్ధాం శస్త్రీయు ప్రజ్ఞాం ప్రౌఢిమను
 యశః కౌత్తిని మేధాం టిహను విద్యాం విద్యను యుద్ధి
 జ్ఞానమును శ్రీయం విశ్వర్థమును బలం దారుణ్యమును
 యుష్యం ఆయువును తేజః బ్రహ్మవర్త సును ఆ
 రోగ్యం రోగరాహిత్యమును దేహి ఇచ్ఛమా!
 వ. ఇచ్ఛిధంబున.

క. నర సుర లోక సుఖంబులు

ధర ధర్మము సేయఁగలుగు తేజ్ఞులనుచున్

గురు తరణిలముననునరు

లురు ఫలములఁ గోరి తర్క లానఁతురాన్

వ. ఇందుఁజెప్పఁబడిన ధర్మమునకు నామాగణము.

“ చోదనా లక్షణార్థో ధర్మయతి జైమినిసూత్రే. చోదనా
 లక్షణః పేదప్రతిపాద్యమయిన అర్థః అనిష్టా జనకేన
 నాధనము ధర్మః ధర్మము. అనఁగా ననిష్టమునుబట్టింపక
 యిష్టమునుగలుగఁజేయునట్టిదనుట ఇట్లు శ్రోతస్తోత్ర
 నిత్యతర్హనుష్ఠానప్రశుత్యత్వమథాంతముగాఁగలసత్యర్థ
 నిరయము ధర్మమనఁబడును అట్టి ధర్మమువలన ధనము
 ధనమువలనఁగామభోగంబులుం గలుగుచుండు నాధర్మాత్మక
 మంబులయందు ధర్మంబుత్తమోత్తమమైనదినిగ
 న్రు. ధర్మే సర్వప్రతిష్ఠితం తస్త్యా ధర్మపరమం వదంతి
 ౧ ధర్మే వృత్త్యాదితర్కలయందు అనఁగా నత్యర్థలయం దునుట
 ౨ సర్వం అర్థకామాదికమగ్గిలము ౩ ప్రతిష్ఠితం నిలుపఁబడినది
 అనఁగా ధనమున శుభమును నశుభమును రంపఁబడినదనుట
 రతస్త్యాతీ అందువలనఁజ ధర్మ ధర్మమును అనఁగాఁగర్మననుట
 ౬ పరమం ఉత్తమముగాను వదంతి చెప్పుచున్నారు. ఇతి
 తైత్తిరీయశ్రుతిః. అదేక్షన.

స. అన్నిదానంబున నమృతసమానాన్ని

మమరుముందుకుఁజమకేమరుననుచు

ఇహ దానమిచ్చిన ఇహమిశ్వరత్వము

వచ్చెడి నిన్నకుఁజచ్చిననుచు

గృహ దానమున రింపబహు దివ్యమణి హేమ

ఘటితసౌధంబులు గలుగుననుచు

వస్త్రదానంబున వరవర్ణనీయ మౌ

గురుదుకూలంబులు దొరుకుననుచు

నిల్లు సతల దానంబులనె నెంచు ఫలము

లార్చుతా జీరింప మిగుల నౌదార్పమొప్ప

మనుజులొనగించితత్ఫలమనుభవించు

రిందునందును నిలమిది నందితొత్త.

అందుకు బ్రమాణవచనము.

శ్లో. సత్త్వాత్త్ర దానేన శరేష్ఠ నాథ్యః ధనప్రకర్షణకరోతి పుణ్యం
పుణ్యాదవశ్యం త్రిదివంప్రయాతి పునర్థ నాథ్యః పునరేవభోగి.
టీ. సత్త్వాత్త్ర దానేన సత్త్వాత్త్ర దానము చేతను ధనాథ్యః ధనా
ధిపతి శరేష్ఠ అగును ధనప్రకర్షణ ధనవిశేషముచేతను
పుణ్యం పుణ్యాశ్రమలను కరోతి చేయుచున్నాడు పుణ్యాత్మపుణ్య
శ్రమలవలన అవశ్యం తేప్పకుండ త్రిదివం స్వర్గలోకమును
ప్రయాతి పొందుచున్నాడు. అత్యంత సుఖముననుభ
వించి పునః తిరిగివచ్చి ధనాథ్యః ధనవంతుడయి పునః
తిరిగియు భోగి భోగముననుభవించును. ఇతిపండిత
జనవచః మతియును. శ్రు. "అతద్వేముఖ తోషణగోధం
ముఖతోస్తా అన్యగోధాథ్యతే త్యాదయః."

అంకం. ఏతత్తే ఈ అన్నం అన్నము ముఖఃజనుః. తన ప్రథమ
వర్గం స్సంసయం. ఇతి ధికా అను భగవ ఙ్మ ధికేతనాద
రణాహార్యకముగా రా ధ్యంవై ఇవ్యుచిడగా అట్టి ముఖ తో ముఖ
వృత్తివేత అస్మై ఈ అన్నదాతకొ అను అన్నం అన్నము
అరయస్సున అరితి స విశేష సస్యోనప్రా ర్యకముగా రా
ధ్యతే కలుగుచున్నది మఱియుచు ధ్య వృత్తియనగా ననాదర
ణాతాం అతి ధిక నన్నమునిచ్చుట. అట్టిచైనా అరితిన్ మధ్య
వయస్సునందును అధమ వృత్తి అనగా ముచటకసరికొని తర్వాత
అన్నమునిచ్చుట. అట్టిచైనా యాగి తిన్ వా ర్థకదశయం దు
ను అన్నముగలుగుచున్నది. ఈలాగే దాతప్రతిగ్రహ తల
వృత్తి తారతమ్యములనుబట్టి సకల దానములకు గల ఫల
ములుచెప్పబడిను. ఇతి తైత్తి ర్శ్మయే "నా ద త్రముపతిష్ఠత్"
పూర్వజన్మమునందు నొకరికి వ్వనిది యిప్పుడు తనకు గలద
ని పండితవా క్యముచెప్పుచున్నది. మఱియును

గి. మవినసాంతికులత్యంతకవిమిబలి మి

నెలమి క్రతువులుజేతురింపెనయస్వర్గ

సుఖముగోరుచు శతమఖము ఖలుమెచ్చ

ప్రడమివేల్చులుసంతానముగఁజాలంగ

వ. తత్ప్రకారంబెట్లనిగ.

గి. మంత్రిమంత్రార్థయూజకేతం త్రములును

సృ కృ వ ముఖే పకరణ విశిష్టవస్తువులును
హరిరూపమనీకర్తృ సలుపుచుండు

మచినసొంతి కుండయినట్టి మనుజుండవని

ఉదాహరణము, శ్రుతి, కర్తా క్రియాణాం ససయజ్ఞతే
శ్రుతుస్స ఏవ తత్కర్తృ ఫలం చ తచ్చ సృగాదియత్సాధన
మప్సానేషం హ రేక్షకించ ద్వృత్తి రిత్తమస్మి.

టాక. శ్రీయాణాం కర్తృలును కర్తా చేయువాడగు స ఏవ ఆ
శ్రమహృత్ ఫలమేను. తత్కర్తృ ఫలం చ ఆయజ్ఞ కర్తృఫలమును
సయేవ ఆశ్రమస్థానాయణ పరబ్రహ్మమను. ఇత్ ఏ సృగా
దిసాధనమపి సృష్టవాది యాగసాధనములు గలవో
తత్ ఆదియు సయేవ ఆ భగవంతుడేను. హరేః ఆ
శ్రమస్థానాయణమూర్తి కంటి వృత్తిరిక్తం మిగిలినది కింత
కొంచమయిన నాస్తి లేదు. « శ్రు. »

« యజ్ఞోపై విష్ణుః. యజ్ఞముమూడువిధములు సప్త
పాదకయజ్ఞములు ఈ సకల యజ్ఞములకునిఖిల తపంబు
లకు నధిష్టానదేవత విష్ణుడై శ్రమహృత్ ఫలమే ఇతి తై
త్తిరీయశ్రుతిః

చ. ఇవిధంబున సకలధర్మములు భగవత్స్వరూపంబని తెలి
సికొని. గా. ఆ గతాఖిలజనుల కిష్టాన్నిపాన

భక్త్యభ్యుజ్ఞాది సౌఖ్యసంపదనమల్లి

దక్షిణాంబరచయమనరగూర్చి

భూరిసంభావనకు సొమ్ము సొండుపటి. ౧.

గీ. సతలసంభారములనిట్లు సంగ్రహించి

బ్రాహ్మసములగుయా జక ప్రతతిఁజేర్చి

మదిని సొత్తిక వృత్తులు మరుగఁజేసి

హరియయజ్ఞంబటం నును హర్షమొంద

వ. ఇట్లు.

గీ. భగవదర్చన యుద్ధిచేవాసవాది

సురలఁబూజింపఁజ్రహరికరముఁజేర్చి

స్వర్ణముఖమౌక సౌఖ్యమనర్హముగ

నాసఁగుచుండును కరుణపెంపెనఁగ నెప్పుడు

వ. అనినశిష్యుఁడైట్లనియె.

గీ. ఎవ్వఁడే దైమను గొల్పునింపుమిర

వానికాదైవ మొనగూర్చు జానిఫలము

~~నగుట~~ నంచువిందును సురులఁబూజింపఁజెచ్చి

ఫలమొసంగుటయే ట్లది బలుకుమయ్య

వచ. అనిన దేశికాగ్రణి యిట్లనియె.

గీ. అద్రిముఖముగ దేవతలారనింప

నట్లుగాదేవముఖమున హరిభూజించి

దలఁప నేకర్థమున కెంతఫలముకలదొ

దానిచేయుచుండును దప్పకెప్పుడు

లక్ష్యము. శ్లో॥ ఖగోక్తారం యజ్ఞతపసాం సర్వలోకమహేశ్వరం

సుహృదం సర్వభూతానాం జ్ఞాతృవ మాంశాంతిమృచ్ఛతి.
 టీక. యజ్ఞతపసాం యజ్ఞములకును తపస్సులకును ఖగోక్తారం దేవతారూపమునోతే ఖగోక్తృలయినట్టియు సర్వలోకమహేశ్వరం సమస్త లోకములకు నియామకుఁడయినట్టియు సర్వభూతానాం సమస్త ప్రాణులకును సుహృదం ఉపకారియైనట్టియు సర్వసాక్షియైనట్టియు మాంశము జ్ఞాతృవ ఎఱింగి శాంతిం ను సేసినానోపరతిని యుచ్ఛతి పొందుచున్నాడు ఇతిభగవద్వచః (అ. ౧. శ్లో ౧౯)
 శ్లో॥ అహంహి సర్వయజ్ఞానాం ఖగోక్తృచ ప్రభురేవచ
 టీక. సర్వయజ్ఞానాం సకలవ్రాతస్త్రోత్తర కర్మలను ఖగోక్తృచ అనుభవించువాడను ప్రభుత్వ ఫలమునిచ్చువాడను అహమేవహి నేనే కదా. ఇతిభగవద్వచః (అ. ౧ శ్లో ౨౪)

గా. పాసగగర్మలచో గన్నపభూషణము

భూత్రమగునంతేకాబడుదురు పృథమిమిద

కర్మతులకెందు నిత్యసౌఖ్యముగలదె

యెన్నిపొల్లనుబడిగ దామమియిదిన

ప్రమాణవచనము. శ్లో॥ తేతంభుజ్జక్త్యా సర్వలోకం విశాలం

క్షౌణ్డేభక్త్యా మర్త్యలోకం విశంతి.

ఏవం త్రయీణా ధర్మమును ప్రపన్నా

గతాగతం కామకామాలభంతే.

టాక. తే. స్వర్గమునందు శ్రేష్ఠములయిన దేవభోగములనను
భవించుచున్న జనులు విశాలంబైనైరవయిన తంస్వర్గభోగం
—అస్వర్గభోగమును భంజక్త్యా అనుభవించి పుణ్యే పుణ్యము
ప్రసాదంతి ప్రాణింపుచుండగా మర్త్యభోగం మనుష్యభోగమును
ఏతంతి ప్రవేశింపుచున్నారు ఏవం ఈ ప్రకారముగా త్రయీ
ధర్మవేదకర్మమును అనుప్రపన్నాః—అశ్రయించి గట్టి
కామకామాదివిషయములను కోరెట్టిజనులు గతాగతం
ప్రాప్తుచువచ్చుచుండుటను లభంతే పొందుచున్నారు. ఇతి
భగవద్వచః. ౮వ అ. శ్లో. ౨౧.

వ. అనినశిష్యుండిట్లనియె.

మ. జగత్తీయజ్ఞముగాది ధర్మములు నిష్కామములు తూజేసిక
నుగతంగాంతురు మల్లారాననుచు నిష్కామములు భక్తామణుల
నిగమాధులు అట్లుచుండుదురును సేవిండు సూర్యుల
పరిజ్ఞానముక్తిగాం దదగదే భవప్రభావైశ్చ తిన్.

వ. అనినవినిగురువిభుండిట్లనియె.

గి. శుష్పితములగుశాశుల పోష్కలము
లలరదెప్పెడి యర్థవాదులకును
కర్మనిత్యసౌఖ్యముగలుగు

దానముక్తిగలుగ దప్ప ద ఉన్నను

నగరే బ్రాహ్మ విదులునగరే నగరే. లక్ష్మణము.

॥ జ్యోతిష్టే మేన స్వర్గకామాయ జేతే తి తై త్యరయస్ర తిః
 తాత. స్వర్గ కామః స్వర్గమునుగో తినవాడు జ్యోతిష్టే మేన
 మజ్జములచే తేను యజేత ఇంద్రాదిదేవతలను పూజించుచు
 నని జెప్పుచున్నా న్నదిగాని మోక్షార్థిచే చేయఁ దగిన దని జెప్పలేదు.

గి. సచ్చిదానందజలదిలో సకలభూత
 ములును బుద్ధు^{శరీరు} దేమాడ్కి పుట్టి పుట్టి

గిట్టుచున్నవి కర్మచోబట్టి త్రిప్ప

కామమోహదుల తోరాగూర్చి గలుగు కతన
 గి. అహమహంబగు బుద్ధి లో నజల స్రీయలు
 గడుపుచునుగో ఓమో త్రంబుకర్మ ఫలము
 విడిచి తిగతంబుల కిగవిడడు వారి

వృత్తిప్రత్యగ భిన్న కెలయమని కి

వ. మజ్జియనుననుభవ జ్ఞానమే తిలంబనివాడయినను.

గి. ఫలము వలదగి మన సోప్తబల కి ~~మజ్జియ~~ క్రతువు
 భగవదర్పణమంగఁ జేయుని గమని యితి

స్వర్గసుఖమయిన గలుగుట సాధువృత్తి

నట్లు నర్చుని దుర్మతి కదియుగలదె. లక్ష్మణము.

గి. అహంహి సర్వయ జ్ఞానం భోక్తృరప్రభుకేవల

నతుమా మభి జాగం తిత తేవ నో తేచ్చ వంతితే.

టాక, సర్వయజ్ఞానాం సమస్తైశ్చ తే స్మార్త కర్మలకు ఇహోక్తావ
అనుభవించువాడును ప్రభుత్వనియామకుండును ఆచార్యుని
సేవకదా మాం నన్ను తేవ్యేన యదార్థమునెతే యే ఎవరు నాభి
జాగంతి ఎఱుగఁగో తతవారలు అతః అర్హుభగవంతు
ఉనయిన నన్నెఱుంగక నెయినది అను అవిధిప్రకారము
యిన—అయాగఫలమువలన చ్యవంతి జారుచున్నారు.
ఇం దుకు ఫలితార్థము, భగవత్పూజమును గురించి యింగక
చేసి యిచ్చుతొచ్చిది సకలకర్మలు నిష్ఫలమగుననుట. ఇతిభగవద్భాష
అధ్యాయము. ౯. — శవశ్లోకము.

గి. కామమగ్ధంబు భర్తంబు కర్మకాసగి

నాప్రసంసారిగాఁజేసెనునెడి భర్త

ముగనుఁజొంపొందు కర్మకుముక్తినిచ్చు

శక్తివేదనివదాంతసమితియలుకు

లక్ష్యము:—“శ్రు” నకర్మణా నప్రజయా భనన త్యాగైక

అమృతత్వమానశుః. టాక. కర్మణా యజ్ఞ కర్మచేతను

ప్రజయాచసంతానముచేతను భనన భనముచేతను అమృ

తత్వం మోక్షమును నానశుః పొందరయిరి ముఖ్యమయిన

బ్రహ్మతత్త్వలు త్యాగైకప్రారబ్ధవశమగు దేహకర్మాకర్మఫలాది

అనాత్మత్యాగమువలన అమృతత్వముక్తిని అనశుః పొంది

ఇతి తైత్తిరీయోపనిషత్. ఇట్లగుటంజేసి,

గా. ఫలముగోరి కర్మములచేయువారలు

కృపణులందుడెవరయి మెప్పుడును దిని

జగతి వారె సత్యసంసారులరయ

శ్రీండు మోడును తిరుగుచుండురసము.

లక్ష్యము, శ్లో. దూరేణ హ్యవర్జ్య కర్మ ఋద్ధియోగాద్ధ సంజయ

ఋద్ధౌ శరణమస్మిచ్ఛ కృషణాః ఫలహితవః

అన. మే ధసంజయ ఓయియర్జునుడూ, ఋద్ధియోగాత్

నిష్క్రామఋద్ధియుక్త కర్మకం టి కర్తా కామ్యకర్మము.

దూరేణ దూరమయినందుచేత అవరం సకృష్టమయినదిహి

కారణమువలన ఫలహితవః కామ్యఫలములేకారణముగాఁగ

లవారలు కృపణాః సకృష్టులయిన సంసార్లు.

ఇందుకున్యతే. “యోవా త దక్షరమపి ది తావ స్త్యేన్ద్రోకాత్

ప్రతి సకృపణః,, ఎవఁడు సాశరహితమయిన పరమాత్మనుడె

యఁడో వాఁడు పరమార్థమునకుఁ జూచియినను కృపణుఁడని

ప్పులుచును. కావున ఋద్ధౌ జ్ఞానవిషయమయి శరణంకర్మము

ను అస్మిచ్ఛ పాత్రింశ్చము. ఇందు ఋద్ధౌ శరణమనువాక్య

మువలన కర్మ అంతఃకరణ శుద్ధికిఁగారణమనిత్రేవియునది.

అవతరణేక.

వ. అత్త శుద్ధియయిన సేగాని జ్ఞానముగలుగ దనె నిరూఢి కాఱుకు

తెలిగి బో ధించుచున్నాడు.

శ్లో. బుద్ధియుక్తో జహగ్రతాహం ఉభే సుకృతకర్మదుష్కృతౌ

తస్మాద్భగాయ యుజ్యహం యోగః కర్మసుకౌశలం

అథాయము—౧. శ్లోకము ౫౦.

టాక. బుద్ధియుక్తో ప్రాప్త్యప్రాప్తులయం దు సమత్వబుద్ధితో

గుడిసవాడు ఇహత్మికాకమం దు ఉభే కెండయిన సుకృతదు

ష్కృతే పుణ్యపాపములను జహగ్రతి త్యజించుచున్నాడు.

తస్మాత్ ఈశ్వరణమువలన యోగాయ బుద్ధియోగముకొరకు

అనగా జ్ఞానమునకొరకు సుఖ యుజ్యహం యుక్తుడవగుము

అనగా బ్రత్యక్షబుద్ధి కలవాడనవగుచును. తథాహి అది

యుక్తముగ నా అనగా బ్రత్యక్షబుద్ధి కొరకు ఫలమునుగోరక

సత్కర్మజేయుటమంచడనకాయనుట యోగః ప్రాప్త్యప్రాప్తులయం

దు సమత్వబుద్ధి అనగా సుఖముగలిగినప్పుడు ఏకకాయము

దుఃఖముగలిగినప్పుడు శ్రుతకాయము ఇట్లు గర్వపై గర్వములను

జాంచకనహించుచుండడమనుట కర్మసుకృతములయందు

కౌశలం కుశలత్వము అనగా నేర్పు ఇదే సుమాయనుట

ఇందువలన కర్మఫలరహితమూడజేసిన బ్రత్యక్షబుద్ధి కలుగు

ననియు ఇట్టివారు నిత్యసంసారులనియు చెలువలును

న్నది. గి. అనుగుణవికీనవిశిష్టాడశిలకర్మ

ఫలమునిత్యంబుగాదని తెలిసెనింక

దీనిఁ జేయున నట్టికి దీక్షదినము

దీక్ష గురు వరుండతోని తొన ననియెనగును

గీ. కేర్త సాధనభక్తి విజ్ఞాన యోగ

ములాకుఁగల తొరతమృతము దెలియఁటకును

దెలియఁ బలికితి సత్కర్మ ఫలమునిల్లు

ధర్మముశలమానుమని లెట్లుఁ దలఁచుకొడు.

గీ. పృథమి సత్కర్మములతోనఁ బాసనాకటి

యయినఁ జేయని జడునికి య్యవనియయిన

పొందఁబడుటెల్లు నట్లొక పుణ్య కేర్త

మానగూడదు నిజమిది మానితిలక.

“ లక్ష్యము...”

శ్లో. న్యాయంబోతోన్యయజ్ఞస్య కుతాన్యో కురుసత్త్వమ్.

హే కురుసత్త్వమ్, ౧ కురుశ్రేష్ఠఁడా ఆయజ్ఞస్య యావయి

నిసెప్పిన నిజిలయజ్ఞములతో నొకటియుఁ జేయనివానికి

అయం ఈ గర్వ ప్రాణి సాధారణమయిన లోకమునుసంస్థి

లేడు. అస్మత్కరికి పరలోకము కుతః ఎక్కడిది? ఇతిభ

గవద్వచః. (అధ్యాయముగ శ్లోకము, ౩)

వ. ఇదియునుంగార.

౩. కర్తౌ క్షవంబుదేహము

కర్మయుదేహోద్భవంబు గావున జడుల

కర్మను విడువంగదగదు

నర్మిణీ దేహంబునుండు సంతకు వత్సా.

వ. అయిన నందు మఱి యొక విశేషంబుగలదదివినుము.

గి. పొసఁగెనెదాక దేహత్వము ^{దేశ}బుద్ధి

సంతదనుకను కర్మలనొనరించ

కుండిన కులాశ్రయంబులు కోలువదును

దాననరకంబు జూపుడు తప్పక నెఱు లక్ష్యము.

శ్లో. యావత్తగిరాదిష్టమాయయాత్మభిః

స్తావద్విధేయో విధివాదకర్మణాం

టాక. శరీరాదిష్ట శరీరాదులయందు మాయయాత్మభిః

మాయయా అజ్ఞానమనోతను—అత్మభిః తాననెడిబుద్ధి

యావత్ ఎంతవఱకునుండునో తావత్ అంతమట్టుకు

విధివాదకర్మణాం వేద విహిత కర్మములకు విధేయః బద్ధుఁ

డయియుండవలెను అత్యధ్యత్మరామాయణే శ్రీరామ

భగవద్వచః అనివేదియనిట్టి కేవలసేదుల తురియాశ్రమ

భర్తృబాటింగింపందలంబి యిట్లనియె.

గి. మహితురియాశ్రమమానాం దుమసుజులరయ

సర్వమనునట్లు విహరించెయశిల జనులు

సగుహనంగను సత్కీర్తి సమరణాంబి

సత్కలనకంబు జాత్మురు సాధుతిలక

వ. అనియిల్లు మలిస సా త్వికుల కామ కర్మఫలప్రసారముల
 యైజంగే తింగిల మ తియు దేవతాంశో ధ్వంసగు మానవుల
 ధర్మమార్గము దెలుపం దలం తియిల్ల నియె.

౧౦ దేవతాంశజులగు మనుజులు

సదాచార నిరూపణయు ధ్యము.

౧౧. యజ్ఞ దాన తపః కర్మలరయ పావ

సంబులగుట ను సుర తెన్న నవన దేవ

తాంశ శ్రేయస్సు భాగంబుల లభి లభలువి

వర్జితంబుగఁజేతురు వరకులారా

మోచితంబుగు ధర్మంబునా శ్రీశంకరాచార్య

లక్ష్మణుఁడౌ. యజ్ఞ దాన తపః కర్మ సత్కార్యంబుల కార్యమేవతత్

యజ్ఞోదానతపశ్చైవ పావనాని మనఃషిషాం

ఏతాన్మృత్యు కర్మాణి సంగం త్యక్త్వా ఫలానిన

కర్తవ్యనితిమేపార్థ నిశ్చితమతముత్తమం

టాక. యత్ ఏది యజ్ఞ దానతపః కర్మ యజ్ఞ దానతపో

రూపమయిన కర్మమో తత్ అకర్మము కార్యమేయఁ దగినది

సత్కార్యంబిడువఁదగినదికాదు యజ్ఞః యజ్ఞమును,

దానం దానమును తపశ్చ తపస్సును, మనఃషిషాంపండితు

లకు పావనాని పవిత్రములయినవిహేపార్థ యి అర్జున

ఏతాని ఈ ఘోషితములయిన కర్మాణి కర్మములు సంగం

మమకారమును, ఫలానిశ, ఫలములును త్యక్తైర్వ విడిచి కర్మ
వ్యాసి చేయఁ దగినదని ఇతి అట్లని నిశ్చితం నిశ్చయింపఁబడిన
ఉత్తమం ఉత్త్యక్తమయిన మే నా యొక్క మతం సమ్యక్తము
ఇతి శగవద్వచనము. (౧౮వ అ. ౫, ౬వ శ్లోకములు.)

౧౧. కర్మమంగ న ల వి గాదు ఘాతా శికి

నెప్పుడటంచు బుద్ధి నెఱిగి గాదె

బుద్ధులు కర్మ ఫలము బోగొడి పుణ్యాపా

పంబులందుకుండ ప్రబలుటన ఘో.

లక్ష్యము.

శ్లో. నహి దేహః శృతో శ క్త్యో త్యక్తం కర్మాణ్య శేషణతః

యస్మై కర్మ ఫల త్యాగో సత్యాగి త్యభిధాయతే

టాక. హి ఏకారణమువలన దేహశృతో దేహభావేత అనే
షతః సమస్తములయిన కర్మాణి కర్మములను త్యక్తం పిడుచు
టకొ అకు నశక్త్యో శక్త్యముగాఁజే యస్మై ఎవ్వడైతే కర్మఫల
త్యాగి కర్మఫలమును త్యజించుచు న్నాడో సః వాడు
త్యాగి పుణ్యాపాప కర్మఫల త్యాగముగలవాడని అభిదాయ
తే చెప్పఁబడుచున్నాడు. ఇతి శగవద్వచని (అథ్యా య
ము. ౧౮ శ్లో ౧౧.).

౧౧. నేను నే ననుభావంబు మానితిప్ర

మొందకున్నట్టి బుద్ధినింపొంద నెవడు

దిరుసు ముండును వండె సంగరణ ముక్త్య

దనును మెలగుదు రాగి తి సారముధులు.

లక్ష్యము.

శ్లో. యస్య నాహం కృతాంభావో ఋద్ధిర్వస్య న లిప్యతే.

హంత్యాపి న యమాం లోకాన్ న హం తి న నిబద్ధతే.

టాక... యస్య ఏపురుషునిః ఆహంకృత్యో నే న నడి భావభా
వము నొస్తే లేదో యస్య ఏవనియెక్కి ఋద్ధిః ఋద్ధి నలి
ప్యతే లిప్తముకాదో సః వాడు ఇమాన్ లోకాన్ ఈ జనులను
హంత్యాపి చంపియు నహం తి సంచి న వాడుకాదు ననిబద్ధ
తే సంగారబద్ధుడునుకాదు అనఁగా స్వధర్మమగు యు
ద్ధమం దుఁలంపి నాఁడో దోషములే దుకాఁబట్టి యుద్ధము
నేయుమగుట ఇతి నవ ద్వరః ఆధర్మ్యా శ్లోకః, ౧౨,

క. కావున సాధం లింగర్థులు

భావంబుల గారవినుము భవార్థాత్మక నా

కా విధమంతయుఁ దెచ్చెద

భావరుతా నొసంగ భారతమెఱియన్

స. వేదవేదాంగాది వివిధ విధ్యలు హరి

నిజమెఱుంగుటకునై నేర్చువారు

శ్రావిశ్వాసంతోష నిద్ధి కలుముధులను

దానధర్మముల దనువువారు

భగవదాంజ్ఞ సుతర్జ్వదలగదగదంచు
 నడవిన నడవక నడచువారు
 తపములొగున జేర్చ తగిన వంచనియెంచి
 నిర్మలమయినది నెరపువారు
 ముక్తికొఱి కౌఱి మునుకుం దవరచున
 నగ్గిల ఇద్రదానినమి తేత్రము
 విజ్ఞశ్చవిభునిమదినివేడుకఁగొనినది
 వారు దేవతాంశవరలువారు

గీ. దయయుసత్వము దప్పక తగినకొలది
 నతిధిఘాటలుజేయుచునగ్గిలక్రియలు
 భగవదర్పణమున్దిశఁబరపువారు
 దేవతాంశాద్భవులుభువిదేవియుమయ్య

ప. ఇదియునుగాక.

సీ. ఉరుగుకొకరవసుమోం తత్త్వదితియను

మాండలనామంబుమున్నెవరమ
 పురుషునకొప్పారు పొసఁగనందునులన
 ధౌత్యములవేదముల్యరత్రతువులు
 నుదయిసెమోత్తేజ్ఞమదిగల్గుభూసురుల
 తత్తేసత్తేయనుచునుతగవలించి
 ఫలమెల్లవిడనాడి పరమాత్మమున్దిశ

సకలకర్మములు సలుపుచుండు
 సమరవరులు మెచ్చునారోర సభలలో
 సకలలోకవి తతి సన్నుతింప
 సకలరతము మదిని సమల మకాసత్వసం

పద షెనంగ మిగుల ముడ మెనంగ
 లక్ష్మణుఁ యో. ఓంతత్సదితినిర్దేశో బ్రహ్మణః స్త్రీవిధః స్మృతః

బ్రాహ్మణాస్తేన వేదాత్త్య యజ్ఞాత్తవిహితౌపురా
 ణి. ఓంతత్సత్తతి ఓంతత్సత్తతి ఇల్లు త్రివిధః మూడు త్రికారము
 లునదిని బ్రాహ్మణః పరమాత్మయైక్యనిర్దేశః సామోచ్చారణము
 స్మృతః సెప్పబడెను తే దానిచేత బ్రాహ్మణాత్త బ్రాహ్మణులును
 పూర్వపూర్వకాలమునందు విహితౌ సెల్లించబడినవి అం
 దుత్తతిభగవద్వచః ఆధ్యాయము ౧౨ శ్లో ౨౩
 శ్లో. తదిత్యనభిసంధాయ ఫలం యజ్ఞైతపః శ్రీయాః

దాన శ్రీయాత్తవివిధాః శ్రీయంతే మోక్షకాంక్షిభిః
 దాన. మోక్షకాంక్షిభిః ముత్తువలసేత తదితి తతే అనది
 బ్రహ్మణి కానమును ఉచ్చరించి ఫలంఫలమును అభిసంధా
 య కోరక యజ్ఞైతపః శ్రీయాః యజ్ఞైతపః శ్రీయలును
 వివిధాః సాగంవిధములయిన దాన శ్రీయాత్త దానశ్రీయ
 లును శ్రీయంతే సేయబడుచున్నవి. వజ్ఞియు ఆ. ౧౨ శ్లో ౨౪
 సద్భావే సాధుభావే చ సదిత్యేత ప్రముఖ్యైతే

ప్రశస్తే కర్మణి తథా సర్వబ్ధిః పార్థయ్యజ్ఞతే

టాక. హే పార్థ ఓ యర్హునా సజ్జాపే కర్మనుటయం దును
సా భుభాపే శ్రేష్ఠమనుటయం దును సదితి సర్వే బ్రాహ్మణి పిత
తే ఈ పదము ప్రయ్యజ్ఞ తే ప్రయోగింపబడుచున్నది.

తథా ఖిలాగుననే ప్రశస్తే ప్రశస్తమయిన కర్మణి కర్మ
మందును సర్వబ్ధిః సర్వబ్ధము యుజ్ఞ తే ప్రయోగింప
బడుచున్నది ఇతి భగవద్వచః ఆధ్యాయము ౧౭ శ్లో ౨౬,
వ. కాశ్మిన.

గీ. పుణ్యముగారక కర్మనిష్ఠంగిచేయు

గరిమచే విధి వ్రాతల కవిమనాంది

తిరుగుచుండగ బహుకాలి మరుగగంత

గురుని కృప నిత్య సుఖముచేకాం దురగభు.

ల త్యేమ.

శ్లో. ప్రయత్నోద్వతమానస్త్వయోగే సంశుద్ధికి శ్చిషః

అగే కల్యణసంసిద్ధిస్తతాయాతి పరాంగతిం (అ. ౬ శ్లో ౩౪)

శ్లో. బహునాం జన్మనామంతే జ్ఞానవాణిమాం ప్రపద్యతే
వాసుదేవస్సర్వమితి సమవృత్తి స్స దుర్లభః

(ఆధ్యాయము ౨ శ్లో ౩ ము ౧౬)

టాక. యోగీ కర్మనిష్ఠుడు ప్రయత్నాత్ ప్రయత్నమునలన
యతమానస్త్వమాత్మమతే అకలయత్నముచేయుచున్న

వాడయి తతః పిమ్మడ సంశుద్ధ కిష్టిషం పరిశుద్ధముల
యిన పాపములుగలవాడయి అనేకజన్మసంసర్జిః అనేకసం
సారవ. లవలగని ధ్మడయినవాడయి తతః పిదప
సాంకత్యే తత్ప్రశగయిన యాతిహం. చున్నాడు
వ. బ్రహ్మధం. ౧౦. అ. ౬ శ్లోకం.

యః ఏవేడు బహుశాం అనేకములయిన జన్మశాం
జన్మములయొక్క అంతే కడపడిన సహజాన్త జన్మ
ముగలవాడయి సద్వం సమస్తమును వాసు సేవైతివాసు
గేహడయని మాం సమస్తప్రవర్తతే పాం దుచున్నాడౌ
సమస్తైర్ అమహత్మ్యం సు దూర్భభం మిక్కిలి దు
ష్టభుమైతి గాతౌ పనిషది అ. ౬ శ్లో. ౧౧.

వ. అనితైవిపిమ తియదేవతాంశజుండగు యతిశ్చ
దుని సద్భక్తి నైతింగింపం దలంచి యిట్లనియె.

శా. వైగాన్ధ్యంబున యైత్రమి త్రముగ సంబంధంబులంబానియూ
దూరం యొక్క కృష్ణాట భిక్షుగాను మర్దు ర్వు త్తులంబునిదా
దాదాదగుణో న్మతిహరిగి వృద్ధి ధీసదా నివృత్తిదా సుంధం
బున నొప్పు దేవయ తి భవ్యస్తో నమంబాం దేవీ.

వ. అట్లు దను ఇమగు ఇ దేవశాంబులంబా దము నరుల
కామనర్తకలప్రకారంబులై తింగిం చినవిని శిష్యుండ
హర్షి ఓం తత్స దను భగవద్దామంబులతో ప్రధమనామ

ప్రసారంబె ట్లూకొ, తద్దే ధంబె టింగింపవేయఁగోరిగ నట్లే
శిశుండిట్లనియె.

గి. వేదవాద రత్నమవివిధకేత్యంబులుసలుపు నభిదా

ప్రణామమలమిబలికి.

ఫలముగోరుచుండు తిలగు ధర్మా ర్థకామ

మములఁ దగులువారి మార్గమిదియ లిస్కేము.

శ్లో. తస్మాదేమిత్తాకా శ్రుత్యయజ్ఞాదానతపః క్రియాః

ప్రవర్తంతే విధానోక్తా స్సతతం బ్రాహ్మవాదిసాం

తీక. తస్మాత్ ఆకారణమువలన విధానోక్తాః శాస్త్రోక్తాః

నబ్రాహ్మవాదిసాం వేదవాద ఫలములయొక్క యజ్ఞాదానతపః

క్రియాః యజ్ఞాదానతపస్సులనియెడి క్రియలు సతతం

ఎల్లప్పుడును ధీమతి ధీం అని ఉపాహృత్య ఉత్సరించి

ప్రవర్తంతే ప్రారంభింపఁబడుచున్నది, ఈశ్వరీకము తరువా

యిశ్వరీకము మోక్షార్థలక్షణ తత్సత్ అని పలుకఁబడుచు

న్నట్లు దెలుపుట వలన ఈ సుష్టువు ధర్మార్థకామనిష్టుల ధ

ర్మములనుబోధించుచున్నది. ఇట్లు చెప్పఁబడెను, ఇతి భగవద్వచః

అ యశ్చ. గి. శ్రద్ధవేదవేదంగు సకల సత్క్రియాయాను

సదితియనుచు యుధులు సొలుచుండు

శ్రద్ధవేదకయు సకల సత్కర్మల

నన దటం యు మెలు పొసఁగఁగఁడు

లక్ష్మీమూ,

శ్లో. యజ్ఞే తపసి కాశే చ స్థితి స్స దితి నో యజ్ఞే

కర్మవై తద ద్ధీం గుం స దిత్తే వాఙ్మ దాయతే

టాక. యజ్ఞే యజ్ఞమంగున తపసి తపస్సునందును కాశే చ కా
నమనందును స్థితిః నిష్ఠ యాః ఏవో సా అది స దితి చ
సర్వ అనియు ఉచ్చతే పలుకలుకాయన్నది తదభీయం.

అ భగవదర్థయమయిన కర్మ కర్మమును సదితి సత్ అని
అభిధాయతే పలుకలుడుచున్నది. ఇతి భగవద్వచః. అగ్నిశ్లో.

శ్లో. అశ్రద్ధయా హుతం బత్త్రం తపస్తప్తం కృతంచయతే

అ స దిత్త్యతే పార్థ నచ తత్ ప్రేత్య సో హహ.

టాక. హే పార్థ ఓయియర్చున అశ్రద్ధయా అవిశ్వాసమాచేత
యతే ఏ హుతే హం హోమము కృతంచయబుడిగడో తపః

తపస్సు తత్తప్తం యబుడిగడో తత్తే ఆ సమస్తమును

అ సదితి అ సత్తాని ఉచ్చతే పలుకలుడుచున్నది. కావ్యన

ది ఇహ కులీకమందును నచ ఫలింపదు ప్రేత్య చ లోకాంత

రమానందును న ఫలింపదు ఇతి భగవద్వచః అగ్నిశ్లో.

వ. అనిగదిశి శిష్యుం డిట్లనియె.

గా. పాపభక్త్యా ములను బలికింప సంక్షేప

ముగను దెలుపుమయ్యనిగమఫణితి

ననిన గురుడు పవిత్రై నప కారముపకార

మహాపాపపుణ్యమగగజైల్లు. లక్ష్మ్యము.

జ్ఞో. పటోపకారాయపుణ్యయ పాపాయపరిపడనంబుతిపం
డితవచః॥

గి. పాపతర్కనరకకగాపంబునకునిడ్చు
పుణ్యమింద్రులకేమున కిడ్చు కునేర్చు
భక్తిముక్తినిచ్చుపరమవిజ్ఞానంబు
బ్రహ్మతృప్తిపాదవదవినానగ

వ. అనిపతికిమణియునిర్లునియె.

గి. భువినిగలుగు సకలభూతంబులిచ్చంగి
త్రిగుణములగు మిగులత్రిగుణములగు
జెందుచుండుగుండుజేజేలసంపద
నాండుననియుపరముజెందుననఘ

వ. అట్టిదవత్తొంశేలులకగువారియందుగొందఱు

గి. సంగతహితైలుగుగు సకలకర్మంబులు
హరిసమర్పితముగ నమరజేర్చి
ఫలమునొందరెప్పుడు పరిశుద్ధసాత్వికుల
విష్ణుశక్తులగుట విమలచర్య
లక్ష్మ్యము.

జ్ఞో. బ్రహ్మకాళి నాయకత్వాని సంగంత్యత్వకపోతియః
విష్ణుతేనసపాపేన పద్మపత్రమివాంభసా

ఓక. యః ఎవ్యఁడు కర్మాణి సమస్త కర్మములను బ్రహ్మణిపర
మాత్మయందు—అథాయ ఉంచ సంగంఽసక్తిని త్యక్తౌ
విడి-^౧ కణేతి యేయగునైఁడో సఃవాఁడు అంభ సా ఉదకము
లతాత పద్మపత్రమివ తొమరాకువలెనే పాపే నపాపముల
చేతను నవిప్యతే అం దంబుడడు, ఇతిభగవద్వచః, అశ్లో^{౧౦}
గి. విష్ణుశక్తి సాం దివెలసినవసుజుంకు

ఋధజనంబులెల్ల పొగడ నెగడి

కర్మములకు మూలకారణంబయినట్టి

త్రిగుణములను విడిచి తేజరిల్లు.

కారిక. శ్లో. మాంబయోవ్యభిసారేణాశక్తియోగేన సేవతే
సగుణాన్ సమత్త్వితోఁ బ్రాప్త్యాభూయాయకల్పతే.

ఓక. యః ఎవ్యఁడు మాంబనన్న అవ్యభిసారేణ శత్రులమ
యిన శక్తియోగేన శక్తియోగముచేత సేవతే సే విప్రచుగ్ధా
డో సఃవాఁడు పితోఁ గుణాఁ సకలకర్మలకుఁ గారణమయిన
సత్వరజోజస్యమోగుణములను అతిత్యక్త అతిక్రమించి
బ్రహ్మభూయాయ బ్రహ్మభావేన కాఁ జను కల్పితే సమర్థుఁ
డగుచుగ్ధాఁడు ఇతిభగవద్వచః అ^{౧౧} శ్లో ౨౬.

గి. పరసుఖంబు నకును పరమపదంబున

కాశ్రయంబు విష్ణుఁడయ్యుండు

నరయ బ్రహ్మమునకు నతఁడెరావంబగు

నతని (నాలువ ముక్తి కలుగుట రుదె ?

లక్ష్యము. శ్లోబ్రహ్మణోహి ప్రతిష్ఠాహ మమృతగర్భవ్యయస్కవ

శాశ్వతస్కవ ధర్మస్య సుజప్తేకాంతికస్కవ

„టేక“ హి ఏకాకణమువలన బ్రహ్మణః పరమాత్మేకు

ప్రతిష్ఠాశీగ్రహ రూపము అహంనేను అవ్యయస్క

నాశములేనట్టి అమృతస్కవ మోక్షమునకును

ప్రతిష్ఠా శీత్రయము అహంనేను శాశ్వతస్కనిత్య

మయిగ ధర్మస్కవ ధర్మమునకును ప్రతిష్ఠా శీత్రయము

అహంనేను కాంతికస్కముజ్జవయిన సుజస్కవ

సుజమునకు ప్రతిష్ఠా శీత్రయము అహంనేను లిప్తి

అవ్యయమైనా శ్లోకాకణమువలన నన్ను నేవినెడి చక్రి

యోగి బ్రహ్మ భావనకు సమర్థుడగుచున్నాడు అనగా

తత్త్వాతాతముక్తికి సమర్థుడగుచున్నాడు అనుట. ఇతి

భగవద్వచః అధ్యాయము గాఢాకము ౨౨.

వ. అనిగతినిశిష్టుండిట్లనియె.

గి. కర్మయోగ ప్రజారంబు కర్ణపర్వ

ముగనుడెప్పటివజ్జిలము నిగమఫణితి

నికసాధనయోగంబు నింపుమెరయ

దెలుప గదవయ్యగురువర్మలలితవర్మ.

వ. అనిగతగురువరుండిట్లనియె నయ్యభ్యాసయోగంబు

య మ ని య మా స న ప్రాణా యా మ ప్రత్యా హర ధ్యాన ధారణ
స మా ధు ల ని యె డి య ఖాం గంబు లతాం డం గూ డి మం త్రే ల
య హ త తొ రకా డి సా మంబు లచే ప్ర సి క్షంబ య్యం డు దా ని ని రు
వ డి గాల్గు సం వత్స రంబు లు సా ధన జే యు మే ధా జన శతంబు లో
నాకరి ద్ద టు సా ధకు లను దురసి హ త దా పికా డి గ్రం థంబు లె ట్టిం
గింసు ని డి దా ర్హి యు రా రో శ్శ వం యో గు కృతా డి యు గత్ర యం
బునం దు గుం గు సా ధన జా నా శి క్షి త్తా మరణంబు నకు మిగుల
ను పయో గంబు గా నిష్ప ట్టి జగంబు లక త్రి క త్రి గంబు య
సా క్షంబు యుం డు నట్టి దా ని నిష్ఠు డు వర్తం పంబ ని యే మ
ని పతి కి య యి నగు సూ త్ర ప్రాయంబు గా గాం తే రె డెలు
పం దలంబు వెంకి యు నిల్ల ని యె.

గ. శ్శిక్షా మరణ ఫల విచార ఘో ష్ట ము.

గి. హ త ము మె దల గు ధా రణ లరయ నిష్ఠ
మయి న పే శ్శ ను తన తే ను త్సా గ ము నకు
మిగు శల ను పయో గ మగు నట్టి యోగి తే ను వ
వి డు వఁ దలంబు న పే శ్శ దా విమల బుద్ధి

గి. యోగ సా ధన శక్తి నివే గంబు ని

ప్రణావ మా నకర్థ మగు గూరి పా దముల ను
దన గమ ది నిష్ఠి బ్రహ్మ రం ద్ర ము నుంబ
బస ను సా హోక్య ముక్తి కి సా ధు లిల క.

ల త్యము.

శ్లోకము. సర్వ ద్వాణాణి సంయమ్య మసౌహార్థాదినిరుజ్జ్వల

మూర్ఖ్యైర్థా యాంత్యసంప్రాణ మస్థితౌయోగ భారణా తే
 టాక. సర్వ ద్వాణాణి సర్వ ద్వాణములను సంయమ్య తేస్సాం
 నియమించి మూర్ఖ్యైర్థా మలమందు మనః మనస్సును
 నిరుజ్జ్వల అరికట్టియు అష్టా డువళి క్షేత్రమయిన
 మనస్సువేతను మూర్ఖ్యైర్థా మలమునుకంటి నూర్చుగామి
 యెన నాడినెతను డ్విర్థమున కెక్కింపి మూర్ఖ్యైర్థా
 ప్రాంతమయిన ఇహమన్యమందు అత్యసః తనయొక్క ప్రాణవా
 యువులను యోగ భారణా యోగములయొక్క భారణను అస్థిత
 స్థితః అత్రయః నివాసయః అ. ౧౮ శ్లో. ౧౦.

శ్లో. ౬ మిత్యేకాత్మరంబ్రాహ్మ వ్యాహరణ మామనుష్య రసే

యః ప్రయాతి త్యజేదేహం సయాతి పరమాం గతిం

టాక. బ్రాహ్మబ్రాహ్మ వాచకమయిన ఓమితి ఉపనెడి ఏకాత్మ
 రంబుజ్ఞమయిన వర్ణమునై వ్యాహరణ డ్విర్థులనుచున్న
 వాడయి వాంఛింకర వాచ్యుడయిననన్న అనున్నరణ
 ణం తింభమన్నవాడయి దేహం శరణమును త్యజ్జత్త జిం
 నుచున్నవాడయి యః ఏవ్యథం ప్రయాతి బోవుచున్నాడో
 సః వాడు పరమాం డ్విర్థాత్మమయిన గతిం మోక్షస్థాన
 మును యాతి గాం దుచున్నాడు. ఇది ఇగవచ్చు వం. ౧౮ శ్లో. ౧౩

వ. ఇదియె సాంఖ్యేర్పముక్తియు సాంఖ్యేర్పముక్తియుననం
బడునని తెలిపి మఱియొక నిష్కరియె.

ప్ర. సాంఖ్యేర్పము. సాంఖ్యేర్పతొగ సమానః, లోకతొమాన్తే
తొత్పవనిషత్తే. యితే. సమానలోకతొం. ఎకలోకరూపమయి
నసాంఖ్యేర్పతొం. అయిక్కమునుపొసగుడు. ఆ ప్తేతిపొం. దు
చుగ్గూడు. అనఁగాన జ్ఞానయోగి ఉపాస్యలోకము
ను పొందుననుట. ఇతితైత్తి. నియే. ఇదికష్ట సాధనము
తొం. గూడ. సాంఖ్యేర్పముక్తి. ఇవిధంబున,

గి. ప్రణవరూపృఢయిన పద్మసాంఖ్యేర్పము

. నిలువకనుచుండు సవిద్యేన

దానముక్తి, లేక తలపోయ • జామ్యుతి

వానికరణి ధరణి వరలునతేడు.

లక్ష్యము.

క. ధారణయోగ సమర్థులు

గారడములు గానముక్తి గలుగదుదాన

ఇతి పూర్వకవి ప్రయోగము.

జ్ఞా. నయోగిన నసాంఖ్యేర్ప కర్మణానో నవిద్యయైతి
పూర్వాచార్యవచనః. యితే. ముక్తియోగే నముక్తియో
గముచేతను. న. తేదు. సాంఖ్యేర్ప సాంఖ్యముచేతనున
తేదు కర్మణ కర్మముచేతను నతేదు.

వ. అనిమజీయు సయ్యోహ్యస యోగంబు అనిమాదిమహా
మహిమ అనుగలుగఁజేయునట్టి దనెడివిని కిడివలన నితగ్రీమ
సంబయోగంబునం దుఁజిక్కు పడెనేని యదియు నప్పుడు
కాలానుసరణంబునఁజేసి యతి దుర్లభంబగుఁగావున దాని
సాధించనలవకాక చెడుదురద్రియరాపిండునకల దుఃఖ సంసార
లోత్తరణంబున కుంగల సులభాపాయంబు నుపదేశింపఁదలం
చు యిట్లనియె.

క. భారణయోగముచేయని

వారికిఁమా త్నంబుఁనుటన పడదని గొప్ప

తొరసమునఁ దలచోయకు

సూరిస్తుత సులభమొకటి యాప్తుడువినిపిం.

౧౨ సూక్ష్మసాక్షుఁడైన నీ సులభాపాయ

ఘట్టము.

గీ. అశ్రమంబు చిహ్నత్యములారతింబు

మనుముకుం దునివదలుక్రింద నరువారు

మరణకాలంబు దానిన మమతగానక

హరినిమదినిచ్చి యాత్మరు పరమపదము.

శ్లో. అనన్యచింతా స్మతతం యోమాంస్కరతి నిత్యశః

తస్యోహం సులభః పార్థ నిత్యయుక్తః సయోగినః

టీక. ఓయియర్జునుడా యః ఎవ్వడు అనన్యచింతాః

(బ్రహ్మాంధ్రాదిదేవతావిషయముగానట్టిమనస్సుగలవాడయి
మాంసస్మృతతంత్రయావజ్జీవమును నిత్యశరీరప్రతిదిగవలెనను
స్మరతియంతివుచున్నాడో నిత్యయుక్తుడగుటల్లపుడు పునఃసమా
హిత్యత్తుడయిన నత్యయోగినిఁ జిహ్వాక్రియోగికిఁ బ్రాణం
నగు సుఖానందముగఁజూపవలయుననవాడను ఇతిశనవజ్జీవం
బుధ్యాయము. బ్రహ్మోకము. ౧౩.

వ. అనిన శిష్యుడయ్యె ధారణాభ్యాసంబుచేఁగ లేబరంబువిడుచు
ఓయనియెడినునది సార్వభౌమరణంబనియు దానద్వైతీయను
నిరాయాసంబునంగలుగుటజేసి యట్టిసమయంబు భగవద్భాగ్య
సోపయోగంబగుననియు నిట్లు విూరెఁ జింగింపినది ధంబుచిననర్థం
బగునట్లుగాక కవచాతపై తొచ్చది రుక్మతలఁజేతఁజూడము బహు
విధపరుడ్ల వితౌరమరణబాధలంజిక్కియేమియుంజొపక సంచరి
తమసంబులు విస్తృతఁజేయు నజ్ఞాతమరణంబునుంగలవాఁడెట్లం
తకాలంబునందు హరిస్మరణసేయంగలుగుననిసం దియంబు
జోచుచున్నదనిన గురువరుండిట్లనియె.

గి. అవనిగుఁజ తమయిన ననుఁజ తంబయినను
బహుళపుణ్యమయిన బాపముయిన
మరువకెచ్చఁడె ద్ది మదిదలంపుచునుండు
నతనికదియెఁతలాచునం తేకుండు.

ఉ దాహరణము:—

శ్లోకము. యంయంవాపి స్మరణభావంత్యత్యంతేక భేదరం

తంతమేవైతికౌంతేయ సదా సద్భావభావితః

టాక. పేం కౌంతేయ, ఉయి యర్జునుడా! యః ఐవ్యండు అంతే అంత

కాలమునందు యంయంభావం ఏమే భావమును స్మరణం తింపుచున్నవాడయి

కభేదరం శరీరమును త్యజితి విడుచుచున్నాడో సః వాడు సదా ఐల్లప్పు

దును త్రబోవ భావి అస్మిన్ భిభావమునందనుటం తస్యము కలవాడయి

తంతమేవ మొదటిసంఘం అనునా భాసమయియోగ స్మభావమునే

పైతి పొందుచున్నాడు ఇతి భగవద్వచః అ. ౮ శ్లో ౬

వ. అక్షుగు ఉంజేసి.

క. సతతము హరి పయిచునని డు

సతసికిరణనయంత దాసె యమరుగుచు కిన్

హి తవయిక్రమరిభజనము.

మృతికాలమునందు దాగ మేలు సగూడు

లక్ష్మము. శ్లో. అంతకాలే శమామేన స్మరణమక్రౌంచక భేదరం

యః ప్రయాతి సమద్భావం యాతి గాన్ధర్వప్రసంశయః

టాక. యః ఐవ్యండు అంతకాలే శేషగింతకాలమునందు మామేవన

నే స్మరణ స్మరింపుచున్నవాడయి కభేదరం శరీరమును ముక్తావతిడిలి

ప్రయాతి పోవుచున్నాడే. పోయి సః వాడు మద్భావం గాన, గుం

మును యాతి పొందుచున్నాడు అత్ర క్షయర్థమందున

శయః సంశేషం పడవలసి నది నొస్తే లేదు. ఇతి భగవద్వచః అ. ౯ శ్లో ౧.

వ. మఱియును.

గి. ఎట్టి సాధనములుగోరనట్టి సజ్జాతులు

వైశ్యులును శూద్రులును నాచవర్ణజులును

హరిసిన్హ వింబ సద్గతికరగురుండ

నవశిశువులును భారాభుజుల హరిసి (గౌత) - 1

పరమగతినండుట దియంతేభాగ్యమనఁను.

కా. 13. శ్లో. మాంఘం పార్థ వ్యపాశ్రిత్య పిపి శ్చ పాపయోగయః

ప్రియో వైశ్యాస్త్రాణాశూద్రాస్త్రేపియాంతిపరాంగతిం

అథాయము ౮, శ్లో 32.

శ్లో. కేంఘనస్త్రాస్త్రాణాం పిపి శ్చ పాపయోగయః

అనిత్యమసుఖం లోకమిమం ప్రాప్య భజన్మమం

అథాయము ౮ శ్లో 33.

కా. 14. ఓ యియన్లుగా పిపి ఎవరు పాపయోగయః సిక్యేష్ట

జన్మలుగలవారు సుగంఠి అగుదునో తేపివారును ప్రియః

ప్రియను అథా అలాగుననే వైశ్యః శ్రేష్ఠణికులును

శూద్రాశ్చ పతర్థులును మాం / స్తు వ్యపాశ్రిత్య అత్రయిం

చి పరాం తే త్రాప్య మయిన గతింగతిసి యాంతిహి పాం

దురున్నారు గదా అ. ౮, శ్లో 34.

కా. 15. పూర్వం పశిత్రులయిన శత్రుః భజన సేనులయిన శత్రుః

కాత్త బ్రాహ్మణులును తథా అలాగుననే రాజన్మయః రా

జి యుషులును కావనః ఉత్కృష్టగతిని పొందుదురని యి
 చెప్పవలయునని అనిత్యం త్రిణభంకురమయిన అనుభంకు
 జివర్ణితమయిన తిమంజీకం ఈమర్త్యలోకమును ప్రాప్తపొంది
 ముక్తికొఱచుమాంనస్సు భజనార్హసేవింపుము. ఇతిభగవద్గీ
 తః అధ్యాయము ౧౫ శ్లోకములు.

౧౧. భరకులాశ్రమధర్మముల్ పరమపదను

జంబునియ్యగ, జాలవృక్షమలనయను

భక్తిచే, గాలకున్నను బ్రహ్మకయిన

సత్యమిదివేదకేదాంతసమ్మతంబు.

సమాధానము:-

శ్లోకము. పుంస్తవస్త్రిత్యవిశేషానాశ్రమానామశ్రమాదయః

నకారణమద్భుతగతేభక్తిరేవహి కారణం

యజ్ఞాదానతపోభిర్వావేదాధ్యయనకర్మభిః

తైవద్రష్టుమహంశకోమద్భక్తివిముక్తైస్సదా.

అనఁ. పుంస్తవస్త్రిత్యవిశేషానాశ్రమానామశ్రమాదయః
 నకారణమద్భుతగతేభక్తిరేవహి కారణం
 యజ్ఞాదానతపోభిర్వావేదాధ్యయనకర్మభిః
 తైవద్రష్టుమహంశకోమద్భక్తివిముక్తైస్సదా.
 అనఁ. పుంస్తవస్త్రిత్యవిశేషానాశ్రమానామశ్రమాదయః
 కులముపేరు అశ్రమముమొదలయినవి మద్భ
 జనానాశ్రమాదు కారణంహితువు నకాదు, భక్తిరేవ నా
 హంశకోమద్భక్తి, అయ్యేవే నాశ్రమాదు కారణంహి కారణ
 మయినదే అందువల్లను, మద్భక్తి విముక్తైః నాభక్తిశూన్యుల
 చేతను, సదా యెల్లప్పుడు, యజ్ఞాదానతపోభిర్వావేదాధ్యయనము

దానము తపస్సు వినివేతను వేదాధ్యయనతత్పరభిః ఆధ్య-
యనాదితత్పరవేతను అహంజేను ద్రష్టుంయూచకాః
నైవశక్యః నిశ్చయేననుగదా. ఇతిశ్చ శాస్త్రరామాయణే
శ్రురామభగవద్వచః.

క. విదురుడు చెప్పదలగుశూద్రులు

ముదమలకలహరిని గొలిచి మోక్షప్రదవిధిః

జూదవలగల నగేహరికృప

జూదవిసలపంబుగలదెభువిసెవ్వరికిన్

లక్ష్మణు. శ్రీమహాభాగవతే.

శ్లో. నశూద్రాభగవద్భక్త్యా విప్రభాగవతోన్మృతాః

తా.క. శూద్రాభిశూద్రులు భగవద్భక్తః భగవంతునియందు

భక్తిగలకారయ్యైతే వారు, న.శూద్రులుగారు, కి.తే

ఇ.క. సేమన భాగవతాః భగవద్భక్తిగల విప్రాః బ్రాహ్మణు

లని స్మృతాః తలవలదునై ఇతి భగవద్వచః. మఱియు.

గ. విష్ణుభక్తి తేనివిప్రైశ్చ మునికంటే శ్లో. ~~పంచ~~

శ్వుపచండకుమండ్రు జలజనయను

పనముత్యుడు హృదయపంకజముననివి

గా విచిత్రేనిసత్యగుణముమెలయు

కారిక. శ్రీమహాభాగవతే.

శ్లో. విప్రాద్భిష్ఠానాం యతః పరమేంద్రసంభ

పాదారవింద విముఖా చ్ఛవపచంవరిష్టం

మస్మేతదర్శితమసూవచనేహితార్థ

సా. సా. పునాతి సకులంగతుభూరిమానః.

ఈ. ర. ద్విషణ్మణాయుతొత్తే సనత్కృజా తునిచేతబలుకబుడ్డ
 ధర్మముమొదలగు పంక్త్రాడుగుణములను చూడడగదగి. అవి
 ధర్మత్వ కులా ధర్మములును. సత్సంగం నౌతమును దమఃబాహే.
 త్రాయనిగ్రహమును తొక్కఁగ ధనముపంపెల్లుడయును అమాత్య
 ర్థం మత్సరత్వములేకపోవుటయును ప్రా కర్మవిడుచుటయును
 లజ్జిలగు తిత్తిత్తరచును అనసూయ పర శ్రీయసహనమును
 యజ్ఞాస్యయజ్ఞమును దానం దానమును. ధృతిః శైర్థ్యమును
 శ్రుతంబ పాండిత్యమును ఈ పదిరెండు గుణములతోఁగూర్చి
 నటువంటియు, అరవింద నాభ పాదారవిందముఖా త్తే
 భగవత్పాదారవింద విముఖుడయినటువంటియు విస్త్రాంత
 బ్రాహ్మణునికంటె తదర్శితమసూవచనేహితార్థప్రాణం
 శుభగమత్తునియందు అర్చించబడినటువంటి మనస్సును
 వచనమును, త్రాయమును, దనమును, ప్రాణములునుగలిగి
 నటువంటి శ్వపచం చండాలుని వరిష్ట శ్రేష్టనిగాను మస్మే
 తలంతును. సః-శ్చ చండాలుడు కులం పునాతి భగవద్భక్తి
 వలన గులమును వవిత్రమును జేసుకొనుచున్నాడు
 భూరిమానః పూర్వోక్త ద్వాదశగుణములుగలవడగి విస్త్రా

రాజ్యమంగళముగ ఆశ్రయములుండొనరించు పవిత్రుడుగాడు,
 ఇతిప్రహ్లాదవచనం, ప్రహ్లాదవచనము భగవద్వచనమనఁబడు
 నెట్లన్న శ్లో. ప్రహ్లాదబ్రహ్మచర్యైత్యేత్యాశామితి భగవద్వచనాత్
 తాత. ఐత్యోగాం రాత్నసులలోపల ప్రహ్లాదశ్చ ప్రహ్లాదుం
 దను అస్మి త్రియితినీ, త్రిని భగవంతుండొనెప్పుడవలగను
 క. పామరులయినను నిరతము.

మామహిళాభినునామ మాభుతిగానవే

భిమంతులగుచు నమృతమును

ధామంబును జాత్మరాత్యధర్మజెనఁగనే

లక్ష్మ్యము. అపి నే త్సుధురాబాసోభాజితేమామనస్యభాక్

సాధుకేవలమంతవ్యసమ్యగ్యవసి త్తేహిహిసః.

తాత. సుధురాబాసోపి మిక్కిలి సిందితమయిన ఆబారముగల

వాడయినను అనన్యభాక్ సాకంటి తరమునెఱుంగనివాడయి

మాం నన్నుజ్ఞాతేనోత్ సేవింపుచున్నవాడయినను సఃవాడు

సాధుకేవలమంతవ్యసమ్యగ్యవసి త్తేహిహిసః.

దగిగవాడుకాదు మి, పకారణమువలన సఃవాడు, సమ్యక్

తెగ్గగా, వ్యవస్థితః మోక్షముకొలుపుభగవంతుడనయి

న సాశక్తియందున్నాడొ అందువలనను ఇతిభగవద్వచనంబ్రాశ్లోః

గి. భక్తియోగాంబు ఎఱువంటి పామరులును

సాధులనుజేసి చత్తవిశ్రాంతి నొనరి

మక్తిగంబించునిజమిది పృథమిశేషము

అడరుమతియత్తులనియిధుల్ నుడువవిశమె.

ఉదాహరణము:-

శ్లో. క్రిక్రంభవల్లీ ధర్మాత్మై శశ్వచ్చాంతం నిగజ్జ్వలి

కౌంతేయప్రతిజానిహి నమేభత్తః ప్రణాస్యతి

అనఁ. సః ధాదురాచారపురుషుఁడు క్రిచ్ఛ శాస్త్రముగా

ధర్మాత్మై ధర్మమందుమనసగు నలవాఁడు భవతి అగుచున్నాడు

శశ్వల్ సిత్యమును శాంతి యైతి నాంతి నిగజ్జ్వలి యందు మున్నాడు

హేకౌంతేయ ఉయ్యయర్థునుఁడా మేనాయొక్క భత్తఃభ

త్తుఁడు నప్రణాస్యతి అని నశించి ప్రతిజానిహి నభ

యోకి వెళ్లి యంద జికిఁడె. ముదకుఁడె యిచ్చాడు నానైతి

ప్రతిజ్ఞ చేయుమా అని భగవద్భావః అనఁ శ్లో ౩

౧౩. సర్వయోగోత్తమప్రణాంఘ్రియము.

చ. ఇవిధంబున,

గీ. నిత్యనిర్మల నిరవశ్య నీను పమాన

పరమసంజ్ఞ మిచ్చుట నుగాదెభక్తియొగ

మగ్గిలయొగోత్తమంబని యుగలఁబడియె

వేదవేదాంతసమితి నే విబుధసభల

లత్తము. శ్లో. తపస్విభ్యో ధీమాయోగిజ్ఞానిభ్యోపితత్యోధిశః

కర్మభ్యశ్చాధీమాయోగి తస్మాద్భ్యోగాభవార్జున

టూక. యోగి అక్రియోగి తోపస్థిభ్యో ర్భిక్షాం దితపస్కులగు
వారికంటే అధికం శ్రేష్ఠుడు జ్ఞాని భార్యపి శాస్త్రార్థపాండిత్య
ముగలవారికంటే అధికం శ్రేష్ఠుడు కర్మిశ్చ కర్మదులకంటే
అధికం శ్రేష్ఠుడని మతం అభిమతముడు తేస్త్రోన్ యోగి
రణమువలె త్వం నావు యోగి యోగముగలవాడవు
భవం అగుము, ఇతి భగవద్భగవద్గోపనిషది అల్లూర
'శ్లో. యోగిసామపి సర్వేషాం మద్దతే సాంతరాత్మ్యగా

శ్రద్ధావాన్ భజతే యోగమాంస మయ్యుక్త తహామతం
టూక. యోగి ఎవ్వడు శ్రద్ధావాన్ విశ్వాసముగలవాడయి
మాంసము మద్దతేన నాయం దాసత్వమయిన అంతరా
త్మ్యగా అంతరికరణమునకు భజతే సేవింపుచున్నాడో
సంపాడు సర్వేషాం సమస్తమయిన యోగిసామపి యో
గులకంటేను యుక్తతమం శ్రేష్ఠుడని మేనాకు, మతం
సమ్మతము, ఇతి భగవద్గోపనిషది అల్లూర

.. .. .
గత మతాంతరజనదుర్వాదవిఖండన
.. ఘట్టము.

వ. అనిన శిష్యుండు ట్లినయె.

గ. శ్రుతులబోధించు ననుచు నావలె గానము.

బలమును మంత్రవిశ్వాసములను బ్రోచు

.....

నవివారణలు అట్లు, సువర్ణ పౌరు

మం దుగం శ్రీ సంగం ౧౦/౧౦ సభలయందు.

వ. అది యెట్లదిత ప్రమాణ లక్ష్యం బువ్వ వం ఎదుల న్నిధం
బువ్వనుము.

“యస్మాదా క్త్యం గ బువ్వం”

యస్మాదా క్త్యం వా క్త్యం వా క్త్య మొకటియే (తావా న-
మకెమం త్రమునకు బువ్వం బువ్వ అనగా వడేమం (ప్ర-
మునురూపెనా వాడెమం త్రమునకు బువ్వయని పేర్లు బుడ-
వ. మతియును. “వేదా గం వా సభా తత్త్వం వేదవ్యాసం”
ప్రతీతి, ప్రసిద్ధి నాంజన శబ్ద ప్రమాణం బువ్వన వేదంబు వేదానాం
వేదంబుల గ వ్యాసభూత తత్త్వం సుగం దర్శన వేదనయం వాడ-
తా వలన వేద వ్యాస అతి వా వేదవ్యాస అని ప్రతీతి ప్రసిద్ధి నాం
జన శబ్ద ప్రమాణంబు వలన వేదంబు ల పౌరు వేదంబుల గంబుడియె.

గీ. అనిన శిష్యుని కిట్లనియెను గురుండు

నివృత్తి వివర గతి దుర్మతియనుచు

బువ్వకు శంకర విజయంబు బువ్వ విభముల

సండు యెన్నండు సిద్ధాంత మవలంబి నుము.

వ. అది యుగం శబ్ద ప్రమాణ స్వ రూప నిరూప నిరూపణవి

వారణ తో జంజంపంబు డిసిద్ధాంతంబె యింగింప నయ్యె నెట్లనిన

“అప్రవా క్త్యం శబ్ద ఇతి వా క్త్య పరియామోచనయం ప్రమాప్త

మాడ కర్మా పాటవ విప్ర విచారిణి యోగి వ్యరహితం డగు నాప్యసి
చైతన్యగం గనుక్తి రజితమల్ల యొకటి నివేణకటిగాఁడె
విసికెనుట అది - భ్రమ -

౨ విన్నదిమరచుట అది ప్రమాదము,

౩ పరాకున వినుట అది కర్మా పాటవము,

౪ లంఛనముతోపక్షపాతము
వహించుట అది } విప్రవిప్యము

నగలదు నిత్యది యోగి వ్యరహితం డయినవాడై పుండ్రుఁడగుచును
ప్రియమై పునివేత యెప్పుడు బడిన శబ్దమే ప్రమాణంబగునట్టియొ
త్తలక్షణ లక్ష్యమందిత్యగుండగంగాని మఱియొకండు కానగడ
త్తి యొక్కరముగోర్చుకొనింబులగుట నీ వేదంబులు పొరుష
యొంబుల గివేపుంబడవు అదియును గాక గ్రామ తింగింపు
పునోక్త వాక్యంబు యాచార్య క్రియనిన.

తం వ్యతీ దుర్జనః

దుర్జను డెగం తొంపించు గాక నను నాచార్యముచేత
నంగకరింపఁబడిన యొక్కోకంబునకుఁ బ్రసిద్ధాత్మజాతి
గొనెడనె యస్యః పవిత్ర వాక్యం మంత్రము ఉపా
సనచేతసిద్ధిగలిగెనో, సః . అతఁడా మంత్రబుద్ధియ
నయెడునుగాని యదియునా బుద్ధి చేత గ్రహింప
బడిన మంత్రంబునంబడదట్లు గాదెని భాగవతం దిపురాన

ప్రారంభ సమయంబులంబులె వేదమంత్ర ప్రారంభ కాలంబు
 లందును వ్యాసాది ఋషులంబ్రాద్ధింప వలసియుండె నాశ్రు
 తులయందట్లనెప్పక హరిః ఓం తత్సత్తే యనిభగవంతునిఁ
 దలంపఁబడుచున్నది. ఇందువలనను విశేషించి వ్యాసభక్తు
 రకుఁడు తొనువిరఁబడినభారతేమండు ప్రకటించిన
 భగవదాజ్ఞలలో ౧౭ అధ్యాయము ౨౩ వశ్లోకమునందు
 భగవదాజ్ఞకములయిన ఓంతో సత్తే అనే శబ్దముల
 చాత వేదములు మొదలగు నవి పుట్టిన నెఱిపింపఁగలను
 గాని వేదములను తొనుకట్టింప నట్లు చెప్పియుండ లేదు.
 ఇందువలనను పూర్వోక్త భగవద్దే అ ౧౭ శ్లోకమున
 ను నయ్యాశ్వరములో ద్వవంబులొ వేదంబు లనిత్యయింపఁ
 బడియె. ఇట్లు పూర్వార్థ బాధ్యండుగుంకరభగవంతుండు
 సకలదుర్మతంబుల ఇండించ నిర్విజయంబునొందె నాను
 ప్రసిద్ధ గ్రంథంబువలన సర్వంబు నెఱుంగుకగు దానిని
 పుండ్రెంతని వివరింతుమది యట్లుండు ముక్తికతిద్రో
 త్త్రుండును నిజవల్లభుని తొండ సంసారంబునెయుట
 యతికేషుంబని విడువక సుఖదుఃఖంబులకుఁ గ్రోల్చి స్వపతి
 నేవయొన త్రిసత్యైత్రియునుంబుల్యాపాక సాంజ్ఞంబు
 నుంగను పతి ద్రోతఁడని నా బారతం దప్రచోధితకతిక
 తరప్రహ్లాదర్థాధ్యయన పితవారాశన జూగరణాపరినియమదిగోల్కా

సుష్టానంబులగా నరించుటకయి యాదమిగతావృత్తాన్త్రీత్రీయులు తమ
 తమ మతంబులకుం గల సదాచారంబులు శరీరా యాసకరంబుల
 యిగ నతితల్ల తరంబునక నాచరింప యిహంబునందు
 యశంబును పరంబునందు సౌఖ్యంబును గాంచుట యుత్తమం
 బగుగావున నావు దుర్మత దుర్మదంబుల త్రోవంజనకతోటి
 మిగుతులు భగవదాజ్ఞలని తేదర్థంబు శరంబునందితీ కొని విధి
 వర్తనం దవయి యత్తిష్టాన తైరాశ్శంబుల సంపాదించుకొని
 ము ~~మొత్తం~~ దవగుమని యాధింప నభ్యర్థ్య యందును దేవతాంశో
 ద్భవుడును నిర్మలత్వంబును హిందూమతేంద్భవుడును
 గావున శిష్యుండు వేదనిందకుం జనక స్వధర్మానుష్ఠానంజే
 నిశ్చలినంబులకు శుభకరంబగునని నిశ్చయించి పండియు
 భగవద్భక్తి ప్రచారంబు జుంగం దలంపగుదుమనీ నవలొకించి
 యిట్లనియె.

స్వధర్మానుష్ఠానమే శ్రేష్ఠమనునందుకు లక్ష్యము,
 శ్లో. "స్వకర్మనిరతస్సిద్ధిం యథా వింశతితత్యుణు,"
 ఈ స్వకర్మనిరతః స్వకీయకర్మమందాగ్రక్రుచ్చయినవాడు
 యథా : ఏ ప్రకారముగా సిద్ధిం సిద్ధిని వింశతిపొందుచున్నాడో
 తత్తత్ప్రకర్మవిధానమును స్మరణచిగుము. ఆ. గా. శ్లో ౧౩.
 శ్లో. యతః ప్రవృత్తిర్ముతా గాం యేన సర్వమిదం తతం
 స్వకర్మణా తమశ్చర్చ్యసిద్ధిం వింశతిమం నవః

టాక. యః ఏ కోశ్వరుః ~~మ~~ నివలగ భూ తానాం ప్రాణుల
యోక్తప్రవృత్తిః ఉత్పత్తి భవతి అగునున్నట్లు ఏన
ఏయోశ్వరునిచేత ఇదంసర్వం ఈ సమస్తమయినానత్ర
ను, తతం వ్యాపింపఁబడెనో మానవశివమనుష్కండు స్వకర్మ
ణాం తనకు బాగ్రహేణత కర్మముచేత తం ఏయోశ్వరు
ని అన్యర్చనగా జించి సిద్ధియొనగ్గతను విందతిపొందు
చున్నాఁడు అ. గా. శ్లో. ౪౬.

శ్లో. శ్రీయాన్ స్వధర్మో విగుణాః పరధర్మా త్ స్వనుష్ఠితాత్,
టాక. విగుణాః కష్టతరావారగుణముగలిగిన కయినను స్వధ
ర్మః స్వకులధర్మము స్వనుష్ఠితాత్ సుఖముగా నాచరింపఁ
బడినపరధర్మా త్ ఇతర ధర్మమునకంటె శ్రీయాన్ శ్రేష్ఠమ
యినది ఇతిభగవద్వచః. అ. గా. శ్లో. ౪౭

గి. భక్తియోగ స్వరూపం భక్తి సార

సంగ్రహంను భక్తునిచర్యపల్ల నతః

నరసింహోధిపః నవయ్య నతులభైర్య

సంతతంగదగుణ భుక్తా సాధువర్జ

వ. అనిగ నగ్గురువరుండిట్లనెయె.

గా. భక్తి స్వరూప విచారణ ఘట్టము.

ఉ. ప్రకరము సుధా కేరములత్ర విశుద్ధి కరం భుజ్యత

త్ప్రకరము సుఖాకేరము శైతమయూఖ పటారచంద్రికా

నాకడుగి సుకాంతి జితగర్వయశోజనకంబుపాత్రులు
 త్తైక్యకర సమయంబులు ధులాత్మ, కలంతురుభక్తియోగమున
 వ. కౌవ్యగ, కద్విధంబు విసుమెట్టి విధానంబున కేయిసమాయా
 గుణాన్నితి డాలింశక గానిమక్తి పదంబునాం దంబుడదు
 "మమమాయాదురత్వయో" యను భగవద్వచనప్రమా
 ణంబుజంజేసి మాయతేరింప నలవిగాని దీనియు దానినతిక్ర
 మింపకగాని మోక్షస్థానంబునె డ్డింపదనియు నివృద్ధంబున
 నెగ్గుటి కిని సొదింపుట కళ త్యంబుయిన మోక్షైశ్వర్యేన బి
 యేమనియు విడువందగదు.

“మామేవైవై ప్రపద్యంతే మాయామేతాంతరంతి తే”
 టాక ~~మాయామేవై~~ మాయామేవై మాయామేవై ప్రపద్యంతే పూజింపుచున్నారే
 తే వారు ఏతాంమాయాం ఈమాయనై తరంతి వాటచు
 న్నారు. అను భగవద్భయోపనిషత్ప్రమాణంబునె జేసి భగవ
 ద్భక్తివలన మాయాకాలంగునని తెలియం దగు నట్టిభక్తిస్వ
 రూపంబె జింగింపెద నిశ్చలబిత్తుడవయి యా కర్ణింపుము
 గి. స్వస్వరూపానుసంధాన సత్వవృత్తి

భక్తియగలుడు వినుమదియుక్తిమెఱయ

నవవిధంబులనొచ్చెరు భవవిముక్తి

సాధనములుండు నిది గొప్పసాధనంబు

వ. ప్రమాణవచనము.

స్వస్వ రూపానుసంధానం ఇత్యదిత్యభిజయతే

బుక. మోక్ష మోక్షముయొక్క సాధనసామగ్రి సాధన
 పరణములతో ఇత్యైవ ఇత్యయనునట్లయిన

శ్రీమయినది శక్తియనగా

సప్త సర్వ రూపానుసంధానం సప్త పరమాత్మయొక్క సప్తరూప
సప్తరూపము (రామకృష్ణా ద్యవత్రో రమూలు, వాటి)యొక్క

అనుసంధానం విచారణయును, విశేషించి ప్రవృత్తిత్వ
చంతనమును భగవద్భాతలనొ... అభ్యయమందు... ³³

కముపాతే పరమా త్మతం తానుస్వరూపమునకు మనిషి కృష్ణ
మరాత్రిసెప్పుతానెను, ఇత్యిః ఇత్యయః అశిజయతే

పెప్పబెడుచున్నది ఇంతివివేకమాడా మణ్చాం శంకరశాసక
శ్వామి : ఇందువివారణయిందేనానెట్టిదనిన

శ్రీ. శక్త్యమందు అనాది యాహ్వాన యశ్చిత్తతత్వం:

తత్రోమాంత్ర్యత్రోమాస్త్రోత్పాదకతే తదనంతరం
 తాత. అహంనేను యావాత్ ఎంతవాడయినను యశ్చేది
 త్వంవంటివాడను అస్మి అవుచున్నానా మాం అట్టిదన్న
 భక్త్యానంత్రితే తత్ప్రత్యేయ దార్థముగా స్త్రోత్పాదకం
 ౧ తదనంతరం అపిమృత విశతే సప్తేప్రపేశింశుచున్నాడు
 ఇతి భగవద్భవతి అగాస్త్యేయ.

వ. అని తెలిపి అత్తియొక్క గొంతు వివరించుచు ద
లంబ పెడియు నిట్లనియె.

సీ. హరి దివ్యమంత్రమంత్రార్థముతోదేశిత
సామివే శ్రవణవర్షముగవిసుట
తొలగెత్తునుగానతయిమిరహరికథ
మనసొప్పఁ నాటుటమధువినొది
చరణసారసములనిరతంబుఁ గాలునుట
స్మరనురుగామసంస్మరణజేయు
మండుటదేవదేవునివిశ్రహర్షనత
సలుపుటవందసములనొనర్చు
టయ్యతొనెదాస్యవర్తనమందిమనుట
పుండరాకాంబకునిజై త్రిబొలుపుగనుట
తనను శ్రవింపుకర్పించుకొనుటయుర్వి
అత్తికంగంబులందురు బ్రహ్మవిదులు.

లీత్యము.

శ్లో. శ్రవణంకల్పనం విజ్ఞానై స్మరణంపాదసేవనం
అర్చనం వందనం డాస్యం సగ్గమంత్యేనివేదనం
అతిపుంసార్పితో విజ్ఞానై ర్భక్తిశ్చేక్షవలక్షణం

౧. సద్గురువువలనమంత్రమంత్రార్థములువిసుట

౨. గతగృత్యపరాధ్యానుకూలముగా అనవధివ్యగుట

- ను కథనముతొలఁగూడిన తేరంగెఱ వృషదులు మొదలయి
 న కౌర్మనలను మదికి సంతోషముపృట్టునఁ బొందుట
3. ఇగవంతుని స్మరించుచుండుట
4. ఇగవత్పాదారవింజములను సేవించుట
5. ఇగవ ద్విగ్రహ పూజ సేయుట
6. ఇగవంతునికి నమస్కరించుచుండుట
7. ఇగవంతునికి దాసుఁడగుట
8. సకలకాలములయందు ఇగవంతుఁడే తొలుతుగఁగఁగయ
 ను కౌనుట.
9. ఇగవదాంశ ఆయిన తేన్నై ఇగవంతుని సొమ్ముగాన
 ద్వింపుకొనుట
- ఈతొమ్మిదియు ఇక్కి కి నవయవములు మఱియు
౧౬. ఇక్కి సార సంగ్రహ ఘట్టము.
౧౧. ఇక్కి సారాంశమరయ ప్రపత్తియదియు
- ఘోర సంసార దుఃఖ విదారశక్తి
- సంగషటాగ్ర నివృతంబునయి యలరుచుండు
- దానిని తిఁగింతంబును ముఱముడంబు చిగ్గర.
౧౨. అక్షిణకరుణతొల రక్షింపవారిచరా
- చరములననురూఢి మరవకుంట
- రక్షింపమనిరమదా రమణునివేడుట

కం సాదికి ప్లవం కల్బుడగుట
 చక్రికింజం దవనిచర్మలంకకయుంట్
 గతి తేదునికు సాకం టినగుట
 గి యంశమగుట నే గి సొమ్ము అని తన
 నచ్చతొర్పణఁజేసి యలరు టివియు
 నాకుఁగూడ ప్రపత్తియం చననలరు
 భాగవతే నే వ్యమానమయి పద్మసంశ
 వాదిసుర తెన్ను సంసరణాబ్ధి కాటు
 మార్గముల తొనగి దిశు భూమార్గ మగుచు,

లక్ష్మణము.

శ్లో. అసుకూర్మ స్వసంకల్పః ప్రాతికూర్మ స్వవర్జనం
 రక్షిష్మతీతివిశ్వాసః శోభితవరణం తథా
 అత్యుచితైవకర్మణ్యైష ద్విధాశరణాగతిః

౧. భగవంతుఁడు రక్షింపఁగలఁడ నుగమ్మకమనఁగా
 శ్లో. రక్షతి లక్ష్మీనాథ సుంతతమేత చ్చరాకవరం విశ్వం
 టాక. చరాచరం. స్థావరం నామత్వమయిగె ఎంతతే త్త
 విశ్వం ప్రపంచమునం లక్ష్మీనాథః శ్రీమన్మారాయణమూర్తి
 రక్షతి రక్షింపుచున్నాడు అని డిపండితవచన రితిశబ్ద
 రక్షకుఁడు శ్రీమన్మారాయణ వరమేశ్వరుఁడగుట వలన అయి
 న తన్ను రక్షింపఁగలఁడని నమ్ముట.

౨ రత్నీంచుమనెకూరివరించుట నఁగా

శ్లో. హరితృష్ణ ద్వాదశ వాస క్వాసి యాదవసం దశ

ఇమామవ స్థాం సంప్రాప్తం రత్నమారంశరణాగతం.

టాక. ద్వాదశ వాస. ద్వాదశ పురమందు నివసింపుము హరి

తృణ ౨ హరితృష్ణ ద్వాదశ త్వం నీవు క్వా ఎచ్చట అసి ఉన్నావు.

ఇమాం ఈ అవస్థాం అపదను ప్రాప్తం పొందినటువంటియు

శరణాగతం రత్నీంచువునీకొరు మన్నమాం నన్ను రత్న రత్నీంచు

మా అసి డు ద్రావణీ ఇంద్ర శరణాగతం ఁడొట.

౩ ఇగవదిష్టాను వర్తనమనఁగా

శ్లో. మన్మథా ఇవమద్భక్తీ మద్వా జైమాం నమస్కర్త్వి

త్యోది ఇగవద్భజనములకు ననుసరింపవత్తింతుట.

౪ ఇగవదిశుకూలపద్మనమఁగా:-

శ్లో. అనన్యవేతా సతతం యోమాం స్మరతి నిత్యమ్

యః ఎవఁడు అనన్యవేతాః ఇతరులయందు భజనము

చేసేవాడయి మాం నన్ను నిత్యశః ప్రతి దినమందును

సతతం నిరంతరమును స్మరతి స్మరించుచున్నాడో అను ఇగవ

ద్భజనరీత్యా దేవతాంతరుఁడు గాకండు ఁడ అనఁగా సర్వ

దేవమయఁడు శ్రీమహావిష్ణు వేయని తలఁచుట.

౫. దిక్కుతేనివాడనిశ్చయమెప్పికొనుట అనఁగా

శ్లో. మాతా రామా మత్పితౄణామనం ద్విధి

స్వామిరామో మత్సజారాఘవేశః

సర్వస్వం మే రామచంద్రే దయాళు

రాశ్యం జానే వైవ జానే న జానే

టాక. రామః, రామమూర్తి మే గాతు మాయా : తల్లి. రామ
చంద్రః శ్రీరామమూర్తి మత్పితా : గాతం శ్రీ రామః శ్రీ
రామమూర్తి స్వామిప్రభువు రాఘవేశః శ్రీరామమూర్తి
మత్సజః : గాతుస్కేహితుడు దయాళుః దయాళుడు
యిద రామచంద్రః శ్రీ రామమూర్తి మే గాతు. సర్వస్వం న
ర్వమును ఆహం నేను ఆశ్యం: మఱియొకరిని
నజానే గుర్తొలుగను. వైవ జానే : గుర్తొలుగను, నజా
నే గుర్తొలుగను ఆనున గర్వాదుల శంకితరదిక్కు
పెడను.

౬. తస్మిన్మమర్పించు కొనకడమననా,

శ్లో. మమైవం శో జైవ లోకే జైవ శూతో సునాతనః

టాక. జైవలోకే ప్రపంచమునందు మమైవ. నా దయన అంశః అంశము

సనాతనః అనాదియైన జైవశూతో జైవసముదాయము

జివులు అనాదియగునందును:-

శ్లో. జైవయో శో విశుద్ధాత్ తథా జితేశ మోర్ధ్వివా

అవిద్యాతచ్చితో గోగన్ధర్వ క మూలమనాదయః

టీక. జైవః జివులును, తేశః తేశ్వరులును. తథా అట్లే జితే

శ యోః జీవేశ్వరులకు ఇదాదౌదమును అవిద్యాప్రకృతియు
తల్పితోః—ఆ ప్రకృతి పై తన్మములకు యోగం సంబంధమును
క్షణ్ క్షయాలును అస్థైర్యం అస్థైర్యతమండు అనాదయః అనా
దులుగాఁజెప్పబడెను. అనునా ఇనవ ద్వరస రిత్తో జైవ్యతను
తన్ను ఇనవ దంశగానెఱింగి అంశ అంశిలూ సమర్పించుకొనుట
ఇది—ఆ యును ప్రపత్తికవయవములు.

వ. ఇట్లు ఇక్తి ప్రపత్తులవిధంబెఱింగింప ఇత్తునిరర్థముప
కేశంపం కలంబెఱియునిట్లనియె.

౧౨ ఇత్తుజన చర్యావిధాన ఘట్టము.

సీ. ఆ ప్రమాణతత్త్వలావరించుట ఇదాన

వతులగేవింతుట పరమమైత్రి

పురుషోత్తమునిపొందములనుబూజించుట

మరపైరిచారిత్తములనుచిగుట

హరిసామకృతనలనుకాంక్షఁజేయుట

పరసార్థసద్భావపదవిగనుట

ఇగవజ్జయంతాతనవములనుజురుపుట

యేకాదశాత్తమంతామెలిమిగానుట

కుంభానాభవృత్తుదిగాలుచుటయును

చర్యలగఁబడునా రితి సత్వవృత్తి

నడుచువారెల్ల ముక్తికిగడుచుట రుదె

విమల విజ్ఞాన వైరాగ్య విభవ మెసంగ.

లక్ష్మణు.

ప్రేరామః. శ్లో. మద్భక్తైః కారణం కింబిద్య ల్పైమిశ్రుణు తత్త్వచకితః
మద్భక్తైః సంగ సతతం మత్సేవా చ నిరంతరం.

ఏకాదశ్యుపవాసాది మమపరామృత మోదనం.

మత్కథా శ్రవణే పాతే వల్పశ్చైవ సర్వదారతిః.

మత్సంబంధం పరిశీలన మమనామానుకూల్యం

ఏవం సతతయుక్తానాం శక్తి రవ్యభిజాతీ

మయి సంబంధం తేనైత్యం తతః కిమపశ్యత్తే

త్రితామద్భక్తీయైశ్చ జ్ఞానం విజ్ఞాపేవ

వైరాగ్యం చ వేదోద్భవం తత్తా ముక్తి మహాస్మయాత్

తీత. ప్రేరామః ప్రేరామమూర్తి లక్ష్మణ స్వామికి ఉపదేశించుచున్నారు.

కింబత్. సూక్ష్మముగాను తత్త్వతః యదా ర్థముగాను మద్భక్తైః

సాంప్రదీక కారణం ముఖ్య కారణమును వత్సర్యమివైష్ణవం గలనుశ్ర

ణుచిగుము సతతం బల్లపడును మత్సేవా చ సాంప్రదాయము

ఏకాదశ్యుపవాసాది ఏకాదశీయం దు ఉపవాస జాగరణ

అభిసాదులును, మమనాయోక్త పర్వ పర్వములు అనగా

ప్రేరామనవమి ప్రశస్తి దశకలయంతలయం దు త్రిగుమో

దశం ఉత్సవమును మత్కథా శ్రవణే సాంకేధలువిగడమం

దును పాతే ప్రేమస్థానా యథాభావతాది ప్రాధమ్యం

పతింబడమందును వర్ణభేదమున ఆర్థప్రకటనమందును సర్వజా
రత్తిః నిరంతరాసక్తియు మత్సరాజాపరినిష్ఠాన నాప్యంబయం
దుశ్రిద్ధయు మమనామందు కరుణం గానామందు కరుణము
ఏవం ఈ ప్రకారముగా సతతయుక్తగాం ఎల్లప్పుడు కూడు కొనిన
వారికి అవ్యభిచారిణి చెడని శక్తిః శక్తి నిత్యం ఎల్లప్పుడును
మయినాయందు సంజాయతే యెసెనాంబలుగుచున్నది
తతః క్షుతకంటి కిం ఏమి అవశిష్టతే మిదివియున్నది. అతః
ఈ హేతువువలనను మద్భక్తియుక్త స్వనాభక్తిగలవారికి
జ్ఞానం జ్ఞానమును విజ్ఞానం అనుభవమును వైరాగ్యం చ
వైరాగ్యమును శాస్త్రం త్వరితముగా భవేత్ కలుగును
తతః అందువలన ముక్తి ముక్తిని అపాస్మయాంతే ఘో
దుదురు అత్యధ్యాత్మైరావరణయజే ప్రరామభగవద్భవః
వ. అట్లు శక్తి ప్రపత్తి పర్యవాయం దునైష్ఠ్యంబుడిగవిధా
నాం సంబులలై కరచరణా ద్యవయవంబులనే జేయంబుడు
సౌత్యగాతప్రాజావంద నాదికంబులు భావ్య శక్తియనంబుడు
అంతఃకరణవేత్త సేయంబుడు ధ్యానాదికంబులంతరంగ శక్తియ
నంబెల్లు ఇతరగతివే నివాడయి మసూ వాక్యాయకత్వంబు
లనే అగవంతంజే రత్నకుండనిశమ్మిగాలుచునుండు రిది
యనన్య శక్తియననాప్పునిం దుసంతరంగ శక్తియెయేకాంత
శక్తియననగు ననిన విని శిష్యులం డిట్లనియె.

గి. ఇ క్రియోగంబుచే నొల్ల ముక్తులమరు
 నంచు మున్నె టింగింబ తివరయ ముక్తి
 యొక్కే టియియుం ఉవ జెగా నిపె కుగ్రలగుట
 కేమికారణ మయ్య నాకె యుగలెలుకు.

వ. అ నిగ న గురువరుం డిల్ల నియె.

గి. ఏకవిధమయ్యున పవర్ష మెలమి యిన్మ
 రూపముగఁ జోచుచుండు సజ్జననయను
 గాటుచు దారుణ్య సంపద నయవగానఁజేసి
 యనిననది తెల్పు మనగురుండనియె నిల్లు

ఉ దాహరణము: -

శ్లో. ఏకరూపముక్తి రథి కార తార తమ్యేన ఇన్మవప్రతి
 యాచి నితియుక్తి కోపనిష్పది ముక్తి ఏకవిధ మయ్యును ఉ
 పాసనబల తారతమ్యమువలన వేరుపెఱుగఁజోచు
 బడును.

గి. పత్యుర్విధ ముక్తి వీహారణ యు ట్టము.

గి. బాహ్యగ క్రియోదయపంకజమున రూఢి
 దగర నెవఁడుహరిని దగిలి గొలుచు
 నతఁడుమోక్షపదమునం దొక్కపోని త్య
 సుఖమునాం దుచుండు శుభగలెలు
 (ముక్తికొనవ నిష్పద్యమందు ప్రారామమూర్తి హనుమం

తం నకు పడే శింషు ను స్తోడు.

“ఉపాసనా మయి మ్నా ఉపాసతే మద యిష్టానాం
~~గత్యానాం వేరుగాని ప్రాప్త్యానాం కమనాం~~ సర్వభాగే
 గానే కప్రదేనే శుక్త్యా తిష్ఠతి.” తతా సోక్తముక్తిః మద
 యిష్టానాం గత్యానాం వేరుగాని ప్రాప్త్యానాం కమనాం
 ది సర్వభాగే గానే సప్రభాగే నములను పకప్రదేనే ఒకచోట
 శుక్త్యా అను శివించి తిష్ఠతి తస్మాదు. తతే అది సంజా
 ను శివముతేరాఁగూడిన సోక్తముక్తిః సోక్తము
 క్తియనబడును. ఇతి ముక్తికోప నిషధి.

గ. అంతరంగశక్తి నమరచ్చైకానువాడు

హరిసమీపమందు నమితసుఖము

జేందుచుండు మరలజేరఁజిచ్చి ట్టికిరి

గల్వకోట్లకై న యునులు మళ్లు

యే ఉదాహరణము.

శ్రో. శ్రీ మద్రూపం సగుణాకారేశ్వర సంభావ్య

శ్రుతి స్మృతి తిహి హి సప్రకారాని తదనుగుణ

వ్యతయా అహి శక్తే ప్రాప్త్యానాం కమనాం

ట. ఏ లవరయితే మద్రూపం నా సర్వరూపమును సగు

ణాకారేశ్వర సగుణా రి రూపముచేత సంభావ్యతా హి

శ్రుతి స్మృతి తిహి హి సప్రకారాని శ్రుతులు స్మృతులు ఇతి

పరిగములు పురాణములు వ్రాసిన తదనుగుణ తేయాం
 ప్రసంగములముగానూ తత్తే అసగుణాకారమునకు
 ప్రసంగుణ తేయాం ప్రసంగములముగాను అలీన
 అలీనంబి (ప్ర, స్థలం గలవోపరప్రాప్త్యలీకమును
 నాం దలగలవారు. మతియు.

శ్రీ. మత్సమింపే తిష్ఠంతి వైవ సామిన్యముక్తిః
 తేక. మత్సమింపే తిష్ఠంతిః శగవంతే (దేవయి) నాన
 మింపమునందున్నాడో సైవ ప్రదే శ సామిన్యము
 క్తిః సామిన్యముక్తియగును ఇతిముక్తి రున్విషది
 గి. వినుమనస్యశక్తివిడువకచేసిన

నాడు వేడుకలరవనజనాంశు
 నమలరూపమంది యూసందలనిది
 నోలలాడుచుండు నొకలకెప్పుడు

యే లక్ష్మము.

శ్రీ॥ సగుణోపసకా మదర్శనపరాం, సామాన్య
 జ్ఞానవంతే, కవిత్వమలీకం, మత్సమింపం, మనా
 రాధనం ప్రాప్త్యమందంతే నిష్కల్మషి శ్రుతిః
 ప్రాప్త్యలీకమమాశ్చస్తం యద్రూపం తద్రూపప్రాప్త
 తేత్రస్థితేభ్యోగాం శుభ్రావ తిష్ఠంతి సైవ సామాన్యముక్తిః
 ధీ. ఎవరయితే సగుణోపసకాః సగుణోపసకులయి మద

ర్భవతః సామంజసత్వములయి సామాన్యజ్ఞానపం
 తః సామాన్యజ్ఞానముగలవారయి కల్పితములతోకంకల్పిం
 నుకొలుడ్డ నాలోకమునందు అనగా అవి జ్ఞాపకమం
 దనుట మత్సరిమివం నాగమింపచుండు అనగా నాలోకపు
 జ్ఞానాదిపూజావిగ్రహసమీపమందనుట మదారాధనం నా
 పూజను ప్రాప్తమింది అనగా చేసి మోదంతఃసంతో
 షించుచున్నారే నిష్కళమితి ప్రకృతినంటని బ్రహ్మణో
 మమ బ్రహ్మస్వరూపుడనయిన నాయొక్క అధ్యక్షం
 అధ్యక్షతవేదాంతం దండగిన యద్రూపంపరూపముగలదో
 తేద్రూపం-అరూపమును ప్రాప్తమింది తత్త్వస్థితభో
 గానే అక్షరం అనగా మోక్షస్థానమునందు గలభోగము
 లను ఇంద్రు అనుభవించి తిష్ఠంతి ఉన్నారైవ అదే
 సారూప్యముక్తియననగును. ఇతిముక్తికోపనిషది
 గా. అవనిబాహర్దిది శక్తిత్రయంబునాంది

హరిహరి శక్తులనుము దంబలరగూలితి

పరమవైరాగ్యసంపదబరగువాని

విష్ణుసాయుజ్యమనులక్ష్మి విడువకెప్పుడు

లక్ష్మీమయి-

శ్రీ. వి. మత్సరిగూణాధ్యక్షనిరతౌస్థే శ్రమరకటవ
 తే ధ్యానబలాతే సాయుజ్యం సాయుజ్యముక్తినిప్రా

~~ప్రకారం~~ సాంధ్య ప్రా త్నవంతి వై వ సాయుజ్యముక్తిః
 తాత. ఏ ఎవరు మత్స గుణ ధర్మ స నిర తాః సా సగుణోపా
 సన ముం గు నిర తాః నిశ్చల లా తె:వారు ప్రమర కౌట
 తత్ ప్రమర కౌట సాయముగే త ధర్మబలా త్ ధర్మ
 శేషమువలన సాయుజ్యో సాయుజ్యముక్తిః సా
 ప్రా త్నవంతి = పొందుచున్నారు. వై వ అనె సాయుజ్య
 ముక్తిః : సాయుజ్యముక్తియనగుదును.

ఇతిముక్తికోపనిషది

“సాయుజ్యోద్ధావః సాయుజ్య మితి.”

సాయుజ్యోః = జాతే శ్వరులయి ద్ద తియొక్క భావో క్తూ
 దుకొను ధర్మము సాయుజ్యో సాయుజ్య మనగుదును
 అనఁగా జివ్రుడు అగవ దానం దము తొ సాటియ
 గుసం తొ షమును బాండు ఓయనుట.

౧౬. ఈ చతుర్విధముక్తికాధారంబగు

సారాయణశ చ్ఛార్మ విహరముట్టము.

వ. ఇవిధమున

క. సారాయణయ సు సామము

అహరి సుజంబి చ్ఛుమండ అహి పామరు లా

సారాయణని దలంపక

అహారంబగునరకములను గూలుకురహహా!

లక్ష్యము:-

జ్ఞాన సారాయణోతిసామోస్తి వాగస్త్రివనవత్తిగ

తథాపినరకే ఘోరే పతంత్రితేత్తద జ్ఞుతం

టాక॥ సారాయణోతి : సారాయణయనెడి నామాకీ వాక్యము

అస్తి : కలదు. వశవత్త్రిగ : సాధనమయి యుండెడి వాక్ :

వాక్కు అస్తి కలదు తథాపి అయినను హమరులు

—అసామమును స్మరింపక ఘోరశయంకరమయినరూపవంతి

నరకేనరకమందు పతంత్రపడుచున్నారు. ఇతిసారదత్త

~~ప్రస్తుతమునాటికి~~ పతంత్ర ఇట్లగుట ఇది నిజము. అత్తర్కమ

ఇతిసారదత్తప్రస్తుతమునాటికి ,

వ. అనిన శిష్యుండగురు వరుసవలసికింటి ముతాళిత

కరకమయిండయి యిట్లనియె.

గి. దేశికేంద్రకరుణ దీపింప సారాయ

తా రజన్ శబ్దమునకునమరియున్న

సారసప్రహర్య మారసిత్రెలుపవ

సూరి సునులుమెచ్చ శుభముహెచ్చ.

వ. అనిన నయ్యార్యుండెట్లనియె.

గి. అచ్యుతండు విష్ణుడౌది సారాయణుం

డవ్వయాత్మ స్మార్తుడమయిడాధ్యు

డట్టి విఘ్నని గామమండోప్పుసారాంశ

మరల తెలుప బ్రాహ్మ కయినవశమే ?

గి. అయినచే తెప్పద మధు రుడొనతిచ్చి

యన్నవిధమున శాస్త్రమం దున్నసరణి

మిన్నగన్నట్టి ముది జనులెన్ననట్లు

శ్రుతులకిం బొప్పవినమయ్య శుభమెసంగ

గి. బొసగ బ్రాహ్మంబు భూత తమల భూతసంఘ

మందునుండు యర్థమయి యలరునివి

ధంబుగొనర నారా యసంబులకును

నవియె శాస్త్రోక్తి నారా యణిగొనె.

ఇందుకు సమాధానము.

వ. సరపదనారపద అయినపదంబులు మూడునుగూ

డి నారా యణియన శబ్దంబయ్యె నెట్లనిన సరతితి

సరః ఇట్లు సరతియనుభూతువువలన "సరః", యశువ

దంబయ్యె నా సరపదంబునకు వ్యాపకశాయిండుగుపర

బ్రాహ్మంబర్థంబనిపంబడు ఇందుకులక్ష్యము.

హే. సరతితి సరః ప్రోక్తః పరమాత్మ సనాతనః

టాక. సనాతనః నిత్యుడయిన పరమాత్మ పరబ్రాహ్మము

సరతితి హ్యపింబువాడు గనుక సరః నరుడనబడెను,

"సరాత్తజాతాని నారాణి" యను వ్యుత్పత్తివలన

టాక. సరాత్ పరమాత్మ వలన జాతాని ఏకాగ్రాని

అకాశాదిభూతములు పూర్ణిగవనుటచే నారాణియను
పదంబయ్యెకాంబర్ణిగవనరపదంబునకు పరమాత్మ అర్థం
బగు నారపదంబునకు అపరమాత్మవలయున
అకాశాదిభూతపంచకంబర్ణంబగు అట్లగుట నా
రాణి పూర్ణిగవైకాకాశాదిభూతములు అయిన
స్థానముయస్యవవనికొ సః వాఁడు నారాయణః
నారాయణుఁడనఁబడును.

ఇందును లక్ష్యము.

శ్లో. బ్రహ్మచిద్రూపం సర్వం నారాయణే స్థావరాణిచ
అయనం తత్పురావిష్ణోస్తేననారాయణస్త్రోతః
టాక. బ్రహ్మచిద్రూపం బ్రహ్మముమొదలగు చరాణిచరము
లును స్థావరాణిచ స్థావరములును అయనంబనా తొని
భూతములు అస్యవిష్ణోః ఈశ్రమహావిష్ణువ్రనకు
అయనం స్థానమనా తేన అపేతువ్రతేన నారా
యణః నారాయణుఁడని స్త్రోతం జెప్పఁబడుచున్నాడు
జితీస్త్రోతం ॥ దృశ్యతే శ్రూయతే శృంపివా, అంతఃకృతీతత్సర్వం
శ్రూయత్యుక్తం కింబజ్ఞగతస్సర్వంవా, పృగాణాయణః స్థితః జితీ
టాక. కింబతే ఇయనంతం సయిన సర్వం సమస్తమున
యిన యతః ఏ. జగత్ ౭౭ కత్తు దృశ్యతే చూడఁబడు
చున్నదో శ్రూయతే శృంపివా వినఁబడుచున్నదో త

తనిరవం అ సర్వప్రపంచమును అంతః క్షేపణముగా
బహిష్కర్తే యేలుపరి. వ్యాప్య వ్యాపించుకొని నారాయ
ణం శ్రీమద్గారం. మూర్తి స్థితః ఉండెను. ఇత్యు
పనిషది. ఇది యోగ ఆర్థము.

గి. వినుము జగత్కారణములు సహారుహంబు
వలెప నెవ్వని పొక్కిలికొలనులొన

జాడ మెనంగు. నారాయణుడనియు
సుమ్మియని తెలుసు. శాస్త్రము లిమ్ముమోలు
ఇందుకు సమాధానము.

నారాయణులనః నారాయణః ఇత్యుత్పత్తి
తాత నారాయణ జగత్కారణమయిన సహారుహము
నకు ఆయనంబు. ఇహ తుండగుట నారాయణః
నారాయణః నారాయణుడగుడెను.

లక్ష్యము.

శ్లో. నారం సహారుహం ప్రోక్తం జగద్యోనియమం పురా
యస్యనాథో సముత్పన్నం సనారాయణాభ్యుత్పత్తే.
తాత. జగద్యోనియమం జగత్కారణమయిన సహారుహం కమలము నారం నాగమని ప్రోక్తం చెప్పెను.
దిగది. తత్ ఆకమలము యస్యవని యొక్క
నాథో నానియందు సమాత్పన్నం పుట్టినదో సః

నాఁడు నారాయణఁగి నారాయణుఁడని దీర్ఘవ్రతే
 చెప్పఁబడుచున్నాఁడు ఇతిశ్చైత్యతః. ఇతియే - ర్థము.

గి. భువనములకన్నముందుగా భువనములను
 కరముగల్పించి బ్రాహ్మిండు కడవాములను
 నిల్పినాని ట్టెనెవ్వఁడొ గొరితీయందు
 నతఁడెవ్వఁడొ నారాయణాంజయముగకు
 ఇందుకు సమాధానము:-

నారాఁగి ఆయనం యుక్తః సః నారాయణఁగి ఇతి
 వ్యత్యక్తిః త్రిక. నారాఁగి కడకములు ఆయనం
 స్థానము యస్య ఏవని తో సఃవాఁడు నారాయణః
 నారాయణుఁడనఁబడును.

లక్ష్యము.

శ్లో. ఆ పో నారాయణః త్రిక. ఆ పో వై నరసూనవః
 తాయదస్యాయనం పూర్వం తే నారాయణస్త్రోతః
 ఇతిమనుస్మృతేః త్రిక. ఆపః కడకములు నరసూన
 వః నరః నరులకు సూనవః కారణములు త్రికః
 ఆ కడకములు ఆస్య ఈశ్రవః పూర్వమునకు
 ఆయనం స్థానము వేన ఆ పో తుచ్చతే
 నారాయణః నారాయణుని యుక్తం చెప్పఁబ
 డుచున్నాడు మఱియును.

శ్లో. అపయే వస సర్వై హ తాసు విర్యమహంశృజన్
తదం దమభవద్దైవం సహస్రాంశు సమప్రశం

టాక. అదౌ ప్రప్త్యిండముయొక్క సృష్ట్యాదియందు
అపజీవ ఉదకములనే సర్వ సృజనెను తాను-అ
ఉదకములయందు విర్యం విర్యమును ఆహంశ
జన్తీ అనెను. తత్తే ఆ విర్యమును హైమం సువ
ర్ణవింశతమయినటువంటియు సహస్రాంశు సమప్రశం
సూర్యుని ఇంగి నెవ్వ ప్రకాశించుచున్న అండం ప్రా
ప్త్యిండము అభవత్ అయెను. అప్రప్త్యిండము
ఉదకాంశులముగా నిలిచి యుండెననుట అర్థమి
టునుటకై అజాండములకుం ది మూడు ఉదక సృష్టి
స్థాయంబడియె. ఇతిమనుస్మృతిః.

క గారాయణశ్చార్ధం

చారిత్రిన నేకవిధము లేర్పడసభలన్

సూరిజనంబులు విదాన్

సూరిని తత్తక్తి నెప్పుడు సాధితుకాగి

వ. అనిగ శిష్యుండిల్లనియె.

గ. తనరు గారాయణం శ్చార్ధార్థభోధ

గలుగజేసితివింక సత్కరుకామిం

భగవదక్షింత్తరామం త్రోవవ్వదివ్వ

పరమ తత్వం యితైర్లపే గురువకేణా!

వ. అనిన న ద్వేషకా శ్లోకం యిట్లనియె.

గ. యాత్తూరుశ్రుంధ్రసురనరశ్రుతేతికెల్ల

మోరసంసారవిషరాశినినొరకంబు

భూరిమంగళమంగళములకునెలవృ

సుమ్మిగారాంబునొచ్చిత్తరిమ్ముమెరియె.

గ. తిమహరిమంత్రమంత్రార్థమరసినిబిమ్ము

బలుకళకళంబెవేనోళ్లుబలువకెరియె

నీయినదెప్పెదశ్రుతిగహరియముననెరిసి

కొంతొలొగొంతవినుమానినంతదీరె.

అత్యయము.

శ్లో. సారాయణాయనమతిత్యయమే సత్యం

సంసారయోరవి. సంహారకైకమంత్రం

శ్రుణ్వంతంభవమతయోమంగయోస్తరాణాః

ఉత్తైస్తరాముపదిశామృహమూర్ధ్వబాహుః

టాక. సారాయణాయనమతిత్యయమే సత్యం

యని అయిమేవ ఇది అయ్యేవే సంసారయోర

విషసంహారకైకమంత్రం సంసార సంసారమనెడి

యోగీరభయంకరమయిన విష విషముయొక్క

సంహరణ సంహరించడమందు వికముజ్యమయిన
 మం త్రుంమం త్రుమను ఇవ్వమ తయః . ఇవ్వమం
 గళప్రదమయిన మతయః . ఇ ట గలి గినటువంటి
 యు . అస్తరాగాః . అస్త్రాశంపజేయబడినరాశి
 కోరికలుగలిగిన మునయఃమయినలు శ్రుణ్బాతం
 వినరుగాక సత్కం యదార్థము. అముంఈమంత్ర
 మునం ర్శర్కాగాహనః వెయ్యి పయికైత్రిపిలిపెడి
 అహంశేను ఉచ్చై, స్తరాం మిక్రలియు ఉపది
 శామి ఉపదేశింపు ముగ్ధాను, ఇతిసారసింహపుగాణ
 గి. ప్రణవము నమః పదంబుసారాయశాయ

మనునివలించగలదతిరుమంత్రమయ్యెననును
 శ్రుతంబున్నుతులునం శాస్త్రములహితవుమెరయ
 బలుకు మున్న, వివినుమ య్య ఇ ద్రికరిత

లక్ష్యము.

శ్రు. ౨మితే త్యశ్రవ్యాహరేతే నమ ఇతి పశ్చిత్
 నారాయణాయో త్యుపరిష్టాతే ౨మిత్యేతాత్మరం
 నమ ఇతి ద్వేత్తరే నారాయణాయోతి పంబాత్మరాణి
 పితర్వై నారాయణాణాం స్వాత్మరం పరమశ్శ్రేతి
 అనుబ్రువస్సర్వమాయురేతి వింశతీప్రాణాపత్యం.
 రాయస్త్వీషం, గాపత్యం, తత్రో ముతత్వమశ్శుతే

తతోమృతత్వమశ్నతే (ఇత్యధర్వణశిషోప
నిషద్ది) "అతే"

ఋమిత్యగ్రాహ్యహోతే ఆగ్రేముందుగా ఋమితి
ప్రణవమను వ్యాహోతే ఉచ్చరించవలెను నమశ్నతి
పశ్యతే అనంతరమును నమశ్నతి నమః అనియు
నారాయణాయేత్యుపరిష్టాతే ఉపరిష్టాతే ఊహిదను
నారాయణోయేతి: నారాయణోయయనియు ఉ
చ్చరించవలెను. ~~ఋమిత్యేకాత్మరం~~ ప్రణవమనెడి
యొకయత్నరము నమశ్నతి క్షేత్తరే నమఃయను
నదిరెండత్వరంబులు నారాయణోయేతి వంశాద్భూ
తా నారాయణోయయనునది అయిన తత్వరంబులు
పితక్షేత్తరాయణోయేతి ~~నారాయణోయేతి~~ త్వరం పదం
పితత్ క్షేత్తరే ఇదే నారాయణోయేతి త్రయస్థానా
యణమూర్తియొక్క అష్టాత్వరం పనిపాది అత్వ
రములుగలపదం మంత్రము.

౨౧. మంత్రోపదేశ ప్రాప్తిమాత్రోన్యవ

ఫలవిహారఘట్టిము.

౧. ఇలను నన్ను త్రయహిమల నెన్నదరమె ?

త్రవణమా త్రయైతే హిమల నెన్నదరమిదివిది

గలశుభంబులచేకొనగలుగుననుచు.

నిగమములదెల్పుచుండు నిర్మలమెరయ

శ్రీ సత్య సినక్రూరము:

శ్రీ. యోహానానాయకానిర్లు పూర్వం పదమూర్తి
తన బామ్ర తత్వమశ్శుల్కే.

యోహాన్ బై నానా అంశాః మూర్తియక్రమే ఆష్టా
త్వరం వినిమిదియత్వరములుగల పదం మం త్రామును
అశ్చేతి గురూపదేశమనుజూండుచున్నాడో సః
వాఁడు. అనుష్టంభః పఠించుచున్నవాఁడయి సర్వం
సంపూర్ణమయిన ఆ ముంశితో యుష్మమునం
పతి హిండుచున్నాడు మఱియు విందతే ప్రాజా
పత్యం బ్రాహ్మ్య త్వమును విందతే హిండుచున్నాడు
రాయ స్తోమి పంశేపి త్వం రాయస్తోమి పం. కువేరతు
ల్యధనసంపత్తియు గోపత్యం ఇంద్రతుల్యద్రుభు
త్వమును, అమృతత్వం : యోత్వమును తతః ఆ అష్టా
త్వరమంత్రోపదేశమువలన అశ్మతే హిండుచున్నాడు నిరూ
ధికాజితవేదపురుషుఁడు తిరిగి వెప్పుచున్నాడు తత్రో
మృతత్వమశ్మతఇతి ఈ అష్టాత్వరమంత్రోపదేశ
మును జూందినవాఁడు నిజముగామోక్షమును జూండుచున్నాడు
ఇత్యధర్వణ శికోపనిషది.

ప. అనిజాతం యా మధువరం యదంజాప్యతి యా

త్వరమం త్రంజులకుంగల వా బాధ ర్థంబె జింగింపం దలంచి
మఱియునిట్లనియె.

3. గారాయణపదమాశ్చమ

భరా త్కలుమెచ్చమున్నుడెవిపితినిహ్లాడె

గారాయనమఃపదముల

కారితినెహోధపరత్తునదివినుమయ్యారా'

గీ. ప్రణవమగుబాజమునకెన్నప్రత్యగాత్మ
యనఁగవురుషుండనంగనాయశిలిభూత
వితతియననిశ్చరుండనవిశ్వమనఁగ
బ్రహ్మమనఁగనువాచ్యమయివసుధనలరు.

లక్ష్మీమః:-

ఓమితిబ్రహ్మ ఓమిదస్ససర్వం ఓమిత్యేతత్తదత్వరమిదమితితైత్తిరి
యోవపభసిషది॥ ఓమితిబ్రహ్మ ప్రణవమసేదే బ్రహ్మయమితికదగ్
సర్వం ప్రణవమసేదే పరిదృశ్యమానమగునిసర్వప్రపంచమను ఓమితిప
తదత్వరంకదంప్రణవమసేదే త్వయరహితమయినయితామంత్రబాజము
మఱియును:-

శ్లో. ప్రణశ్నోహి పరంబ్రహ్మ ప్రణవత్తు పరస్మైతజ్జితీస్త్రితిః.

టా. ప్రణశ్నోహి ప్రణవమే పరబ్రహ్మ . పరబ్రహ్మము ప్రణవత్తు
ప్రణవమే పరఃస్మైతః ఉత్తమోత్తమముగాఁ బ్రభుఁబడినది.

ప్రత్యగానందంబ్రహ్మశూరుషంప్రణవస్వరూపం ఆకారఉకాః

సోమకార ఇతి తానే కథా సమభవత్త్రైతదోమితి పూర్వో
శ్రుతిః॥ టాక॥

ప్రత్యక్షః ప్రత్యేగాత్మ అయిన యివంతియు. ఆ సందం అభింధా
సందమయిన యివంతియు పూరుషం పూరుషుడయిన యివంతి
యు బ్రహ్మ పరబ్రహ్మమే యివంతి ప్రణవ స్వరూపం ప్రణవ
మునకు స్వరూపము అకార ఉకార మకార ఇతి అకారము
ఉకారము మకారము తానే కథా సమభవత్త్రైతదోమితి,
తాని ఈ వర్ణ త్రయము ఏకడా ఒక్కటిగా సమభవత్తే
కలుసుకొన్నవయి తత్తే అదే యితి ఉంకారమనేది
బాహ్యమయెనని, విశేషించి ఈమంత్ర బాహ్యతా సవ
లన గలుగు ఫలము సుఖైష్ఠ్యముగ్ధాదు.

శ్రు. యముక్తా ముచ్యతే యోగి జన్మ సంసార బంధ గాతీ
ఇతి పూర్వోక్తా ధర్వణ శ్రుతిః.

టాక. యం ఏ ప్రణవమును యోగి ఇక్ష్వాగ్నైరాగ్న
ములుగల పూరుషుడు ఉక్తా అపియి జన్మ సంసార
బంధ గాతీ జననమరణ సంసార బంధమువలన సుండిముగ్ధ
తే విడువబడుచుగ్ధాడు వాడెముక్తుడనబడును.

అట్టి యీ ప్రణవమే గాఠాయణా మ్హిత్వేనామంత్ర బాహ్యము.

గి. ఆయమును చతుర్థికా పరాత్మనికార

కనుచువా చ్యమమదు నరయనమయ

సంగనర్థమగును సతజనానందాప్తి
కారణంబుటంచు భర హృదయ.

• లక్ష్మీమూ. "సమః స్సంపత్తిహేతవే" ఇతిమంత్రయామశ్చ

క. సమయసత్వంపదవాచ్యము

సమరగనారాయణయనోనగుతత్త్వదవా

చ్యమంవిగుమాయయసంగను

సమరసమగు ససివదార్థ సంగతినాప్పున.

వ. అసిహృదింబుమతియునిట్లనియె.

క. నారాయణమంత్రార్థం

బాణితినెఱింగి భక్తిసెప్పుడుగొలిచె

భగులకుఁగలుగుఁజప్పక

వారణరథహయచయంబుపైకుంఠంబున.

క. అనవినిశిష్యుండనియెను

మనమునసంత్రాప్తమొప్పమహితంబును

మనురాజార్థముదెప్పితి

వనఘోషినుఁజూగడఁజరమెయజునకునయినన

వ. అసింహుల్లుగురువరుని బ్రశంశించుచుఁ బ్రకర్త

ణఘోరవకంబుగా సమసాగ్రంబు లానల్చి కరకమల

ఘటితనిటలతటంబు యిట్లనియె.

క. హరిహరహరణ్యగర్భులు

కర మొప్పగ ననగుంఁజ నడతేర్చుటకునే

జొరలంచువిందువారిలా

హరియొకఁడెట్లయ్యెగాధుఁడంతకుఁజెప్పమా
వ. అనినగాచారుఁడిట్లనియె.

—౨౨. త్రిపాంసారాయణ సర్వకారణత్వ
సర్వమయత్వ సర్వేశ్వరత్వ సర్వపరిపూర్ణత్వ
నిత్యత్వాదివిహారణఘట్టము.

క. ఒక్కడెరాజంతటికిని

పెక్కులుతేరిదియునిజము వినుమావిష్ణుం

డెక్కడజూచినచక్కప్పక

నక్కడనేతొలచుచుండునంతకుదొరయై.

వ. అట్లుగుటంజేసి.

క. గారాయణుఁడగిలాత్మఁడు

గారాయణుఁడగిలమనకు గాధుఁడుదలవ

గారాయణాంశమగిలము

గారాయణుడేసదాత్మగానావిధులనే

ఇందుకులక్ష్మ్యము.

“సహస్రశౌర్యం దేవం విశ్వాత్మ విశ్వశంభవమిత్యైది

శ్రుతేః” ఇందుకుదాహరణార్హవాక్యసంప్రహము.

సహస్రశౌర్యం సహస్ర సంఖ్యలేసి శౌర్యంశిరస్సులు

గలవాఁడును పరమపదమోక్షస్థానముగాను తెలియఁదగినది. విశ్విత్తం సర్వద్రుత్వనయును విశ్వశంభువం
 జగదానందతరుఁడును విశ్వం జగద్రూపుఁడును అయిన
 నారాయణుడనే దేవం సర్వోత్తమంసి అత్మరం నాశశంఘం
 తునిగాను పరమం పదం మోక్షస్థానముగాను తెలియఁదగినది,
 విశ్వతః జగత్తుకంటె నిత్యం నిత్యునిగాను పరమాం
 ఉత్తమంసిగాను నారాయణం నారాయణుడనె హరిఁ
 శ్రీమహావిష్ణువును విశ్వంపూర్ణునిగాను తెలియఁదగినది.
 ఇదం విశ్వం ఈ సర్వజగత్తును పురుషుఁడవ విరాట్ప్రభుఁ
 డయిన నారాయణుడేను. తద్విశ్వం—ఈ జగత్తును
 ఉపజివతి : రక్షిణేవాఁడు విశ్వస్య జగత్తుకు పతిఁ
 ప్రభువును—ఈ త్రైశ్వరం—ఈ త్రైశ్చల్యలకు ఈశ్వరం
 రత్నరంఁడును శాశ్వతం నిత్యుఁడును అచ్యుతః
 నశించనివాఁడును శీవం మంగళకరుఁడును అని, నారా
 యణం నారాయణుని మహాస్థైర్యం మహత్తేజానా
 తిశయమువలన స్థైర్యం తెలిసికొనఁదగినవాఁడు. విశ్వా
 త్మానం సర్వాంతర్యామియు పరాయణం ముక్తిస్థానమును
 ఈ నారాయణుడేను. నారాయణ పరః నారాయణు
 డనేపరమపురుషుఁడు జ్యోతిః. తేజోరూపుఁడును
 నారాయణః నారాయణుడు పరః—ఈ త్కై పరాత్కై

స్వరూపుడును నారాయణుని పరంబ్రహ్మచార్యుని నారాయణుని
 నారాయణుని పరంబ్రహ్మచార్యుని మును తత్త్వం
 యథార్థమును నారాయణం నారాయణుడేను. సర్వం
 జగత్ సమస్తప్రపంచమును కించితే తా ద్విగాను భృశ్య
 తే చూడబడు చున్నదియు శ్రుత్యంబున తేపివా వినబడు
 చున్నదియు యతే పదికలదో అదియంతయు
 నారాయణుడే యదియు అంతః బాహ్యంబును బహిష్ట
 బాహ్యంబును తత్త్వంబును అసకలమును వ్యాపి వ్యాపి
 చ నారాయణుని శ్రీమద్నారాయణమూర్తి స్థితః ఉన్నాడు.
 తత్త్వంబుర్కర్తృయోగిని పరిచితి. 1

వ. అనిన శిష్యుని డిట్లనియె.

గి. ధాతృమంజులెల్ల హరిపరతం త్రులనుచు,
 దెచ్చి తివిమున్నున్ను హరి తీర్థపాదు,
 దేను సర్వంబునుంటివదెట్లుగాను
 పద్మలీలనుడయ్యెనో వలుకుమయ్యె

వ. అనిన నారాయణుని డిట్లనియె.

గి. మృ ధ్మతః (దలచమృత్తికయయినట్లు
 కార్యకారణముల కవిమిత తన
 హరియె సుఖి శివుడు నంబులు భక్తుడును
 సర్వభూతములను సాధుతిలక.

వ. మఱియును.

సీ. జలధిలో జలములు జలధరములుదెచ్చి

ధరణిపై విడుచునంతటిను వాటి

వన్నీ దళకంబుని వాడుదురదికొండ

కొల్వలజూత్తునకొల్వనిర

టందు రవ్వియు గంగయందు చేరినవహి

గంగోదకంబుని ఘనతనెత్తు

రవి^{శే}యును పటి కంధినమరగూడిననాటి

జలధిజలంబుని పలుకుచుండు

రిట్లుగా చుట్టినట్లనెట్లనగానిమ్ము

మొదటి జలమగాదె? తుదకుఁజూడ

నట్లైతెలిసికొమ్ముహరియెసర్వంబుని

సంశయింపనేల? జడతనొంది.

లక్ష్యము.—

శ్రీ. బ్రహ్మే త్యోధ ర్వణ శిరః. యక... బ్రహ్మణా రాయణః.
సత్యలోకముమొదలుకొని దిగువ నుండెడి సతల లోకము
లకు ప్రభువగు చతుర్భుజుఁడు నారాయణుడేను.
శత్రుశ్చనారాయణః స్వర్గమర్త్యపాతొ శ్చలోకములకు ప్రభు
వయిన దేవేంద్రుఁడు నారాయణుడేను శివశ్చనారాయ
ణః వైలాసమునకు మొదలుకొని దిగువ లోకములకధికారి

తియయిన శివుడును నారాయణుడేను. దిశశ్చ
 నారాయణః చక్రులును నారాయణుడేను. అదిశ్చ
 నారాయణః. శ్రీం దివయిన యీ అపి ద్యౌ పాదము
 ను నారాయణుడేను అంతర్బహిష్తనారాయణః
 ఈ నాల్గు పాదముల సైవల వెలుపల నారాయణుడేను
 సర్వ వ్యాపకౌ నారాయణః అంతర్బహిష్తపిండవాడు
 నారాయణుడేను. నారాయణ ఏవ నారాయణుడే,
 ఇదే సర్వం ఈ సర్వప్రపంచమును మేతే ఏది భూతంగద
 చనో యశ్చ ఏది భవ్యంగదవఃసో వసున్నో అవియ
 న్నియు నారాయణుడేను. నిష్కళంకః కళంక రహిత
 డును నిరంజనః మయా తోయో డును సర్వకల్పః వికార
 శూన్యఢును సరాగర్భతః నామరూపవర్జితఢును శుద్ధః
 పరిశుద్ధఢును దేవో న్యయం ప్రకాశఢును ఏకః ముగ్యఢు
 ను నారాయణః నారాయణుడే స్మన్మన్ ద్వి త్రియోస్త్రి
 శ్రుమన్ నారాయణ మూర్తి కం టి మణివతః డెవ్వఢు లేడు.
 ఇత్యధర్వణో పనిషది. అట్లగుటంజేసి॥

అవతరణికే॥ మూలకందం మంకుందం అనునట్లు లీయ
 విద్యపాదంబునకు త్రిపాన్ నారాయణుడే మూలకారణు
 డని తెలిసి కొనిన జీవుడు భగవత్ప్రభువు డగుచున్నాడని
 చెప్పుచున్నాడు.

గి. హరి యోజగములుజిగములాహరియయగ్గుచు

నైతిగి నేపించు సొంధులింపె నయ వరమ

పదముజేరుడు రిహళిత పదవిసనుభ

పించి సత్కృతి దిక్కులు మించిబరువ,

లక్ష్మణము, పూర్వోక్త పరిష్కారముగాను నానాయక

అచరప్రవృత్తియు తెలిసియుండును అధికుండును అయిన

ప్రభువు ఎందును లేదని ఏవం ఈ ప్రకారముగాను కల్పింప

ఎవడయిననె, వేద తెలియుచున్నాడో సరివాడు విష్ణు

దేవ విష్ణుస్వరూపుడై భవతి అగుచున్నాడు ఇతిపూర్వో

క్తాధర్వణశిరః

అతభగవదవతారప్రమేయఘట్టము.

గి. ఇట్లు జెప్పబడిన యీ మహావిష్ణుండు

యంగయంగంబునందు నిగమధర్మ

పాలనంబుకొనుట బహుపరాక్రమమొప్ప

నవతరించుచుండు నమరులలర,

లక్ష్మణము:-

ఉంకింపు ॥ ధర్మసంస్థాపనార్థాయ సంభవామియగేయగే,

యాక. ధర్మసంస్థాపనార్థాయ ప్రతిష్ఠాతులయందుడైపు

బడిన ధర్మములను నెడకుండకాపాడుటకు యుగేయు

గే ప్రతియుగమునందును అహంనేను సంభవామి అవ

తేరించుచున్నాను, ఇతిభగవద్వచః, అగస్త్యో
వ. అట్లుగావున,

గి. భగవదవతారములకొప్పుభవ్యగామ
పంక్తికాభగవంతుడైవాచ్యుడగుచు
దెలిసికొనుచుయ్యకెమ్మదిదిటమమెటయ
నట్లదెలిసిననిర్వాణమందవచ్చు.

వ. ఇట్లుగుటజేసి.

గి. భరణిమచ్చాదిసకలావతారములను
భక్తివైరాగ్యభావముపరిధవిల్ల
గొలిచిపొందుదురపవర్గమలఘుమహిమ
మేనివిధులెల్లనిష్ఠానుమతిజేలంగ.

వ. ఇదియునంగారే,

అవతేరిణిక॥ భగవద్భక్తిచౌతసకలసత్కర్మలఫల
ముగలుగుచున్నదనిచెప్పుచున్నాడు.

గి. సర్వవేదములందునుసర్వతీర్థ
యాత్రలందునుజూపుడునట్టిఫలము
హరినిదలచినగలుగునంచలఘమనిగమ
వితనిజూధించునెఱమిదివిమలహృదయ.

లక్ష్మీమం.

శ్రు. సర్వవేదేషుయత్పుణ్యంసర్వతీర్థేషుయత్ఫలం

తత్త్వలంఘనమును పూర్తిగా తిరస్కరించినదిగా నున్నది.
సంఖ్యవందనే ॥ ఇతి శ్రుతియనునందుకు సమాధాన
ము ॥ బ్రహ్మగ్రాహక సృష్ట్యాదిని సకలవేదములకును సంబంధ
ల సారాంశముగా జేసిరినది మంత్రమునంగ్రహించి సంఖ్య
యందును పొందినది ఓకము సంఖ్యవందనముగూర్చు
డియె. వేదములప్పుడ భగవంతునియనువారు లేకుం
డుటంజేసి యందుగల కొన్ని శ్రుతులు విభిన్నములయ్యె
నట్టివి భిన్నభావములయందుగల కొన్ని మంత్రములు
భిన్నములుగాఁ జూడఁబడినను ఇవి శ్రుతిమంత్రము
లుగాఁ జెలియుమని తెలిసిన సాధువులచేఁ దెలుపఁబడు
చున్నదందువలన నందుని శ్రుతినుదహరణముగాఁ జేర్చి
కానబడియె మఱియు.

అవతరణిక ॥ ఏదేవతకు సమస్కరించిన ఆ సమస్కర
ము శ్రమగ్నారామణామూర్తికే నందు నని చెప్పుచున్నాడు.

గ. సకలదేవతలకు సద్భక్తియొక్క

ప్రకృతి లెల్లవారికి ముట్టుననుచు

శ్రుతులుబలుకునదియు మఱి దలంపఁగలేక

భేదవాదములకుఁ జెనఁగఁదగదు.

లక్ష్యము:-

సర్వదేవతమస్కారః కేశవం ప్రతిగచ్ఛతీతి సంఖ్యవందనే

వ. అట్లు చెనంగుండలం చినను.

అవతరణిక॥ మతభేదబుద్ధి నం దినను — ఆయా దేవతా
రూపమునాత్ర శ్రహరియె లోగుఫలము నిచ్చుచుండునని
చెప్పుచున్నాడు.

గ. తైవ శాత్రేయ మగ్గులలో జగతి నరయ

నేమతస్త్వైదు ప వేల్పు నెల మిఁగాలుచు

నతనికారూపమున శ్రహరి నెలంగి

తనినఫలమిచ్చు సర్వాత్మైదుగుటజేసి.

— గ. అనన్య శరణ్యత్వజన

ప్రచార యుక్తము.

వ. అట్లు. గ.॥ నెడిడిఫలమార్గముల నం దినెడినపదట.

దిరిగింపు విచేరుట దియెమి తెరువటంచు

నితరమును నోసి హరిఁగా వ్చి నిత్య సౌఖ్య

పదము నం దెద రనఁములు ముదమెసంగ.

వ. అట్టి పరమభాగవతొ గ్రగణ్యులు.

స. పాణిలోచన జిహ్వాపాద నేత్రఃశ్రోత్ర

మూర్ధనాశీకముల పుట్టుక ప్తలము.

పృంధగికాక్షుని పూజించుట విషయం

దర్శనం తనవమనెదనరుచుండు

హరిగుణగీర్తనలమరచేయుట యవ్య

తొని మందిరంబుల త్రొవఁజెనుట

అగవత్పదంబుజి యుగముదలంచుట

విశ్వంభరుని కథ ల్ వినుచు నుండు

ముదముచెన్నుండ శౌరికిఁజ్రొక్కులిడుట

శ్రోధరాద్రిత ఘనతొలస సువాస

నలనుగైకొనుట వియె పో దలఁపననుచు

నట్లునర్తురు ముక్తికై యభ్యవరతము

“ లిక్ష్యము”

శ్లో జిహ్వాకొత్తయకేశవమరరి పుంసే తొగదశశ్రోధరం

పాణి ద్వంద్వ సమర్చ యూచ్యతే కథాశ్రోత్ర ద్వయత్వం శ్రుణు

కృష్ణం లోకయలోక సద్వయహరే ర్నచ్చాన్యాయుక్తాలయం

జిహ్వాప్రవాణమతేంద్ర పాదతొలసం మూర్ధ్ని నమాధో త్పజం,

తొత్పర్యమః-

కేశవుని జిహ్వయండు గొర్రెనఁజేయు ~~నీతి~~ మనస్సునొత
మరాంతకుని భజింపుము. కరమునె శ్రోధరుని యూజింపుము
శ్రోత్రద్వయమునె శ్రీమహావిష్ణు కరి త్రవయిను వినుమునె
త్రద్వయమునొత కృష్ణుని జూడుము, శ్రీవిష్ణు పుయొక్క
పాదపద్మస్థానమును గూర్చి వెళ్లుము, శ్రీమహావిష్ణు పు
యొక్క పాదమంద్రుతులని దళమను శిరస్సు నందు
చుకొనుము.

వ. అందు గారూడ అత్తండగు పురుషుని నిరంతరపు
త్రినేత్రునిగింపెద సావధానము త్తండవయి యాకర్షింపుము.
స॥ ఇత్రయోగ విహార పావన పృథ్వీయందు

మేను త్రొనని త్రొన మెలఁగునపుడు
హరికింకరుండగు మనదరియ విభవపేర
పనుతెల్లఁజేయు సమ్మతము జాదవ,
జీవాత్మబుద్ధి త్రొననవేళ నతఁడు దన్
హరిదివ్యతేజోంశమని తెలంగు,
దనరనిత్యనిత్య తత్త్వప్రజ్ఞోద్ధయయి
హరియవిశ్వంబుని యలరుచుండు
నిర్మల హరిపరతంత్రుడై యిహ సుఖంబు
తుష్టమనియెంచి సాధులత్రొడఁగూడి
శ్రరమావిభవత్క భల్ జెప్పికొనుచు
బుచ్చుచుండు సుకాలంబు బుద్ధులమెచ్చు.

లక్ష్యము:-

శ్లో॥ కేహబుద్ధ్యాత్మ దాసోహం జీవబుద్ధ్యాత్వ దంశకం
— ఆత్మబుద్ధ్యాత్వ మేవాహం ఇతి మేనిశ్చలామతిః.
టాక॥ కేహబుద్ధ్యాత్మ = కేహబుద్ధులచేత తత్వ దంశకం మీ
యొక్క అంశకలవాడను. ఆత్మబుద్ధ్యాత్మ ఆత్మబు
ద్ధులచేత తత్వమేవాహం = గావేసేను, ఇతిః అని

మే = నా యొక్క నిశ్చలమతిః = నిశ్చయమయిన అతి
ప్రాయము, ఇదియునుగాక॥

గీ. పృథవి ప్రారబ్ధవశమునఁజూండునట్టి
సుఖముదుఃఖమునకు విక్రే సౌక్ర డెప్పుడు
గలుగువేళల హరిభక్తగణముతొండ
నిష్ఠమృష్టాన్నమును భుజియించుననఁను॥

లక్ష్యము:-

శ్లో॥ ప్రారబ్ధం పుష్కటి వపురితి నిశ్చిత్త నిశ్చితః
భక్తిజ్ఞానవైరాగ్యశ్చ భగవదర్పిత బుద్ధిమాన్.

టాక॥ వపురితః = పురితము ప్రారబ్ధం = గూర్వజన్మకృతకర్మ
పుష్కటితిః = పోషించుచున్నదని నిశ్చిత్త నిశ్చయించి భగ
వదర్పితబుద్ధిమాన్ భగవంతునియందర్పించిన బుద్ధిగల
వాడు, భక్తిజ్ఞానవైరాగ్యైః = భక్తిజ్ఞానవైరాగ్యముల
చేత నిశ్చితః = నిశ్చయించుకొన్నాను.

గీ. శాస్త్రవాదంబునకు బుద్ధిజనఁగనక
భక్తి వైరాగ్యవిజ్ఞానపరులఁగూడి
భగవదర్పితముగ సిరువ వరలుచుండ
భుజిని హరిగోష్ఠిగా యువు బుచ్చుచుండు

లక్ష్యము:-

శ్లో॥ అత్మజ్ఞాన విహీనంతు త్రైర్కం తద్వైరవం నయేత్.

టాక॥ యతే = పితర్కము అత్తయ్య న విహి గం = గురుసే
వచాతే నాద్రించుకొన్న అత్తయ్య ను అంతలే నివోయనేగా
వేదాంత శాస్త్రము తెలుగునుండి కొనగది తత్త్వార్కం
అత్తర్కము రొరమ రొరవమనే పేరుగలనరకమును
నయతే = పొందినది . ఇతి పండితవచః.

వ. మతియును ప్రసాదయకా తొట్టలవారురచించిన సత్తమ
తరంగమునందు (గల కర్తన లోని చరణము:-

“ నిశ్చితమశేష నిగమాంతవస్తాః

యత్తత్త్వమిత్యశీల సారమనుషాంతేః

తర్కశతకైరపి దృష్టైకరసమాద్యం

భరమతిగమ్యమవధారయేన త్యం

అద్వయమిందితమశేషజగదాదియత్రన

అగత్రితయమాస్థమనంతే.

తా. వేదాంతవచనములచేతను అశీల సారానుషాంతమ
యిన తర్కశాస్త్రములచేతను, పితత్త్వము నిశ్చయం
పఱచినదో, పయనంతనియందు అగత్రయము ప్రతి
స్థానిపఱచినదో అశేషజగత్తునకుమూలమెదియో అది
యేం... స్వరూపమును ద్వయరహితమును ఇందిపఱచ
నిదియును నగు భరుని నిశ్చయంబుగ గ్రహింపుము.
వ. అనిన శిష్యుండిట్లనియె,

గి. కాండజ్జిలరామకృష్ణాదులందున్న క్రి
 నమరఁగొల్పరు గాండజ్జివ్యక్తతత్వ
 మరయుచుండురు వారిలో నదికూతెవరు
 తెలుపగదవయ్య గురువర్య భజయార్చ !

౨౫. సగుణనిర్గుణతారతమ్య

విచార ఘట్టిము.

గి. అనిన విని గురుడనియె నోయమలహృదయ.
 ఇక్ష్వాకేదేవదేవుని రక్తి దనరఁ
 దలఁచువారెల్ల యొగవిత్తములటంచు
 నెఱుఁగుటాపుగు హరికేపుడిష్టమిదియె

లిత్తము:-

శ్లో. మయాభ్యవేశ్యమనెనాయేమాం నిత్యయుక్తైః ఉపాసతే
 శ్రద్ధయా పరమోపేతస్త్రామేయుక్తతమామతాః

టీక:- పాశకులు మయి : నాయందు మనః మనస్సులు
 అవేశ్య : ఉంచి నిత్యయుక్తైః నిరంతరసమాహితచ
 త్తైలయి పరయాడి త్రాష్టమయిన శ్రద్ధయా శ్రద్ధ
 జాతీసు ఉపేతాసంతః కూడినవారలయి మాంసము
 ఉపాసతే : భాగముంచేయుచు న్నారోతే. వారు యుక్త
 తమాః మిక్కిలి యుక్తలయినవారలని పేరొనకు
 మతాః : గుఱులు (ఇతి భగవద్భావః అన్త్యో))

వ. మఱియును.

గీ. భక్తి సాధన జోధల బడయువారు

సొరిది సొరా యణుని యందె జాత్తురయిన

క్షేతరమగు తేజ్విధ కేవలముగ

నదియునెట్లన్నవినుమయ్య ^{జ్ఞు} నతులక్షైర్వ

లక్ష్యము:-

శ్లో. యత్వత్తరమనిర్దేశ్యమవ్యక్తం పర్యపాసతే

సర్వత్ర గమయంత్యంకూటస్థమచలం భ్రవం

టాక. యతే = ఎవ్వరయితే అత్యంతం గాశరహితమయిన

ట్టియు అనిర్దేశ్యం నిర్దేశింపఁగూడనట్టియు అవ్యక్తం

రూపాదిరహితమయినట్టియు సర్వత్రగం అంతటను

వ్యాపించునున్నట్టియును అంత్యం ధ్యానింపఁగూడనట్టి

యును, కూటస్థం సర్వకారణమయినట్టియు అచలం

చలించనట్టియు భ్రవంని త్యమయినట్టియు బ్రహ్మము

ను పర్యపాసతే ఉపాసన జేయుచున్నారో వారును,

(ఇతి శకవద్వచః అ ౧౨ శ్లో ౩)

శ్లో. సన్నియమేంద్రియగ్రామం సర్వత్ర గమయన్ భయః

తే ప్రాశ్నవంతి మామేవ సర్వభూతౌపి తే రతాః.

టాక. ఇంద్రియగ్రామం ఇంద్రియసమూహమును, సన్ని

యమ్య తస్మాదనిగ్రహించి సర్వత్ర గమన్ శకాలము

లయంబును సమముద్ధయః సమముద్ధిగవగియుండు
వారలును యెవవరో తేవారలు మామేమవనన్నే
ప్రశ్నవంతిః పొందునున్నారు.

(ఇతి భగవద్భవః ఆ. ౧౨ శ్లోకః)

గ. వాక్యసంఘల కందని వస్తువుగుట

పొసగ నవ్యక్త మప్పుడు పొడమిగట్టి

తత్త్వగతినం దుటది కష్ట తరముగాదె

మదినిఁదల పోయ దేహి అమానులకును

లక్ష్యము.

శ్లో. క్షేణాధిక తరస్తేషా మవ్యక్తా సక్తచేతనాం.

అవ్యక్తాహి గతి ర్దుఃఖం దేహవత్క్షిరవాప్యతే
తాత. తేషాం = ఆ. అవ్యక్తా సక్తచేతనాం పరబ్రహ్మమును
జానత్రమయిన బ్రహ్మముగలవారికి క్షేణః కష్టము అధిక
తరః మిక్కిలి అధికమయినది. హి = ఏ కారణమువలన
దేహవత్క్షిః = దేహి అమానముగలవారిచేతను అవ్యక్తా
అక్షరస్వరూపమయిన గతిః మార్గము దుఃఖః దుఃఖమ
యినట్లు అవాప్యతే = పొందఁబడుచున్నట్లే న్నాడో
అందువలన || ఇతి భగవద్భవః ఆ. ౧౨ శ్లోకః ||
గీ. ఇహపరశుభములనినెడుహరిభక్తి

సందలి కేవలభోధ కౌనరజగుట

తండులంబులు గొన మెండుగా పొల్లును
 దంపరూపేడు యంగి ధరణికష్ట
 మొకటి దక్కు టిగాని యొనరదుళు యెందు
 నట్లగు టనుజేసి యనవరతమా
 సత్తి తుంజాత్తుని సరసి జనేత్రుని
 సర్వేశ్వరుని హరి సర్వమయుని
 వర వళి కృతమా యుని వరదు గాత్తు
 దగిలి గొలిచెడి వారె పో ధన్యులరయ
 పెన్ననే తిక్క కి హేతువయి జెన్ను దనరు
 కరణి యోధకు సద్భక్తి కారణంబు.

లక్ష్యము:-

శ్లో. త్రయ శ్రుతిం శక్తి మదస్యతే విభో క్షణ తియే కేవల
 యోధసి ధ్యయే త్రేషామసౌ క్షేతలయేవ శిష్యతే
 గాన్య ద్యనా స్థూల తుషావ ఘాతా నరం ॥

టాక.. విభో : అగ్నియూమకుండలున యోశ్రమన్న
 రాయణమూర్తి త్రేయసాం విహితామప్యి కేఫలము
 లను శ్రుతిం పుట్టింనునటువంటి తే మాయొక్క
 శక్తిం = శక్తిని ఉదస్యవదలి యే = విజనులు కేవల
 యోధసి ధ్యయే కేవల = శక్తి శూన్యమయిన యోధా
 నమాయొక్క సి ధ్యయే సిద్ధి కొఱుటకు శిష్యత్తిః

యాస పడుచు న్నాట తేజం వారికి క్లేశలయేవః శి
యాసమయ్యేవే శిష్టతేః శేషిం చుచున్నది. అన్యత్స
నః మతియొకటి లేదు. యథాః పిలాగం టి స్థూల
తంజావ ఘాతిగాం స్థూల విస్తారమయినటువంటి
తంజా = ద్వికను అవఘాతిగాం = దండెడివారికివలె
నే. ఇతి చతుర్ముఖ బ్రహ్మవచః ప్రమహ్నిభాగవతే.

గీ. కారణములైన కార్యముగలుగజెప్పుడు
సట్లుగావున నిరతంబునమలభక్తి,
నమరపెంపొండకున్న సవ్యక్తమార్గ
మరయశక్త్యాజె వా కనతివరునికయిన

గీ. ఫలవిరహిత కర్మభక్తికి హేతువౌ
మంత్రికరయభక్తి మూలమగును
కారణంబునుమ్మిక్తై వల్చఫలమంద
తత్వజానీధ జేయు ధన్యు సేవ.

గీ. వివిధ కర్మఫలము విడిచిన ద్భక్తుల
తొండ హరిని గొలుచు వాడుమనులు
డయిన దను బుడయిన నమరుడయిన సుశ్రీ
తౌర్యముక్తిజ్ఞాండు నార్యులలర.

వ. అట్లుగంటెనే.

క. మనమనుబుద్ధిని నిరతము

వనజాంబుకుసండునియిప్పు వరభక్తుడైవయి

వినుమట్లు నిలుపజారనగు

వనదశామ్రముని విశుద్ధపదమకుమారాం!

లక్ష్మణము:-

శ్లో. మయ్యేవమనః శుభత్వ మయిబుద్ధి నివేశయ

నివశిష్యతిమయ్యేవ అతః ఊర్ధ్వం న సంశయః

టాక. మయ్యేవః గాయం దే బుద్ధిః : బుద్ధిని నివేశయః

ఉండుము మయినాయందే మనః మనస్సును అధిష్ట

ఉండుము అతః ఊర్ధ్వం : ఈదేహము నశించిన పిమ్మట

మయ్యేవః గాయం ద నివశిష్యతి ఉండఁగలవు.

న సంశయః సంశయము లేదు (ఇతి భగవద్వచః అలక్ష్మణ)

గ. పేయం సేవకభలు వినువేద పేదాంగ

వరపురాణా వితతి నరసిమరాచి

నిశ్చయం పదయ్యే నారణ నాభుని

గాలువకున్నముక్తి గలుగదనుము.

లక్ష్మణము. మోక్షమిచ్చే జనార్దనాత్మి.

శ్లో. అహోర్థ్వసర్వశాస్త్రాణి ఏవార్చనపునఃపునః

ఇదమేకం సునిపుష్కం క్షేయో గాఢం యథాసదా

టాక. సర్వశాస్త్రాణి : సకలశాస్త్రములయందును పునఃపు

నః : మరల మరలకీ అగ్రాగ్రాగ్ర సేకమారులు అహోర్థ్వ

అలీష్య: అలీష్యం విహార్య విహారింపఁగా సదా: ౭
 బ్లప్పుడును నారాయణాః శగవంతుఁడు ధ్యేయః ధ్యా
 నముకేయఁడని వాఁడు (తాత్పర్యమహాభారతే)

వ. అట్లువదిలింప వెండియు నిట్లనియె,

గి. ఇంతనిక నికనేల బోధింపఁగ

మనమునందు హరిని మరవకున్న

నదియెఱ్ఱాలు జాలు నానందపదముంద

నిజమటంచునమ్మునాడుమదిని

కారిత: సముద్ధరణశ్లోకము: -

శ్లో. తేషామహంసముద్ధర్తా మృత్యుసంసారసాగరాంతే

భవామి నారాత్పార్థ మయార్థవేషితవేతనాంతే సాం॥

టాక: హే పార్థ! ఈయియట్లునడచి మయినాయందు

అవేషితవేతనాం. ఉంచబడినవత్తముగలిగిన తేషాం

వారలకు అహం:నేను మృత్యుసంసారసాగరాంతే:

మృత్యురూపమయిన సంసారమనెడి సముద్రమువలన

గుండి సముద్ధర్తా: ఉద్ధరించువాఁడను నీరారాత్పార్థ:

శ్రీహ్రీముగ భవామి అగుచున్నాను,

(తాత్పర్యవద్యహం అ గ శ్లో 2)

వ. అనినగురువర్చనకు నయ్యరాత్పార్థుని ముఖ

తేతరకమలుండగుచు నిట్లనియె.

క. సాకారము నిత్యంబుని
 రాకారము నిత్యమనుచు నార్యులు శ్రుతులన్
 శ్రీకొనిన శలవలంతురు
 లోకములె టుఁగఁగ న కల లోక స్తుత్యా!

వ. అట్లుగుటంజేసి.

గీ. హరియు సాకారుఁడ తేడని తాత్పర్యముఁడనుచు
 కరముదెచ్చితి వట్లు సాకారునకును
 నమరుటెట్లుగు నిత్యత్వ మరని నిజముఁ
 దెలుపఁగ దవయ్య! గురువర్య! దివ్యవర్య!
 — ౨౬ సాకార నిరాకార విచారణ ఘట్టము.

క. అశవిసిగురుమణి పలికెను
 ననుగి విప్రుడడిగి నట్లు సారా యణునినీ
 మునువదలొననుఁడగిన
 వినుపెంచెను బ్రహ్మ విదులు వేడుక నాం దనీ.

గీ. వారిసంపాదమగ్గిల తత్పర్య హేధ
 కలమును పరమతత్త్వ రహస్యతమును నగుచు
 నాప్రధర్మణ సారా యణో వనిషది
 యనఁగ నండు బులందు నిత్య దిశలయు మహిమ

వ. అట్లు సారా యణో వనిష దీయండు ద్వితియాధ్యాయంబున గానమునకు సమాధానంబుగలుగు దానినం

శ్రీపంతుగనెఱింగించెద సావధానశాస్త్రం డవయియూ
కర్ణిపుమము.

గి. అరయపరిపూర్ణ సత్తీయై జాత్మన కుసు
కడునిరాకృతి జైప్పిన గగనమల్ల
జడమనంబడు సారితీ నుడువచగడు
సతఁడుసాకృతుఁడును నిరాకృతుఁడునగుట

వ. మ. జి. యం. ను.

గ. పరమ తేజఃప్రసాద్యైర్ద్రుణు పరగు కతన
నతనిసాకారుడండ్లు ఇత్రాగ్రగణ్య
లవయవియుగామి నతనిసా కృతుండు
టండ్లుపేత్తయిపేదశాస్త్రార్థమరసి

గి. అతడే ఘనతతునియా త్తడంచనగనూర్ల
మూలమగుచును క్రిందికి ప్రేలఁజ్ఞాకి
సకల యుపనిషదర్థమయి సర్వమతము,
లందు నొప్పారు నొక్కటై య్యరసి చూడ

గ. అట్టిసిరు పాణి కంబగు న వ్యయం త్తు,
 నమరణైవియము గూరాయణాహ్యయనిగ
 నతడనున ^{య్య} తునిగా త్తు డట్లగుట చేసి
 నిత్యుడనయిడునప్పుడు నిర్మలా త్తు.

వ. ఇందు మఱియుఁగొన్నివశేషంబులైఁజింగింపెదవని నుమం,

సీ. ఉరుసు విద్యానంద ముఖయ సాకారము

లలరారు పాద త్రయంబునందు

నంజాక్కటాక్కటి యరయ నిత్యము ముక్త

మనరెందు విధముల నమరియుండు

నీరితియెరగు సాకారము లారంగు

నిరతిశ యోజ్యల నిత్యశుద్ధ

నతిని తుగ్గాత్యతః జాలవెలుంగుండు

నాదిపాదాహ్వాయ మయ్యుఁడోయ

నర్ణ్యవిద్యాశ్చ సాకారమది నశించు

ననౌతేన దదూఃఖరాంపంబున గుండఁజేసి

ప్రథమపాదంబునను నీర్లు ప్రబలు ప్రకృతి

మింది పాద త్రయంబున లేదు దలఁప.

వ. కావ్యన.

గీ. ప్రకృతివృత్తిన డాప్రాప్త్యుడవయిహరి

నిత్యుడమలుఁడా ధృన్ నిర్వికల్పఁ

డనునుఁదలఁపు మెప్పుడు నర్ణ్యునకైవల్య

పదమనందఁగలవు భవ్యగతిని.

లక్ష్యము.

స్మృతి. అదే తిహావాన అథ తర్వాతను వితిహింసావాన.

భావ్రా గురుంభగవంతం శిష్యుడుగురునకు భగవంతునిగా

ఈ భాగని యడిగెను, భగవత్ వై కుం రస్య సారాయణస్య
 చ సత్యత్వముక్తం. ౨ స్యామి వై కుం రమునకు ను సా
 రాయణునకు ను మిగతే త ని త్యము సెప్పబడినది.
 స మేవ తు రి య్యమి త్యక్తమేవ అదే తు రి యమని సె
 ప్పబడినది వై కుం రస్యకాణా సారాయణాశ్చ కారస్యకా
 వై కుం రమును సారాయణుఁడగు సామరూప వ్యవహార
 ములుగ వీరి యుండెను. తు రి య్యం తు ని రాకారం. తు రి
 య్యమయితే సామరూపశూన్యమయి యుండును. సాకా
 రసాధ్యవ యుష్మాం నిరవయవం నిరాకారం తస్మాత్ అట్లు
 గావున సాకారమనిత్యం. సాకారమని త్యమగును సర్వం
 నిరాకార మి త్యిక్రతిః. అంతయు నిరాకారము.

యద్భూతౌ సవయవం ఏదోది సావయవమా తదనిత్యమితి అది
 అనిత్యము ఇత్యనుమానాశ్చేతో ఈ అనుమానము వలన నుండి
 యు ప్రత్యక్షేణ ద్రిష్టవ్యాభి ప్రత్యక్షమునఁబడదగిన
 యుండును ఇతస్తతరా రనిత్యత్వమేవ అందువలన
 నుండి వై కుం రమునకు సారాయణునకు అనిత్యత్వమే
 యని వత్తుము ఇతే భవతి సప్రతికరణయన్నది. కథము
 త్తం సత్యత్వమితి అట్లుగా నిత్యత్వమునెప్పి తిరి తు రి
 యమక్షరమితి క్రతిః తు రి యము నశింశనదని శాఖా
 తరమువల్ల నుండును. తు రి య్యం నిత్యత్వం ప్రసిద్ధము.

తుల్యమని త్య త్యమని ప్రసిద్ధిగలదు. నిత్యతా
 నిత్యత్యై పరస్పరవిరుద్ధభక్త్యా : నిత్యతానిత్య
 త్యమౌ పరస్పరవిరుద్ధభక్త్యుమౌ . తయోశ్చక్షిణ
 బ్రాహ్మణ్యత్యంతవిరుద్ధంభవతి - అంతరికాని చక్షు
 ముగండుండుట అత్యంతవిరుద్ధమగును తస్మాత్
 అదిగనుక తైకుంఠస్యవనారాయణస్యచ అని
 త్యత్యమేవ వక్తుము చితంభవతి తైకుంఠమంగకు
 నారాయణంగకు అనిత్యత్యమసెప్పుడయినాతము
 వ. తుండుంగకు గురువ్యత్యరమిస్తుమగ్నాః యః.
 సత్యమేవ భవతితి దేశికః పరహరితి. సత్యమేగ
 నిపతికి సిద్ధాంతమాసేతపరిహరించుచున్నాడు.
 ఏలాగుటి సాకారస్య ద్వివిధః సాకారముండువిధములు
 సోపాధికో నిరుపాధికత్వ ఉపాధిసహితమనియు ఉపాధి
 రహితమనియును, తత్ర సోపాధికః సాకారః అండు ఉ
 పాధితోఽగూడుట సాకారము కథమితి ఎట్లంటి అవి
 ద్యావమఖిల కార్యకారణజాలమవిద్యాపాద^{స్థ}మేవ అది
 భగవంతుని కార్యకారణసమూహము అవిద్యాపాద
 ముగా న్యత్ర మతియొకదానియంద్విదితేదు. తస్మా
 త్సమస్తావిద్యేపాధి సాకారస్థావయవ^{స్థ}మేవ సకలవిద్య
 పాధి సాకారముసావయవమగును.

సావయవజ్ఞతా దవత్తమ నిత్యం ఇవే త్యేవ ఆవయవము
గూడెవ్వరే ఆవశ్యము ఆ నిత్యమేను. సోపాధికస్సాకాణో
వర్ణితః ఉపాధికూటమసి సాకారమనంతప్పయెడద.

తత్త్వాః ఖిలాగయితే నిరుపాధికస్సాకారః కథమంతి నిరు
పాధిక సాకారమెట్టిది? నిరుపాధికస్సాకారః త్రివిధః ని
రుపాధికస్సాకారము త్రివిధములు బ్రహ్మవిద్యాసాకారశ్చ
సంధః స్సాకాణో ఇయాత్మకః సాకారశ్చేతి బ్రహ్మవి
ద్యాసాకారమనియు ఉ ఇయాసాకారమనియు చెప్పయె
డెను. త్రివిధస్సాకాణోవిప్రసర్దివశో ఇవతి పూర్వో
క్త సాకారము తిరిగి కెండువిధములుగానాయెను.
అనగా ఆ ^{జ్ఞాన} త్రివిధమైను. నిత్య సాకాణోముక్త స్సా
కారశ్చేతి బ్రహ్మవిద్యానిత్య సాకారమనియు బ్రహ్మవిద్యా
ముక్త సాకారమనియు అసంధ నిత్యసాకారమనియు
అసంధముక్తసాకారమనియు ఉ ఇయాత్మక నిత్యసా
కారమనియు ఇట్లు యివిధములు నిత్య సాకారశ్చాభ్యం
తశూన్యః నిత్యసాకారములు అభ్యంతరములు లేనిది.
శాశ్వతః కాల త్రయూణాభ్యమయినది. ఉవాసనయా
యమక్రింగతాః ఎవరు ఈయపాసనచేత ము
క్తినియొందుదురే తేషాం సాకారః వారికిఁగల
స్వరూపము ముక్త సాకారమనఁబడును.

తస్మాత్ ఇంద్రజ్ఞానే నా విజ్ఞాపే భవతి - అమృత సాకారము
 అజింద్రజ్ఞానముచేత పుట్టుచున్నది. సుపి అదియను
 శాశ్వతః శాశ్వతము ముక్త సాకార వైభవైకత్యస్యే
 వదంతి ముక్త సాకారము సంకల్ప ప్రాప్తమగునని కొందఱు
 చెప్పుదురు. శాశ్వతత్వంక భవతి దానికి శాశ్వతత్వ
 మెట్లుగాను అద్వైతాజింద్రజ్ఞానవిరతిశయపరమా
 నంద శుద్ధయిద్ద ముక్త సత్త్వాత్మక బ్రహ్మజైతన్య
~~సాకారమగుటవలనను శాశ్వతమేను. కరతావత్ = చాలా~~
~~నిరుపాధికసాకారస్య తి బ్రహ్మజైతన్యమగు సాకార~~
 మగుటవలనను శాశ్వతమేను॥

నిరుపాధిక సాకారస్య నిత్యత్వం నిర్ణయే నిరుపా
 థికసాకారమునకు నిత్యత్వము స్వతస్సిద్ధమేను. త
 స్మాదేవ అందువలననే నిరుపాధిక సాకారస్య నిరవయవ
 త్వాత్ నిరుపాధికసాకారము నిరవయవమని చెప్పబడెను.

సార్వధికమపి చూర తేరా నిరస్తమేవ తేన కుండినధిక
 మయినది లేకుండుటచేతను నిరవయవ బ్రహ్మజైతన్యమిది స
 ర్వోపనిషత్సంసర్వశాస్త్ర సిద్ధాంతేషు శ్రూయతే నిరవయవమే
 బ్రహ్మజైతన్యమని సర్వోపనిషత్తులయందును సర్వశాస్త్రసిద్ధా
 తములయందును విగ్రహించుచున్నది. కాబట్టి

నిరుపాధికసాకారము బ్రహ్మజైతన్యమనియు శ్రమన్మూలా

వైకుంఠమనియు శ్రీమన్మారాయణమూరియనియు, దేవియు, దగినది. అవిద్యాపాదమందుఁగలది, ఉపాధిసంకారములు అవినశించునవిగానెఱుంగుదగు అధికమణియుశిష్యుడగుగున్నాఁడు.

విద్యాసంపదతురియ్యాణ మఖేదపవశ్రూయతే.

సర్వత్ర అంతఃకృతీ విద్యాపాద ఆసంపదపాదతురియ్యపాదములకు లభేదమునువింటామును, విద్యాదిసంకారభేదః కథమితి విద్యాదులకుసంకారభేదమెట్లుగాను, గురువైష్ణవులున్నాఁడు. సత్యమేవోక్తమితి జ్ఞానకపరహరతి నిజమని పరికి సిద్ధాంతముచేతఁబరిహరించుచున్నాఁడు. విద్యాప్రాధాన్యేన విద్యాసంకారః విద్యాతిశయముచేతవిద్యాసంకారమనియు ఆసంపదప్రాధాన్యేన ఆసంపదసంకారః ఆసంపదాతిశయముచేత ఆసంపదసంకారమనియు ఉభయప్రాధాన్యేన ఉభయాత్మకసంకారశ్చేతి విద్యాసంపదాతిశయముచేత ఉభయసంకారమనియుఁజెప్పుచున్నాఁడు. ప్రాధాన్యేనత్రభేదపవ అత్ర బిందుప్రాధాన్యముచేతనే భేదముగాని వస్తుతత్త్వభేదపవ వస్తుతః భేదములేదు. శిష్యుడగుగున్నాఁడు : అగవన్ : అగిందాద్వైతపరమానందలక్షణపరబ్రహ్మణస్సాకారనిరాకారంవిరుద్ధభక్త్యావిరుద్ధోభయాత్మకత్వం కథమితి : ఉపామితి ఇట్టిపరబ్రహ్మకు

సాకార నిరాకారములు విరుద్ధ భక్తిముఖములు గుండె యెట్టుగాను ఆసిన గురువు జెప్పుచున్నాడు.

సత్యమేతి గురుః పరిహరతి : నిజమేయ సగురువు సిద్ధాంతము జెతఁబరిహరించుచున్నాడు. యథా ఎట్టుగాను సర్వ గతస్య బ్రాహ్మణిందమునందంతట సంపదించెడి నిరాకారస్య ఆకారములేని మహావాచయో శబ్ద పరిపూర్ణవాయువునకును తదాత్మ్యకస్య ఆరూపమయయు తత్త్వభూతిత్వేన ఆ అధిదేవతా రూపముగాను ప్రసిద్ధస్య ప్రసిద్ధమయిన సాకారస్య సాకారమయిన మహావాచయోదేవస్యచ మహావాయుదేవునకును అశేషః అశేషము సర్వత్రః అంతట స్థూయతే : విగ్రహదుచున్నదో ఆలాగే యథా పృథివ్యాదీనాం ఎట్లు పృథివిమొదలగు వ్యాపకశరీరాకారం అంతట వ్యాపించి యుండెడి యూమిమొదలగు యూతములకును దేవవిశేషాణాంన ఆ యూతములయొక్క అధిదేవతలకును తద్విలక్షణ ఆ యూతములయొక్క కంటి వేటియి యుండెడి యు తది యిష్టవ్యాపకా పరిచ్ఛిన్న ఆ యూత షేషములేక వ్యాపకరూపములయొక్క తైగ కయుండునట్టి నిజమూర్త్యాకారపవ అధిదేవతాకారమే సర్వత్ర అంతట స్థూయతే : విగ్రహదుచున్నది. తద్వత్ : ఆలాగే పరబ్రహ్మణసర్వాత్మకస్య సాకార నిరాకార షేష విశేష

మతేన తేదు. వివిధవిప్రకారం దశక్షేపః పరబ్రహ్మణః
 స్వరూపజ్ఞానేన విలోభో నవిద్యతే నానావిధః చ త్రైవిచిత్ర
 శక్తిగలపరబ్రహ్మయొక్క యదార్థస్వరూపము దెలియుట
 ఛైత విలోభము నవిద్యతే - తేదు. తదా వేద్యగుత
 విలోభో విభాతి అట్టి పరిపూర్ణ బ్రహ్మజ్ఞానము తేక
 యుండిన సజ్జితవిలోభములు తొలగును. ఆ సకలవియు
 రామకృష్ణాద్యవతారకే వ్యవృద్ధే తపనమానం దలక్షణబ్రహ్మ
 పరమతత్త్వ పరమవిభానం సంధానం స్వయంత్యేన స్థూయ
 తే సర్వత్ర ఆస్తిమన్తారాయణ మూర్తియొక్క రామ
 కృష్ణాద్యవతారములయందును అద్వైతపరమానంద
 స్వరూపమున బ్రహ్మముయొక్క పరమతత్త్వ పరమకై,
 భవానుసంధానము అంతట విదలించుచున్నది. సర్వపరి
 పూర్ణస్య అద్వైతపరమానంద స్వరూపుడయిన ఆ
 యాదిగా రాయణ పరబ్రహ్మవిషయమయి పరిచెప్పఁ
 జగనది. ఆస్యథా అట్లుకానియెడల సర్వంపరిపూర్ణస్య
 పరబ్రహ్మణః పరమార్థతః శబ్దకారవిగా కేవలనిరాకా
 రత్వం యద్యభిమతం తథాన సర్వపరిపూర్ణుడయిన పర
 బ్రహ్మకు యదార్థముచేత స్వరూపముతేని కేవలనిరాకా
 రముచెప్పడమే మీకు యుక్తమాయనా అదిమంచిది
 కాదట్లనిన కేవలనిరాకారస్యగగనస్థేన పరబ్రహ్మణోపి

రూపముపపద్యతే నిరాకారమగుగగనమునకు వతెను
 పరబ్రహ్మమను జడత్వము సంభవించును. తద్వైతే అదికా
 రణమువలన పరబ్రహ్మణః పరమా ర్థతనైకానౌ నిరాకార
 శ్చ స్య భావసిద్ధే పరబ్రహ్మ కం పరమా ర్థమందు సాకార నిరాకా
 రములు రెండును స్య భావసిద్ధములు.

ఇతి శ్రీమ ద భర్తృణ మహర్షైవల్క్య నారాయణాశీష
 సిషిది ధీతీయో భాషయః.

వ. అల్లు అని భించిన విని శిష్యుడు గురుమఠానవలొకించి
 అక్రియత్వంబుగ నిట్లనియె.

మ. గతజన్మంబులజ్ఞెసినట్టి విలసత్కల్యాణయోగ శ్రీయూ
 యుతమైవచ్చిన యాగ్య కౌశులగణా యోగ ప్రతాపాకారుడం
 తతతత్త్వోత్పాత దాగళిలు అవబంధ భూసునినిన్నునే
 నతిమోదంబునఁజూల్చుచున్న గురురా యా దానంబుతోమఱి॥

గ. అనుచువినుతించిముకు శితహస్తాడనుచు
 బలికెనోయయ్య గావిపుడెలమినుడివి
 నట్లభర్తృణ నారాయణాశ్రయశ్రుతిని
 సెంతముగఁజెప్పి ప్రవవే నదయ హృదయ.

క. శ్రీసత్రావరమరసర
 కసురమదహరణ శార్దూహరసుతాహృ
 వ్యాసాదిమునిగణాద్భుత

వాసవముఖ దేవయక్షుడై భవరక్షా.

క. జోషేశ్వర భేదాత్మక

జోషేశాభదరూప అత్తునిమూర్తి

భావన యోగ సకేతన

పావన నిజ సామశ్చక్ర పాలనకామా.

మాలినీవృత్తము. అజహరహరిరుపా వృక్షజై త్యేంద్రవేపా

భుజగ రమణాశాయినా భూరి సౌఖ్యప్రదాయినా

గజవర మణిమయినా కంచనోదారచాలా

సుజనవృక్షదయ భేలా! సోమ సౌందర్య ఫాలా..

గచ్ఛ" ఇదిశ్రీమద్రామాయణము వరణారవింద విభవం దన సమా

సాదిత కవితో ధారేయ అత్తొడమలసంగరాశ్రీయ రఘుపతి

రాయమాంత్రప్రణేతంబయిన రఘుపతిరాయ వృం

బసు వేదాంత కావ్యమునందు కృత్యోదయను, గురుపతి

చర్యవిధాన ఘట్టంబును, గురుకృపాలబ్ధ ఘట్టంబును

సద్గురువ్యాపార లక్షణ ఘట్టంబును, గురుజాగ్రహాగ్రహ

ఘట్టంబును, జాగ్రహాగ్రహ ప్రభుయ ఘట్టంబును, గురుజా

గ్రహాగ్రహ ఘట్టంబును కర్మస్వరూప నిరూపణ ఘట్టంబును

దైత్యశంఖన ప్రవర్తన నిరూపణ ఘట్టంబును దేవతాం

శబ్దాలగు మనుజుల సదాచార నిరూపణ ఘట్టంబును

అగ్రహ యోగంబుచేడగలుగు స్వేచ్ఛామరణాఫలవిచార ఘట్టం

యీ ప్రాధికారము ప్రకాశించెడిది.

సంస్కారము.

ఇయ్యది మంశా లకార స్వామయ్య పాఠమునైనది.

Copied and compared with the original

S. Ud hos af samanya

Transcribed from the Ms. of Mr. P. Lakshmi

M^{rs}. 59. Waraprasada Pantulu Garu, Clerk,
Taluk office, Tenali - in the year
1920-21.

